

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

นางสาวรภัษตา หาญณรงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Good Governance Implementation of Sub-district Administrative
Organizations in Western Region**

Miss Rapassa Hannarong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

ชื่อวิทยานิพนธ์ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

ผู้วิจัย นางสาวรภััสสา หาญณรงค์ รหัสนักศึกษา 2503008365

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก (2) เปรียบเทียบการดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 8,877 คน ใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก มีการดำเนินงานบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับ คือ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารจัดการ หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลักคุณธรรม (2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอายุรับราชการต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ การบริหารกิจการบ้านเมือง องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันตก

Thesis title: The Good Governance Implementation of Sub-district Administrative Organizations in Western Region

Researcher: Miss Rapassa Hannarong; **ID:** 2503008365;

Degree: Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Dr. Saneh Juito, Associate Professor;

(2) Dr. Chinnarat Somsueb; Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this study were to: (1) study the implementation of good governance of sub-district administrative organizations in Western Region; (2) compare the implementation of good governance of sub-district administrative organizations in Western Region classified by personal factors.

Population comprised 8,877 executives and staff of sub-district administrative organizations of Western Region which included 5 provinces: Tak, Kanchanaburi, Ratchburi, Petchburi and Prachuap Khiri Khan Provinces, from which 400 samples were obtained via Taro Yamane calculation. Instrument used was questionnaire. Statistical tools employed were frequency, percentages, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results from the research revealed that: (1) in the overall view, the implementation of good governance of sub-district administrative organizations in Western Region was at high level, with high level in all aspects which were transparency, rule of law, participation, management, value for money, accountability, learning organization, human resource development, information technology and communication and morality principles; (2) no differences were found among opinions of those with different personal factors.

Keywords: Good Governance, Sub-district Administrative Organizations, Western Region

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดเวลา ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงรวมถึงขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิต ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำต่างๆ แก่ผู้วิจัย

ในการศึกษาวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้บริหาร พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันตก ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านมา ณ. โอกาสนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา จนทำให้การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ตลอดจนเพื่อนนักศึกษา เพื่อนร่วมงานที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์นี้ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ความมีคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นความกตัญญูตเวทีแด่คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ ผู้ที่ร่วมสายโลหิตและผู้มีพระคุณทุกท่าน

รภัสสา หาญณรงค์

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
สมมติฐานในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
ตอนที่ 1 แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	9
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	69
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	107
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	114
รูปแบบการวิจัย	114
ประชากร	114
กลุ่มตัวอย่าง	115
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	115
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	116
การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	116
การวิเคราะห์ข้อมูล	119
การแปลผล	117

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	119
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก.....	124
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	136
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	150
สรุปผลการวิจัย.....	150
อภิปรายผล.....	155
ข้อเสนอแนะ.....	157
บรรณานุกรม.....	159
ภาคผนวก.....	164
ก รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง.....	165
ข แบบสอบถาม.....	169
ค ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย.....	177
ประวัติผู้วิจัย.....	181

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 คำเรียกใช้ Good Governance.....	10
ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบของหลักการบริหารราชการเพื่อให้เกิด หลักประโยชน์สุขของประชาชน.....	19
ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบของหลักการบริหารงานเพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ.....	20
ตารางที่ 2.4 องค์ประกอบของหลักการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่า.....	21
ตารางที่ 2.5 องค์ประกอบของหลักการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน.....	22
ตารางที่ 2.6 องค์ประกอบของหลักการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ.....	25
ตารางที่ 2.7 องค์ประกอบของหลักการอำนวยความสะดวกและ การตอบสนองความต้องการของประชาชน.....	26
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	119
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามภาพรวม.....	124
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักนิติธรรม.....	125
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักคุณธรรม.....	126

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความโปร่งใส.....	124
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการมีส่วนร่วม.....	128
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความรับผิดชอบ.....	129
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความคุ้มค่า.....	130
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการบริหารจัดการ.....	131
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	134
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.....	135
ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเพศต่างกันมีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้.....	136
ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอายุต่างกันมีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้.....	139
ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาต่างกันมีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้.....	143
ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอายุราชการต่างกันมีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้.....	146

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	5
ภาพที่ 2.1 การแบ่งส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	78
ภาพที่ 2.2 แผนที่ภาคตะวันตกกำหนดตามสภาพภูมิศาสตร์ โดยราชบัณฑิตยสถาน	79
ภาพที่ 2.3 พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นป่าไม้และภูเขาสูง โดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด	82
ภาพที่ 2.4 พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดกาญจนบุรี	85
ภาพที่ 2.5 พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดราชบุรี	88
ภาพที่ 2.6 พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรี	92

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิด Good Governance นี้ เป็นแนวคิดในการปกครองบ้านเมืองที่ดีที่เก่าแก่ของโลก ผู้ปกครองหรือนักปราชญ์สมัยโบราณทั้งด้านตะวันออกและตะวันตกได้พยายามค้นหาวิธีการและรูปแบบการปกครองโดยมุ่งเน้นถึงคุณธรรมและจริยธรรม ดังที่บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542: 182-193) ได้กล่าวไว้ว่า ในพุทธศาสนามีหลักคำสอนเกี่ยวกับการปกครองโดยยึดหลักธรรมหรือธรรมรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุธรรม พละ และราชสวัสดิธรรม เป็นต้น และพิทยา ว่องกุล (2541: 7-10) ก็ได้กล่าวไว้ว่า Good Governance เป็นระบบการปกครองที่ดีที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ปรับปรุงระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการปกครองที่เป็นธรรม โดยผู้ปกครองที่เป็นธรรมและเป็นการปกครองโดยธรรม ดังนั้นประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์หรือตามหลักพุทธศาสนา ต้องขึ้นอยู่กับธรรมะเป็นใหญ่ เรียกว่า "ธัมมาธิปไตย" สังคมจึงจะดีงามและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

นอกจากนี้ ในประเทศจีน แนวคิดของการปกครองบ้านเมืองที่ดีก็ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของขงจื้อ (8ปี ก่อน พ.ศ. – พ.ศ. 64) ที่เน้นหลักคุณธรรม แม้ในตะวันตกสมัยกรีกและโรมันโบราณมีนักปราชญ์หลายท่านพยายามค้นหาแนวทางการปกครองที่ดี มีการอธิบายวิธีการปกครองบ้านเมืองที่ดีว่าเป็นระบอบธรรมาภิบาล โดยถือว่าผู้นำหรือผู้ปกครองที่เป็นนักปราชญ์ที่ทรงคุณธรรม (Philosopher King) และวิธีการปกครองของนักปราชญ์ที่ทรงคุณธรรมนั้นเป็นหลักธรรมาภิบาล (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549: 48)

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่ใช้ในสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเป็นคำที่อยู่ร่วมกับกลุ่มคำประชาธิปไตย ประชาสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา กลุ่มคำดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปองค์กรของรัฐ นักรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนหนึ่งมองว่า ธรรมาภิบาลเป็นมิติใหม่ที่เน้นบทบาทของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบ สามารถประเมินผลงานได้อย่างชัดเจน และมีการแข่งขันเพื่อการจัดการการบริการที่ดีขึ้น

ในช่วงต้น พ.ศ. 2523 นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าแนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา และมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญๆ เช่น ธนาคารโลกและกองทุนนานาชาติ ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดี หรือที่เรียกกันว่า “Good Governance” หรือ “ธรรมาภิบาล” (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 5-6)

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการนำ Good Governance มาใช้กันอย่างแพร่หลายภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และหลังจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมในปี 2540 เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องมาจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ที่ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าจะต้องสร้าง Good Governance ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นผลส่วนหนึ่งที่เกิดจากความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่เรียกว่า Bad Governance ของภาครัฐนั่นเอง (วารสารคดี อูวรรณโณ, 2542: 17-18)

การที่ประเทศไทยให้ความสนใจ Good Governance มากขึ้น เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปภาครัฐ ที่หลายฝ่ายเชื่อว่าหากประเทศไทยนำหลัก Good Governance มาปรับใช้กับการปฏิบัติงานภาคราชการ เอกชน และประชาชนแล้ว จะทำให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดี เกิดความเป็นธรรมในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (จุมพล หนิมพานิช, 2550: 450) ดังนั้นในปี พ.ศ. 2542 สำนักนายกรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติสำหรับ Good Governance โดยได้มีการกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542” ที่ได้ระบุแนวทางในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สถาบันพระปกเกล้า, 2549: 12-13)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกา “ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” มีเนื้อความในหมวดที่ 1 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาตรา 6 ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (3) เกิดประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และ

(7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ, 2547: 7-10)

อนึ่ง สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการศึกษาวิเคราะห์พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามพระราชกฤษฎีกานี้ มี 10 หลักการ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ **กลุ่มแรก** เป็น**หลักธรรมาภิบาล** 6 หลักการ ประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (Rule of law) (2) หลักคุณธรรม (Ethic) (3) หลักความโปร่งใส (Transparency) (4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) (5) หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) และ (6) หลักความคุ้มค่า (Value for money) **กลุ่มที่สอง** เป็น**หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่** 4 หลักการ ประกอบด้วย (7) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development) (8) องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) (9) การบริหารจัดการ (Management) และ (10) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information communication and technology)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า หลักธรรมาภิบาล หรือ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีหลักการที่สอดคล้องการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 30 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 32 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ราชการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น และมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ

ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การขึ้นองค์กร โดยต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการกำกับดูแลและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและชุมชนสร้างความร่วมมือจากทุกส่วนในองค์กรมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มีการจัดทำเป้าหมายที่คาดหวังจากหน่วยงานต่างๆขององค์กร ปรับปรุงการทำงาน เช่น การมอบอำนาจ การกระจายอำนาจ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล มาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพการทำงานของผู้บริหารให้เกิด การบริหารที่มีความโปร่งใส ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารและเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

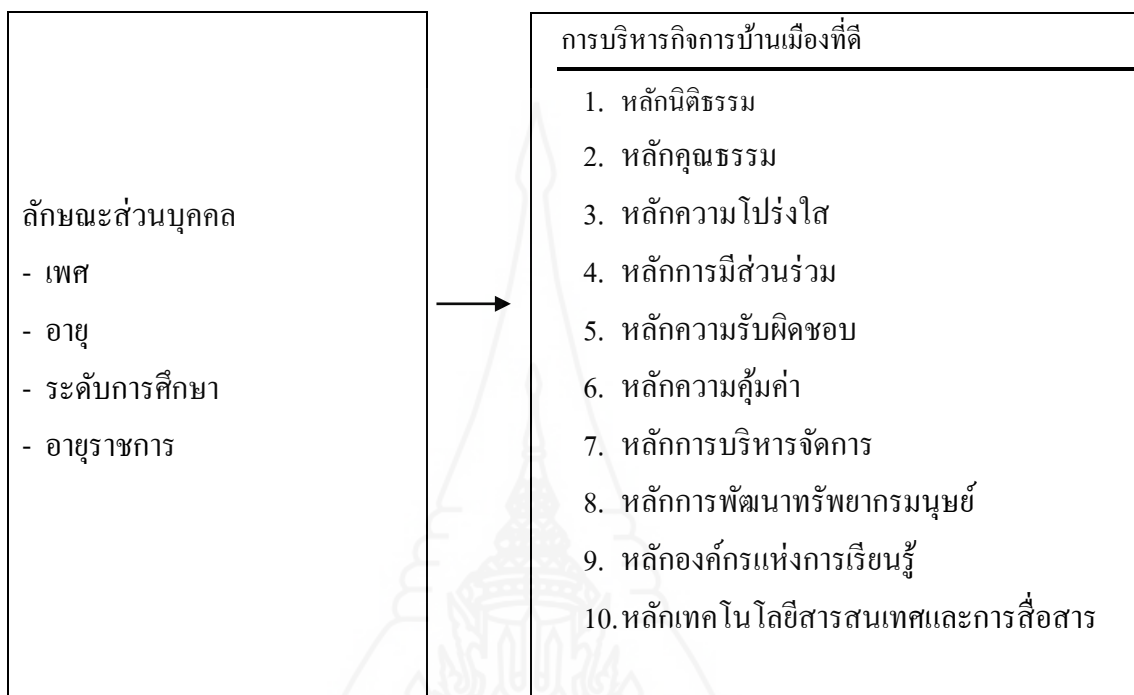
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงนำเอาหลักความสำคัญของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นหลักในการกำหนดกรอบแนวคิดของผู้ศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างมีระบบ โดยกำหนดให้ ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก เป็นตัวแปรอิสระ(เหตุ) ซึ่งมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก หรือตัวแปรตาม(ผล) มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะบริหารองค์การส่วนตำบลภาคตะวันตก และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตกทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ (1) ตาก (2) กาญจนบุรี (3) ราชบุรี (4) เพชรบุรี (5) ประจวบคีรีขันธ์

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตกทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,307 คน และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตกทั้ง 5 จังหวัดจำนวน 7,570 คน รวมทั้งหมด 8,877 คน

4.2 ขอบเขตด้าน เนื้อหาสาระในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งได้นำแนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาบูรณาการกับแนวความคิดการบริหารจัดการรัฐกิจแนวใหม่นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 153)

- 4.2.1 หลักนิติธรรม (Rule of Laws)
- 4.2.2 หลักคุณธรรม (Ethics)
- 4.2.3 หลักความโปร่งใส (Transparency)
- 4.2.4 หลักความมีส่วนร่วม (Participation)
- 4.2.5 หลักความรับผิดชอบ (Accountability)
- 4.2.6 หลักความคุ้มค่า (Value for Money)
- 4.2.7 หลักการบริหารจัดการ (Management)
- 4.2.8 หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development)
- 4.2.9 หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)
- 4.2.10 หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information communication and technology)

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

- 4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล
- 4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

4.4 ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม 2554 – กรกฎาคม 2555

5. สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการทดสอบไว้ดังนี้

- 5.1 สมมติฐานที่ 1 ผู้บริหารที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อการดำเนินการการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกแตกต่างกัน
- 5.2 สมมติฐานที่ 2 ผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การดำเนินการการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกแตกต่างกัน
- 5.3 สมมติฐานที่ 3 ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การดำเนินการการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกแตกต่างกัน

5.4 สมมติฐานที่ 4 ผู้บริหารที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การดำเนินการการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกแตกต่างกัน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาค ตะวันตก ผู้วิจัยนิยามศัพท์ดังต่อไปนี้

6.1 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง การมุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักพื้นฐาน 10 ประการ ได้แก่

6.1.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความทันสมัย เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของทุกคน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการออกกฎระเบียบต่างๆ และทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ ข้อบัญญัติที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตั้งไว้

6.1.2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม โดยส่งเสริม ให้บุคลากรในท้องถิ่นยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่ที่สุจริต

6.1.3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นด้วยการปรับปรุงกลไกการทำงานของท้องถิ่นให้มีความโปร่งใส สร้างกระบวนการ ตรวจสอบโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบการบริหาร

6.1.4 หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชน บุคลากรในท้องถิ่นมี ส่วนร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.1.5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคมของบุคลากรในสังกัด การใส่ใจในปัญหาของท้องถิ่น การกระตือรือร้นใน การช่วยแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะรับผลจากการกระทำ ของตนเอง

6.1.6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าการใช้จ่ายทรัพยากรอย่าง ประหยัด เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.1.7 หลักการบริหารจัดการ คือ กระบวนการของการตัดสินใจและกระบวนการ ที่มีการนำผลของการตัดสินใจไปปฏิบัติ

6.1.8 หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการสร้างให้บุคลากรในองค์กรได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาอบรมปฏิบัติทดลองและการพัฒนาเป็นการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ศักยภาพในการปฏิบัติงานตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรซึ่งส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของตนเองและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

6.1.9 หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ เป็นองค์กรที่สมาชิกขององค์กรเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง มีการปลูกฝังรูปแบบในการคิดที่ใหม่และขยายเพิ่มขึ้น มีการสร้างความมุ่งมั่นร่วมกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

6.1.10 หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การพัฒนาเครือข่ายผู้รับบริการจำนวนมากสามารถเข้าถึงได้ การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยผ่านเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เกิดมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การนำเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการใช้งานมาใช้ในองค์กรและมีนโยบายและผลงานอย่างชัดเจนในการสนับสนุนและเทคโนโลยีสารสนเทศการปรับปรุงการให้บริการขั้นพื้นฐานและเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น

6.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ราชการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสาธารณะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนในภาคตะวันตกทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์

6.3 ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ของระดับบริหารและพนักงานองค์กรบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

7.1 สามารถนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.2 ทำให้บุคลากรในท้องถิ่นได้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นต้นแบบในการพัฒนาตนเองอันจะส่งผลให้ตนเองและหน่วยงานไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

คำว่า good governance นี้ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติว่า “วิธีการปกครองที่ดี” แต่นักวิชาการบางท่านใช้คำว่า “ธรรมรัฐแห่งชาติ” ซึ่งไม่ตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษ เพราะ “ธรรมรัฐ” แปลว่า “รัฐที่มีธรรม” แต่มีการให้ความหมายโดยทางกรมการข้าราชการพลเรือนว่า “สุประศาสนการ” ซึ่งต่อมา บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เสนอคำว่า “ธรรมาภิบาล” และทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติได้ใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” ขณะที่ทางคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจราชการ (ก.พ.ร.) ใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ดังปรากฏในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

สถาบันพระปกเกล้าได้สรุปคำและแหล่งที่มาของคำเรียก Good Governance ที่มีการบัญญัติใช้ในภาษาไทย ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 คำเรียกใช้ Good Governance

คำเรียกใช้	ความหมายหลัก	ผู้ใช้/ปี(อ้างอิง)
ธรรมาภิบาล	การบริหารงานที่เป็นธรรม	(TDRI 2541; นฤมล ทับจุมพล 2541; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2542; ประสิทธิ์ คำราชย์ 2542;
ธรรมรัฐ	รัฐที่มีการบริหารบ้านเมือง ด้วยความเป็นธรรม	(อานันท์ ปันยารชุน 2541; ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2541; ประเวศ วะสี; ลิจิต ชีรเวทิน 2541)
	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สังคม เอกชน และประชาชน ที่จะทำให้การบริหารราชการ แผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภาพและยุคธรรม	(ธีรยุทธ บุญมี 2541)
สุประศาสนการ	การบริหารจัดการที่ดี	ติน ปรัชญาพทธี(นฤมล ทับจุมพล 2541)
ธรรมราชฎีร์	การกำกับดูแลที่ดี	(อมรา พงศาพิชญ์ 2541)
การกำกับดูแลที่ดี	การดูแลผลประโยชน์ส่วนรวมโดย ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบ	(วรภัทร โทษณะเกษม 2541; พูนิจ ปิยะอนันต์ 2541)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

คำเรียกใช้	ความหมายหลัก	ผู้ใช้/ปี(อ้างอิง)
ประชารัฐ		แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8(ประเวศ วะสี 2541; ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2542)
รัฐาภิบาล		(ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2541)
การปกครองที่ดี		ราชบัณฑิตยสถาน(ชนะเลิศ ชูวบูรณ์ 2543, 3-12; อภิศักดิ์ ญา วงยานุทัศน์ 2543)
การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี		(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2542)
การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี		พระราชกฤษฎีกา 2546 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ ก.พ.ร.2546)
Good Governance	ลักษณะและวิถีทางของการที่อำนาจได้ถูกใช้ไปในการจัดการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนา	World Bank (Agere 2000); JICA,UN และ ADB (สยมพร ปุญญาคม 2541)

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2544) “รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล” กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว

ข้อมูลที่น่ามาเสนอไว้ข้างต้นนี้ จะเห็นว่า คำเรียก Good Governance ที่บัญญัติใช้ในภาษาไทยนั้น มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยทั่วไปมักแสดงความหมายโดยใช้ศัพท์ไปในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ “ธรรม” หรือ “แนวทางปฏิบัติที่ดี” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้คำเรียก Good Governance ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

1.2 ความหมายของ Good Governance และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

นักวิชาการและองค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญหรือความหมายไว้หลากหลาย มีทั้งการกล่าวถึงความหมายโดยศัพท์ และทั้งมุ่งอธิบายความหมายในเชิงเนื้อหาสาระว่า Good Governance คืออะไร มีความหมายในด้านการปฏิบัติและนำไปใช้อย่างไรบ้าง ในการวิจัยนี้จะได้รวบรวมคำนิยามหรือความหมายในเชิงเนื้อหาสาระ ซึ่งนักวิชาการและองค์กรต่างๆ ที่มีบทบาทในการใช้และการพัฒนา Good Governance ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

องค์กรระหว่างประเทศและบุคคลสำคัญในวงการการเมืองระหว่างประเทศได้ให้ความหมายของ Good Governance หรือ ธรรมภิบาล ไว้ดังนี้

องค์กรสหประชาชาติ หรือ United Nation (UN) ให้ความหมาย Good Governance ว่า คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้ ธรรมภิบาลจึงมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 7; ซีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549: 51)

ธนาคารโลก World Bank เป็นองค์กรที่ใช้คำว่า Good Governance เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1989 ในรายงานเรื่อง “Sub-Sahara: From Crisis to Sustainable Growth” โดยได้ให้ความหมายของ Good Governance ว่าเป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา การมีธรรมภิบาลจะช่วยให้มีบริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระที่ทำให้การดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา มีระบบราชการ ระบบนิติบัญญัติ และสื่อมวลชนที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ ตรวจสอบได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 7; ซีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549: 51)

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian development Bank (ADB) ให้ความหมายของ Good Governance ว่า คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 7; ซีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549: 51)

United Nations and Development Programme (UNDP) ให้นิยามของคำว่า Good Governance ว่าหมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่างๆ ที่ประชาชนหรือกลุ่ม สามารถแสดงการปกป้องผลประโยชน์และสิทธิของตนเองได้ตามกฎหมายและแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการลำดับความสำคัญทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ยืนอยู่บนความคิดเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา (สุจิต นิมิตกุล, 2543: 13)

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) กล่าวถึง Good Governance ใน “Participatory Development and Good Governance Report of the Aid Study Committee (1995)” ว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการที่มีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม (อมรา พงศาพิชญ์, 2541: 154-156 และสถาบันพระปกเกล้า, 2544: 8)

Kofi Annan เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า Good Governance เป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตย มีความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพ (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 8)

George A. Larbi (1999: 10) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า Good Governance ควรมีแนวทางดังนี้ (1) การบริหารจัดการภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการต้องการเงินที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารทรัพยากรบุคคล ผ่านงบประมาณการบัญชีการรายงานที่ดีขึ้น และตัดส่วนที่ไม่มีประสิทธิภาพในรัฐวิสาหกิจ (2) ความรับผิดชอบของหน่วยงานบริการภาครัฐ รวมทั้งการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบและการกระจายอำนาจ และทั่วๆ ไป ทำให้พนักงานรัฐมีความรับผิดชอบต่อการทำงานและการตอบสนองลูกค้า (3) การสามารถคาดเอาเค้าโครงการถูกต้องตามกฎหมายกับกฎต่างๆ ล่วงหน้า การมีคณะตุลาการและกลไกการดำเนินการกฎหมายที่เป็นอิสระและไว้วางใจได้ และ (4) การมีข้อมูลที่ใช่ประโยชน์และโปร่งใสจะเพิ่มประสิทธิภาพต่อการวิเคราะห์นโยบาย กระตุ้นการโต้แย้งของสาธารณะและเพื่อลดการเสี่ยงต่อคอร์รัปชัน

จากข้อมูลที่แสดงมาข้างต้นนี้ พบว่า ในทัศนะขององค์การสหประชาชาติ Good Governance คือการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงได้ ในขณะที่ธนาคารโลกเห็นว่า Good Governance เป็นการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเน้นที่การให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม

และมีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ สำหรับธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียนั้น ไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ UNDP เห็นว่าเป็นการดำเนินงานภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกกระดับ ควรอยู่บนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการส่งเสริมหลักนิติธรรม สำหรับ JICA เห็นว่า Good Governance เป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและมีความยุติธรรมทางสังคม ในขณะที่ Kofi Annan เห็นว่าเป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐที่ก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน มีความโปร่งใส ภายใต้หลักนิติธรรม เป็นต้น ส่วน George A.Larbi เห็นว่าเป็นการบริหารจัดการที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการบริหารงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์ มีความรับผิดชอบ และมีความโปร่งใส เป็นต้น

เมื่อก้าวโดยรวมแล้ว องค์กรและบุคคลระหว่างประเทศให้คำนิยามของ Good Governance ว่าเป็นเรื่องการบริหารจัดการของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรม

ในประเทศไทยมีองค์กรและบุคคลที่สนใจเรื่องธรรมาภิบาล ได้อธิบายความหมายของ Good Governance หรือธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีการกำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ โดยระบุหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความสามัคคีกัน ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่ยากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้ดีถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (สุจิตต์ นิमितกุล, 2543: 13-14)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปภาครัฐให้เป็นองค์การขนาดเล็กที่มีคุณภาพ การปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนนโยบายตามแผนชาติ การปรับปรุง พัฒนาระบบ และกลไกสนับสนุนการกระจายอำนาจให้มีความคล่องตัวรวดเร็วมี

ประสิทธิภาพได้มาตรฐานและมีมาตรการป้องกันการปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจังในทุกกระดับ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549: 52)

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2545: 15) ได้อธิบายธรรมาภิบาลว่า หมายถึงแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

อานันท์ ปันยารชุน กล่าวถึง ธรรมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ (อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 9)

ประเวศ วะสี อธิบายว่า ธรรมาภิบาล คือ ความโปร่งใส ความถูกต้องในการดำเนินงานของภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ธรรมาภิบาลเป็นเสมือนพลังผลักดันที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ (อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 9)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่า เป็นลักษณะการปกครองที่กลไกของรัฐทั้งการเมืองและการบริหารมีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นหลัก (อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 9)

ลิขิต ธีรเวคิน อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการปกครองบริหารที่อาศัยปรัชญา หลักการที่ถูกต้อง เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของสังคมและนำมาซึ่งความเจริญในด้านต่างๆ (อ้างถึงใน ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549: 54)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542: 18) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลหรือ Good Governance ในความหมายแบบสากล มีความหมายรวมถึงระบบ โครงสร้าง และกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข

เสนห์ จุ้ยโต (2548: 164-165) ได้อธิบายธรรมาภิบาลไว้ว่าเป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การบริหารองค์การภาครัฐมีความสอดคล้องต่อวิสัยทัศน์ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ มีการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม มีความเสมอภาคในการณรงค์หาเสียง มีฝ่ายค้านที่เข้มแข็ง มีอิสระในการตัดสินใจ ปลอดภัยจากการคุกคาม มีเสรีภาพของสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการชุมนุมประท้วง มีเสรีภาพในการตั้งกลุ่มการเมืองและสมาคม มีเสรีภาพทางศาสนา

ปลอดภัยจากภัยคุกคามทางการเมือง มีความเสถียรภาพในกฎหมาย และมีรัฐบาลที่ซื่อสัตย์
ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักสำคัญ

จากการศึกษาความหมาย Good Governance ที่องค์กรและผู้สนใจเรื่อง
ธรรมาภิบาลได้เสนอไว้ข้างต้นนั้น พบว่า การแสดงทัศนะเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในระดับองค์กร
มีความแตกต่างกัน คือ ในทัศนะของสำนักนายกรัฐมนตรี ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางเสริมความ
เข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ โดยสังคมสามารถรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส
และการมีส่วนร่วม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเห็นว่า ธรรมาภิบาล
เป็นการให้ความสำคัญกับการปฏิรูปภาครัฐให้เป็นองค์กรขนาดเล็กที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
ในขณะที่สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนเห็นว่า ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการจัดระเบียบ
สังคมทุกภาคส่วน ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรมสำหรับ
ในระดับบุคคลนั้น มีการแสดงทัศนะของธรรมาภิบาลไว้เหมือนกันบ้าง แตกต่างกับข้างกล่าวคือ
ในทัศนะของอานันท์ ปันยารชุน ธรรมาภิบาลเป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมที่มีการผสมผสาน
ผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะลิตจิต ธีรเวคิน ที่เห็นว่า
ธรรมาภิบาลเป็นกระบวนการปกครองบริหารที่อาศัยหลักการที่ถูกต้องเอื้อประโยชน์ต่อสังคมและ
ประเทศชาติ สำหรับเสน่ห์ จุ้ยโต เห็นว่าธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้
การบริหารองค์กรภาครัฐมีความสอดคล้องต่อวิสัยทัศน์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาความหมายของ Good Governance ข้างต้น พอสรุปได้ว่า
การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือ Good Governance เป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี ที่อาศัย
หลักการที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งมีลักษณะเป็นระบบ มีโครงสร้าง และ
มีกระบวนการของความสัมพันธ์ร่วมกันของทุกภาคส่วน ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐ
มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส และมีความร่วมมือกัน ทั้งนี้เพื่อจัดการทรัพยากรของ
ประเทศด้วยความรับผิดชอบภายใต้หลักนิติธรรม

1.3 โครงสร้างของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในภาคตะวันตก” ผู้ศึกษาได้กำหนดโครงสร้างของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามสถาบัน
พระปกเกล้าได้ทำการศึกษาไว้แล้ว ซึ่งใช้กรอบคิดตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และ
วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยใช้หลักเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาในมาตรา
6 ที่กำหนดไว้ 7 หัวข้อ มาพัฒนาเป็นโครงสร้างของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในการกำหนด
เป้าหมายแต่ละหัวข้อมีความหมายดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ,
2547: 26-27)

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ได้แก่ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง (responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนและพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (positive impact) ต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ได้แก่ การบริหารเพื่อให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ (outcome) ตรงตามวัตถุประสงค์ (objective) ที่วางไว้โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (resultbased management) และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (performance agreement) ในทุกระดับ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ได้แก่ การบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) กับผลลัพธ์ (outcome) ที่เกิดขึ้น โดยมีการทำ cost/benefit analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการต่างๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางเป้าหมายการทำงานและวัดผลงานของแต่ละบุคคล (individual scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์กร (organization scorecards)
4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (process simplification) และจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ (empowerment) เพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริการใกล้ตัวกับประชาชนรวมทั้งการปฏิบัติงานในรูปแบบ one-stop service
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงกระบวนการ และขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอ (process redesign) ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงานและโครงการทุกระยะ (program evaluation) การยุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์อยู่เสมอ
6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้แก่ การปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชน ผู้รับบริการเป็นหลัก โดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน (citizen survey) และความพึงพอใจของผู้รับบริการ (customer survey) ในหลากหลายวิธีและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติราชการต่อไป
7. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การตรวจสอบ และวัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง (internal control) ซึ่งจะทำได้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษากรอบคิดข้างต้น ได้นำมาพัฒนาเป็นโครงสร้างของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยได้ขยายกรอบความคิดจากเดิมที่ให้ความสำคัญกับหลักการ 6 หลักการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมในเรื่องการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการให้บริการกับประชาชนเพื่อประชาชนมีความพึงใจ และมีความสุขเป็นสำคัญ รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการให้มีความสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ มีการจัดการแนวใหม่ที่ใช้ระบบข้อมูลที่ทันสมัย เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและมีการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2549: 2-7) ซึ่งพัฒนามาเป็นหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้ 10 หลักการ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มแรก เป็นหลักธรรมาภิบาล 6 หลักการ ประกอบด้วย 1.หลักนิติธรรม (Rule of law) 2.หลักคุณธรรม (Ethic) 3.หลักความโปร่งใส (Transparency) 4.หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5.หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) และ 6.หลักความคุ้มค่า (Value for money)

กลุ่มสอง เป็นหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ 4 หลักการ ประกอบด้วย 7.การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development) 8.องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) 9.การบริหารจัดการ (Management) และ 10.เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information communication and technology)

เพื่อให้เห็นการพัฒนาหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทั้ง 10 หลักการอย่างชัดเจนในส่วนที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็น การนำเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีอยู่ 7 ส่วนมาแยกแยะวิเคราะห์ว่า ตรงกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้ง 10 หลักการในส่วนใดบ้าง โดยแสดงให้เห็นเป็นตารางดังต่อไปนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2549: 173-185)

ส่วนที่ 1 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดหลักประโยชน์สุขของประชาชน

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบของหลักการบริหารราชการเพื่อให้เกิดหลักประโยชน์สุขของประชาชน

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
นิติธรรม Rule of Law	มาตรา 8 (2)	การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการต้องสามารถตรวจสอบ
	มาตรา 8 (3)	กรณีที่ภารกิจมีผลกระทบต่อประชาชน ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงประชาชน
การมีส่วนร่วม Participation	มาตรา 8 (3)	กรณีที่ภารกิจมีผลกระทบต่อประชาชน ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงประชาชน
	มาตรา 7	การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
ความโปร่งใส Transparency	มาตรา 8 (2)	การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการต้องสามารถตรวจสอบ
	มาตรา 8 (3)	กรณีที่ภารกิจมีผลกระทบต่อประชาชน ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงประชาชน
ความคุ้มค่า Value for money	มาตรา 7	การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
	มาตรา 8 (2)	การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการต้องสามารถตรวจสอบ
	มาตรา 8 (3)	กรณีที่ภารกิจมีผลกระทบต่อประชาชน ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงประชาชน

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ส่วนที่ 2 การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบของหลักการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
นิติธรรม	มาตรา 9 (4)	การปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชนให้เป็นหน้าที่ส่วน
สำนึกรับผิดชอบ Accountability	มาตรา 9 (4)	การปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชนให้เป็นหน้าที่ส่วนราชการ
	มาตรา 9	การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ การกำหนดเป้าหมายผลสัมฤทธิ์
สำนึกรับผิดชอบ Accountability	มาตรา 9 (3)	การติดตามผลและประเมินผล
	มาตรา 9 (4)	การแก้ไขหรือบรรเทาผลกระทบ
	มาตรา 11	การพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
	มาตรา 12	การจัดทำความตกลงการปฏิบัติราชการ
ความคุ้มค่า Value for money	มาตรา 9 (1)	ส่วนราชการต้องมีแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าก่อนดำเนินการ
	มาตรา 9 (2)	แผนปฏิบัติงานต้องแสดงขั้นตอนระยะเวลาและงบประมาณ
	มาตรา 9 (3)	มีระบบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน
	มาตรา 9 (4)	สำรวจความเห็นและเปิดคำร้องทุกข์
	มาตรา 11	ส่งเสริมและสร้างวิสัยทัศน์
	มาตรา 13	กำหนดให้มีแผนบริหารราชการแผ่นดิน
	มาตรา 16	จัดทำแผนปฏิบัติราชการ
การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ Human resource development	มาตรา 11	ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
องค์กรแห่งการ เรียนรู้ Learning Organization	มาตรา 11	ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มี ลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ส่วนที่ 3 การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

ตารางที่ 2.4 องค์ประกอบของหลักการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
นิติธรรม Rule of law	มาตรา 24 วรรค 1	การปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชนให้เป็นหน้าที่ส่วนราชการจะต้องดำเนินการแก้ไข
	มาตรา 24 วรรค 3	การไม่พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเสียหาย
	มาตรา 25	การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาจะต้องพิจารณาโดยเร็ว
	มาตรา 26	การสั่งราชการให้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษรเว้นแต่มีความจำเป็นไม่อาจสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรได้ในขณะนั้น
การมีส่วนร่วม Participation	มาตรา 20	เพื่อให้การปฏิบัติราชการภายในส่วนราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ส่วนราชการกำหนดเป้าหมายแผนการทำงานระยะเวลา แล้วเสร็จของงานหรือ โครงการ และงบประมาณที่จะต้องใช้ในแต่ละงาน โครงการและต้องเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนทราบทั่วกันด้วย
คุณธรรม Ethic	มาตรา 23	ในการจัดซื้อหรือจัดจ้าง ให้ส่วนราชการดำเนินการ โดยเปิดเผยและเที่ยงธรรม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และผลเสียหายทางสังคม ภาระต่อประชาชน คุณภาพวัสดุประสงค์ที่จะใช้ ราคาประโยชน์ระยะยาวของส่วนราชการที่จะได้รับประกอบกัน
สำนึก รับผิดชอบ Accountability	มาตรา 20	การกำหนดเป้าหมายและแผนการทำงาน
	มาตรา 24 วรรค 1	การปฏิบัติราชการเกิดผลกระทบต่อประชาชนให้เป็นหน้าที่ส่วนราชการที่จะต้องดำเนินการแก้ไข
	มาตรา 20	การกำหนดเป้าหมายและแผนการทำงาน
	มาตรา 21	ส่วนราชการจัดทำบัญชีต้นทุนพิจารณาความคุ้มค่า
	มาตรา 22	สศช. ตรวจสอบความคุ้มค่าของการปฏิบัติภารกิจแห่งรัฐเพื่อรายงาน กรม. เพื่อประเมินว่าภารกิจควรทำต่อหรือยกเลิก

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ส่วนที่ 4 การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2.5 องค์ประกอบของหลักการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
นิติธรรม	มาตรา 27	การกระจายอำนาจตัดสินใจและการกระจายอำนาจต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือการกลั่นกรองที่ไม่จำเป็นในการปฏิบัติราชการและลดขั้นตอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคม
Rule of law	มาตรา 27 วรรค 3	ให้ส่วนราชการเผยแพร่ให้ประชาชนทราบการกระจายอำนาจในการตัดสินใจหรือได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคม
	มาตรา 29	การให้หน่วยราชการจัดทำแผนภูมิและขั้นตอนและระยะเวลาเปิดเผยไว้ ณ ที่ทำการของส่วนราชการ
การบริหารจัดการ Management	มาตรา 29	ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนหรือการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกันให้ส่วนราชการแต่ละแห่งจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการรวมทั้งรายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน เปิดเผยไว้ ณ ที่ทำการของส่วนราชการและในระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการเพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจได้ในกระทรวงหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของปลัดกระทรวงที่จะต้องจัดให้ส่วนราชการภายในกระทรวงที่รับผิดชอบปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการประชาชน ร่วมกันจัดตั้งศูนย์บริการร่วม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎอื่นใด ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในกระทรวงเดียวกันโดยติดต่อเจ้าหน้าที่ ณ ศูนย์บริการร่วมเพียงแห่งเดียว

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
การบริหาร จัดการ Management	มาตรา 31	การให้บริการของศูนย์บริการร่วม
	มาตรา 32	ศูนย์บริการร่วมของจังหวัด
	มาตรา 31	ในศูนย์บริการร่วมตามมาตรา 30 ให้จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับเรื่อง ต่างๆ และดำเนินการส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่ เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้มีข้อมูลและเอกสารที่
	วรรค 1	เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของทุกส่วนราชการในกระทรวง รวมทั้งแบบคำขอต่างๆ ไว้ให้พร้อมที่จะบริการประชาชนได้ ณ ศูนย์บริการร่วม
การมีส่วนร่วม Participation	มาตรา 31	ให้เป็นหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัดพิมพ์ รายละเอียดของเอกสารหลักฐานที่ประชาชนจะต้องจัดหามาใน การขออนุมัติหรือขออนุญาตในแต่ละเรื่องมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ ของศูนย์บริการร่วม และให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการ ร่วมที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนที่มาติดต่อได้ทราบในครั้งแรก ที่มาติดต่อ และตรวจสอบว่าเอกสารหลักฐานที่จำเป็นดังกล่าว นั้นประชาชนได้ยื่นมาครบถ้วนหรือไม่ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึง ระยะเวลาที่ต้องใช้ดำเนินการในเรื่องนั้น
	มาตรา 27	เพื่อให้การปฏิบัติราชการภายในส่วนราชการเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ให้ส่วนราชการกำหนดเป้าหมายแผนการทำงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จของงานหรือโครงการและงบประมาณที่ จะต้องใช้ในแต่ละงานหรือโครงการและต้องเผยแพร่ให้ ข้าราชการและประชาชนทราบทั่วกัน
สำนึกรับผิดชอบ Accountability	มาตรา 29	เมื่อส่วนราชการใดได้มีการกระจายอำนาจตัดสินใจหรือได้มี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคมแล้ว ให้ส่วน ราชการนั้นเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป
	มาตรา 27	การกระจายอำนาจตัดสินใจและการกระจายอำนาจต้องไม่สร้าง ขั้นตอนหรือการกลั่นกรองที่ไม่จำเป็นในการปฏิบัติราชการ และ การลดขั้นตอนโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ โทรคมนาคม

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
ความคุ้มค่า	มาตรา 27 ว1	หน่วยงานมีการกระจายอำนาจสั่งการ
	มาตรา 27 ว2	ส่วนราชการต้องจัดให้มีหลักเกณฑ์การควบคุม ติดตามกำกับดูแล เพื่อลดขั้นตอน เพิ่มประสิทธิภาพ
	Value for money	มาตรา 27 ว3
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Information Communication	มาตรา 27	การกระจายอำนาจตัดสินใจและการกระจายอำนาจต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือการกลั่นกรองที่ไม่จำเป็นในการปฏิบัติราชการ และการลดขั้นตอนโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคม

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ส่วนที่ 5 การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ

ตารางที่ 2.6 องค์ประกอบของหลักการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
นิติธรรม	มาตรา 35	หน้าที่ในการตรวจสอบทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับ และประกาศ เพื่อให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย
Rule of law	มาตรา 36	ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือประกาศที่ไม่สอดคล้อง หรือ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์
ความคุ้มค่า	มาตรา 33 ว1 ว2	ส่วนราชการต้องทบทวนภารกิจ ความคุ้มค่าของภารกิจเพื่อปรับปรุงอำนาจหน้าที่ โครงสร้างอัตรากำลัง
การบริหารจัดการ	มาตรา 33	ให้ส่วนราชการจัดให้มีการทบทวนภารกิจของตนว่าภารกิจใดมีความจำเป็นหรือสมควรที่จะได้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงแผนการบริหารราชการแผ่นดินนโยบายของคณะรัฐมนตรี กำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าภารกิจและสถานการณ์อื่นประกอบกัน

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ส่วนที่ 6 การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน

ตารางที่ 2.7 องค์ประกอบของหลักการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน

หลักการ	มาตราตาม พร.ฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
นิติธรรม Rule of law	มาตรา 37	ประกาศให้ประชาชนทราบในกรณีที่มีการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริการประชาชน หรือติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกัน โดยกำหนดระยะเวลาเสร็จของการปฏิบัติงานไว้
	มาตรา 37	กำหนดหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา จะต้องตรวจสอบให้ข้าราชการปฏิบัติงานไปแล้วเสร็จตามกำหนด
	มาตรา 38	การตอบคำถามทำเป็นหนังสือตอบประชาชนภายใน 15 วัน
	มาตรา 39	การจัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศจากส่วนราชการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
	มาตรา 41	กรณีในส่วนราชการ ได้รับคำร้องเรียนเสนอแนะหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการ มีหน้าที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้ลุล่วงไป
	มาตรา 41	การตรวจสอบว่าด้วยกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศเป็น
	วรรค 1	อุปสรรค หรือก่อให้เกิดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน หรือล่าช้าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการอื่นหรือไม่
การมีส่วนร่วม Participation	มาตรา 41	การร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากข้าราชการหรือส่วนราชการ
	วรรค 2 และวรรค 3	อื่นๆ เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศหรืออาจร้องเรียนผ่าน ก.พ.ร.
	มาตรา 43	หลักการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
การมีส่วนร่วม Participation	มาตรา 44	การกำหนดหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารราชการ
	มาตรา 41	ในกรณีส่วนราชการ ได้รับคำร้องเรียน เสนอแนะ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการ อุปสรรคความยุ่งยาก หรือปัญหาอื่นใดจากบุคคลใด โดยมีข้อมูลและสาระตามสมควร ให้เป็นเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการนั้นที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้ลุล่วงไป และในกรณีที่มีที่อยู่ของบุคคลนั้น ให้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบผลการดำเนินการด้วย ทั้งนี้ อาจแจ้งให้ทราบผ่านทางระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการด้วยก็ได้

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
การมีส่วนร่วม Participation	มาตรา 41 วรรค 2	ในกรณีการแจ้งผ่านทางระบบเครือข่ายสารสนเทศ มิให้เปิดเผยหรือที่อยู่ของผู้ร้องเรียน เสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็น
	มาตรา 44	ส่วนราชการต้องจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณแต่ละปี รายการเกี่ยวกับการจัดซื้อหรือจัดจ้างที่จะดำเนินการในปีงบประมาณนั้น และสัญญาใดๆ ที่ได้มีการอนุมัติให้จัดซื้อหรือจัดจ้างแล้วให้ประชาชนสามารถขอคู่มือหรือตรวจสอบได้ ณ สถานที่ทำการของส่วนราชการ และระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการ ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต้องไม่ก่อให้เกิดความเปรียบเทียบกับเสียเปรียบ หรือเสียหายแก่บุคคลใดในการจัดซื้อหรือจัดจ้าง
ความโปร่งใส Transparency	มาตรา 43	หลักการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
การบริหารจัดการ Management	มาตรา 44	การกำหนดหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารราชการ
	มาตรา 38	เมื่อส่วนราชการใดได้รับการติดต่อสอบถามเป็นหนังสือจากประชาชนหรือจากส่วนราชการด้วยกันเกี่ยวกับงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นที่จะต้องตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินการให้ทราบภายใน 15 วัน หรือภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา 37
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Information Communication	มาตรา 39 วรรค 1	ให้ส่วนราชการจัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่จะสามารถติดต่อสอบถามหรือขอข้อมูล หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ
	มาตรา 39 วรรค 2	ระบบเครือข่ายสารสนเทศตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดทำในระบบเดียวกับที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดให้มีขึ้นตามมาตรา 40
	มาตรา 41 วรรค 1	ในกรณีที่ส่วนราชการรับคำร้องเรียน เสนอแนะ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการ อุปสรรค ความยุ่งยาก หรือปัญหาอื่นใดบุคคลใด โดยมีข้อมูลและสาระตามสมควร ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้ลุล่วงไป และในกรณีที่มีที่อยู่ของบุคคลนั้น ให้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบผลการดำเนินการด้วย ทั้งนี้ อาจแจ้งให้บุคคลนั้นทราบผ่านทางระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการด้วยก็ได้

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
	มาตรา 41	ในกรณีการแจ้งผ่านทางระบบเครือข่ายสารสนเทศมิให้เปิดเผยชื่อ
	วรรค 2	หรือที่อยู่ของผู้ร้องเรียนเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็น

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ส่วนที่ 7 การประเมินผลการปฏิบัติราชการ

ตารางที่ 2.8 องค์ประกอบของหลักการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

หลักการ	มาตราตาม พรฎ.	ประเด็นหลักในมาตรา
สำนึกรับผิดชอบ	มาตรา 45-47	การประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ
Accountability	มาตรา 48-49	การจัดสรรเงินรางวัลให้กับส่วนราชการและข้าราชการ
ความคุ้มค่า	มาตรา 45	ส่วนราชการต้องจัดให้มีการประเมินผลโดยคณะผู้ประเมินเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจ และความคุ้มค่า
	มาตรา 46	ส่วนราชการมีการประเมินผลประสิทธิภาพเป็นความลับและมุ่งให้เกิดการปรับปรุง
Value for money	มาตรา 47	การประเมินผลการปฏิบัติงานต้องกระทำทั้งปฏิบัติงานเฉพาะและประโยชน์ของหน่วยงาน
	มาตรา 48	กรณีที่มีการปฏิบัติราชการผ่านการประเมินหรือ
	มาตรา 49	มีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ให้มีการจัดสรรเงินเป็นบำเหน็จความชอบหรือเป็นเงินรางวัลการเพิ่มประสิทธิภาพ
ความโปร่งใส	มาตรา 45	การจัดตั้งคณะผู้ประเมินอิสระ
Transparency	มาตรา 48-49	การจัดสรรงบประมาณพิเศษเป็นบำเหน็จความชอบแก่ส่วนราชการ การจัดสรรเงินรางวัลเพิ่มประสิทธิภาพ

ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
กรุงเทพมหานคร บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะอาศัยแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทั้ง 10 หลักการตามที่สถาบันพระปกเกล้าได้วิเคราะห์จากเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางในการศึกษา โดยจะศึกษาถึงรายละเอียดและพัฒนาเป็นรูปแบบต่อไป

1.4 รูปแบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ดังที่ได้ศึกษามาในหัวข้อข้างต้นนั้น ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนั้น สามารถจัดออกเป็น 2 กลุ่ม และกระจายเป็น 10 หลักการ คือ กลุ่มแรกเป็นหลักกรรมมาภิบาลมี 6 หลักการ คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักสำนึกรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า (Value for money) และกลุ่มที่สองเป็นหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มี 4 หลักการ คือ (7) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (8) องค์กรแห่งการเรียนรู้ (9) การบริหารจัดการ (10) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อนึ่งมีประเด็นที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจในเบื้องต้นก่อน คือ การบริหารภาครัฐแนวใหม่เกิด/พัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี และหลักการอะไร ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพชัดว่าพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 นั้น มีการบัญญัติเนื้อหาสาระตามแนวคิดของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ อย่างไร หลังจากนั้น จะทำการศึกษารายละเอียดและการพัฒนาตัวแบบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทั้ง 10 หลักการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 การบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

การบริหารภาครัฐแนวใหม่เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 และต้นทศวรรษ 1990 โดยกลุ่มประเทศสมาชิก OECD ประกอบด้วย กลุ่มประเทศ Westminster (ได้แก่ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แคนาดา) ประเทศ สหรัฐอเมริกา ประเทศในภาคพื้นยุโรปอื่นๆ (ได้แก่ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี) เป็นต้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์ (paradigm) กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการบริหารจัดการภาครัฐที่แตกต่างไปจากตัวแบบการบริหารแบบดั้งเดิม หรือแบบประเพณีนิยม ที่มีสายการบังคับบัญชาที่มีลักษณะตายตัว ไม่มีความยืดหยุ่น เป็นต้น ปู่รูปแบบของการบริหารจัดการภาครัฐที่มีฐานอยู่ที่ระบบตลาด (จุมพล หนิมพานิชย์, 2550: 1-2)

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง แนวความคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และวิธีการบริหารจัดการภาครัฐไปจากเดิมให้มีความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (input) และอาศัยกฎระเบียบเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน เพื่อให้ความถูกต้อง สุจริต และเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และสัมฤทธิ์ผลของ

การดำเนินงาน ทั้งในแง่ของผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) และความคุ้มค่าของเงิน (Value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวัดและประเมินผลงาน การบริหารคุณภาพโดยรวม การรื้อปรับระบบ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า แนวความคิดของการบริหารจัดการภาครัฐรับแนวใหม่ ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเป็นสากลของทฤษฎีการบริหารและเทคนิคการจัดการว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในทั้งแง่ของการบริหารรัฐกิจและการบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นกระแสแนวความคิดที่สอดคล้องกับรัฐประศาสนศาสตร์แบบคลาสสิกของ Woodrow Wilson ที่เน้นแยกการเมืองออกจากการบริหารงาน และหลักวิทยาศาสตร์การจัดการ (Scientific Management) ของ Frederick Taylor โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการประหยัด (economy) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: 27)

การบริหารจัดการภาครัฐรับแนวใหม่ หรือ NPM นี้มีนักวิชาการหลายคน กล่าวถึงสาระสำคัญและ/หรือลักษณะสำคัญไว้อย่างหลากหลาย มีรายละเอียดที่ควรศึกษา ดังนี้

Jonathan Boston (1996 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: 28-29) ได้สรุป

สาระสำคัญของกรารบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ว่า

1. มองว่าการบริหารงานมีลักษณะของความเป็นสากลสภาพหรือไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชนและการบริหารงานภาครัฐ
2. ปรับเปลี่ยนการให้น้ำหนักความสำคัญไปจากเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า) และกฎระเบียบเป็นเรื่องของการควบคุมผลผลิตและผลลัพธ์ หรือปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการรับผิดชอบในกระบวนการงาน (process accountability) ไปสู่การรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ (accountability for results)
3. ให้ความสำคัญต่อเรื่องทักษะการบริหารจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย
4. โอนถ่ายอำนาจการควบคุมของหน่วยกลาง (devolution of centralized power) เพื่อให้อิสระและความคล่องตัวแต่ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน
5. ปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ โดยเฉพาะการแยกส่วนระหว่างภารกิจงานเชิงพาณิชย์และไม่ใช่เชิงพาณิชย์ (การกำกับดูแลควบคุม) ภารกิจงานเชิงนโยบายและการให้บริการออกจากกันอย่างเด็ดขาด
6. เน้นแปรสภาพกิจการของรัฐให้เป็นเอกชนและให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (outsourcing) รวมทั้งการประยุกต์ใช้วิธีการจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงาน (competitive tendering) เพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

7. ปรับเปลี่ยนแบบสัญญาจ้างบุคลากรของภาครัฐให้มีลักษณะเป็นระยะสั้นและกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจนสามารถตรวจสอบได้

7. เลียนแบบวิธีการจัดการของภาคธุรกิจเอกชน เช่น การวางแผนกลยุทธ์

8. และแผนธุรกิจ การทำข้อตกลงวาดด้วยผลงาน (performance agreement) การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราว/เฉพาะกิจ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน และการให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร (corporate image)

9. มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลตอบแทนในรูปแบบของตัวเงิน (monetary incentives) มากขึ้น

10. สร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

Christopher Hood (1991: 3-19 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: 29-30)

มองว่าเป็นเรื่องยากในการให้คำนิยามของ NPM อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป แต่ได้พยายามอธิบายถึงลักษณะสำคัญของ NPM ไว้หลายประการ กล่าวคือ

1. เน้นการบริหารงานในแบบมืออาชีพ (professional management)

ทำให้ผู้บริหารมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงาน

2. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมให้ความสำคัญต่อการรับผิดชอบต่อผลงาน(accountability for results) มากกว่าการรับผิดชอบต่อกระบวนการ (accountability for process)

3. ให้ความสำคัญต่อการควบคุมผลสัมฤทธิ์และการเชื่อมโยงให้เข้ากับการจัดสรรทรัพยากรและการให้รางวัล

4. พยายามปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเพื่อให้หน่วยงานมีขนาดเล็กลงและเกิดความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน (disaggregating) โดยให้มีการจ้างเหมางานบางส่วนออกไป (contract out)

5. เปิดให้มีการแข่งขันในการเปิดให้บริการสาธารณะ (contestability) อันจะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพได้ดีขึ้น

6. ปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้มีความทันสมัยและเลียนแบบวิธีการของภาคเอกชน (business-like approach)

7. เสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน ความประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

R. A.W. Rhodes (1997, pp . 48-9 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549 : 30-31)

ได้กล่าวถึง NPM ว่ามีความหมายครอบคลุมแนวคิดอย่างน้อยสองประการ กล่าวคือ แนวคิดการจัดการนิยม (managerialism) และแนวคิดเศรษฐศาสตร์สถาบันแนวใหม่ (New institutional Economics) ซึ่งในระยะแยก (ก่อน ค.ศ. 1985) นั้น NPM มีความหมายค่อนข้างแคบและครอบคลุมเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการสมัยใหม่ ในระยะเวลาต่อมา (ภายหลังปี ค.ศ. 1988) เมื่อบรรดาประเทศส่วนใหญ่ ได้มีการขยายแนวทางปรับเปลี่ยนมาตรการในการปฏิรูปไปสู่การอ้างอิงกับระบบตลาด ทำให้แนวความคิดเกี่ยวกับ NPM ได้มีการขยายขอบเขตออกไปจากเดิมให้กว้างขึ้นและส่งผลให้การจัดการนิยมกลายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ NPM เท่านั้น

Ewan Ferlie และคณะ (1996 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549 : 31-32)

ได้พยายามสำรวจแนวความคิดและจัดแบ่งประเภทของ NPM ออกเป็น 4 แนวทางใหญ่ๆ กล่าวคือ

1. การปรับปรุงประสิทธิภาพ (Efficiency Drive)

เป็นแนวความคิดในระยะเริ่มแรกของ NPM ซึ่งต้องการปรับเปลี่ยนให้การบริหารงานภาครัฐมีความทันสมัยหรือเลียนแบบการบริหารงานในเชิงธุรกิจมากขึ้น (business-like approach) โดยเฉพาะการมุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน

2. การลดขนาดและการกระจายอำนาจ(Downsizing Decentralization)

เป็นแนวคิดซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกซึ่งต้องการเปิดให้กลไกตลาดเข้ามาเข้ามาทดแทนภาครัฐให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยการจัดกลุ่มประเภทภารกิจงานหลักและภารกิจงานรอง (core function/ non – core function) เพื่อเปิดให้มีการทดสอบตลาด (market testing) หรือการคัดค้านเพื่อเปิดให้มีการแข่งขัน (contestability) การแยกผู้ซื้อบริการและผู้ให้บริการออกจากกัน (purchaser – provider split) การใช้ระบบการทำสัญญาข้อตกลง (contractualism) รวมถึงการจัดตั้งองค์การบริหารงานอิสระของฝ่ายบริหาร (agencification)

3. การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (In Search of Excellence)

เป็นรูปแบบที่ขยายแนวความคิดไปสู่เรื่องของวัฒนธรรมองค์กร ค่านิยม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนการบริหารความเปลี่ยนแปลง

4. การให้ความสำคัญต่อการบริการประชาชน (Public Service Orientation)

เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นคุณภาพของการดำเนินงานหรือการให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้า ผู้รับบริการเป็นอันดับแรก

Gernod Gruening (2001: 1-26 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: 32-33)

ได้ทบทวนองค์ความรู้และให้ความเห็นว่า NPM ไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะในเรื่องของการจัดการนิยมและเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมเนื้อหาสาระในส่วนของประชาธิปไตยใน

แนวทางใหม่ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรับและสังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้มีการใช้คำว่า NPM ในความหมายที่กว้างขวางและครอบคลุมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการบ้านเมืองมากขึ้น

Denhardt and Denhardt (2003:42-43 อ้างถึงใน สุรัชย์ ศรีสารคาม, 2549 : 17-18)

ได้กำหนดหลักการของ NPM ไว้ว่า

1. การมุ่งให้บริการแก่ประชาชน ไม่ใช่การกำกับ ข้าราชการจึงไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของประชาชน แต่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนด้วย
2. การสำรวจความสนใจและความต้องการของสาธารณชน เพื่อสร้างความสนใจร่วมและรับผิดชอบร่วมกัน
3. การให้คุณค่าแก่ประชาชนในฐานะของการเป็นพลเมือง มากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ โดยข้าราชการจะยอมรับที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม มากกว่าการเป็นผู้จัดการธุรกิจที่คิด และทำเสมือนเงินหลวงเป็นเงินของตนเอง
4. การคิดอย่างมีกลยุทธ์ แต่ปฏิบัติอย่างเป็นประชาธิปไตย นโยบายและโครงการต่างๆ จะสนองความต้องการของสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการทำงานร่วมกัน
5. การตระหนักว่า การมีสำนึกรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ข้าราชการไม่ควรสนใจแค่เรื่องของการทำงานตามนโยบาย หรือเรื่องการตลาด และการอยู่รอดของตน แต่ต้องสนใจเรื่องของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐานการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และความสนใจสาธารณชนด้วย
6. การบริการมากกว่ากำกับ มีการสร้างค่านิยมร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย ถือเป็น การสร้างความสัมพันธ์และค่านิยมร่วมกันด้วย
7. การค่านึงว่าประชาชนเป็นผู้มีคุณค่า ไม่ใช่แค่ผลผลิต หน่วยงานราชการต่างๆ จะประสบความสำเร็จในระยะยาว หากดำเนินการด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างการเป็นผู้นำร่วมกันกับประชาชนบนพื้นฐานของการเคารพประชาชน

Frederickson (1989 อ้างถึงใน สุรัชย์ ศรีสารคาม, 2549: 18) ได้เสนอค่านิยม

สำหรับการบริหารภาครัฐแนวใหม่ว่าประกอบด้วย

1. การแสวงหาความยุติธรรมในสังคม เป็นพื้นฐานทางคุณธรรมอันแท้จริงสำหรับการบริหารรัฐกิจ (the search of social equity)
2. การบรรลุถึงและการเพิ่มพูนขยับขยายออกไปซึ่งค่านิยมบางอย่าง เช่น การรับรู้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (responsiveness)

3. การมีส่วนร่วมของพนักงานและประชาชนในการตัดสินใจ (worker and citizen participatin in decision-making)

4. การเพิ่มพูนทางเลือกของประชาชน (citizen choice)

5. ความรับผิดชอบทางการบริหารในอันที่จะดำเนิน โครงการให้บรรลุผลหรือมี ประสิทธิภาพ(administrative responsibility for program effectiveness)

Dennis R Briscoe and Qene S. Leonardson (1980 อ้างถึงใน สุรชัย ศรีสารคาม, 2549: 18-19) ได้สรุปรวบรวมเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการบริหาร และความรับผิดชอบทาง สังคมของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ไว้ดังนี้

1. ตอบสนองรับใช้ต่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและความต้องการ ของประชาชน

2. ความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่มต่างๆ

4. ความต่อเนื่อง ความคงเส้นคงวา จริงจังเชื่อถือได้ ในการให้บริการ แก่ประชาชน

5. ความมีระเบียบกฎเกณฑ์และความมีดุลพินิจในการดำเนินงาน

6. ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความเปิดเผยในการตัดสินใจ และการชี้แจง ให้ประชาชนทราบ

7. ความรับผิดชอบ ความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบควบคุมทั้งต่อบุคคลและ โครงการเพื่อการบรรลุถึงผลงาน

8. ความรู้ความสามารถอันจำเป็นต่อการทำงานให้บรรลุถึงเป้าหมายของส่วนรวม

9. กระบวนการร้องทุกข์ร้องเรียน สำหรับผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจาก ระบบ

Robert P. Biller (1971 อ้างถึงใน สุรชัย ศรีสารคาม, 2549: 19) ได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

1. การบริหารรัฐกิจ หมายถึง การจัดการแก้ไขปัญหาความไม่แน่นอนหรือ ความแฉ่งไกว ผันผวน แปรปรวนต่างๆ (manage uncertainty)

2. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะวางแนวความคิดอยู่บนการเปลี่ยนแปลง มากกว่าการมีเสถียรภาพ (change rather than stability)

3. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกันและ กันอย่างซับซ้อน (situational interdependencies)

4. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะหาทางปรับเปลี่ยนความยุ่งยากซับซ้อน ให้กลายเป็นขีดความสามารถด้วยการแก้ไขข้อบกพร่องและความผิดพลาด (convert complexity into error-correction capacity)

5. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะนำเอากระบวนการในเชิงเรียนรู้ ค้นคว้าแสวงหาดังกล่าวเหล่านี้ไปใช้ในการส่งเสริมต่อการบรรลุเป้าหมายอันเป็นคุณค่าแห่งความดีงามของมนุษย์ (utilize process discovery procedures for the realization of human values)

The commonwealth Association for Public Administration and Management (CAPAM) ที่ประกอบไปด้วยผู้แทนจากกว่า 50 ประเทศ เมื่อปี 1994 ได้สรุปว่าองค์ประกอบหลักของ NPM ประกอบไปด้วย (อ้างถึงใน สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2545: 81-83)

1. การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน (providing high-quality services that citizens value) ตัวอย่างได้แก่ การจัดตั้ง Citizen's Charter ของสหราชอาณาจักร และ Service Improvement Unit ของประเทศสิงคโปร์ สำหรับตัวอย่างของประเทศไทย ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้บริการประชาชนของหน่วยงานรัฐ พ.ศ. 2532

2. การลดการควบคุมจาก ส่วนกลาง และเพิ่มอิสระในการบริการให้แก่หน่วยงาน (increasing managerial autonomy, particularly by reducing central agency controls) เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ การกำหนดนโยบายออกจากหน้าที่ การนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน Executive Agencies ในสหราชอาณาจักรและหน่วยงานประเภทเดียวกันของประเทศนิวซีแลนด์ ตัวอย่างของประเทศไทย ได้แก่ การยกร่างพระราชบัญญัติองค์การมหาชน

3. การกำหนดความต้องการ การวัดผลงาน และการให้รางวัลแก่ผล การดำเนินงานทั้งในระดับองค์การและระดับบุคคล (demanding, measuring, and rewarding both organizational and individual performance) ตัวอย่างได้แก่การที่หลายประเทศจัดให้มีระบบการบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Performance Based Management System : PBMS) ที่รวมถึงการให้ กำหนดให้มี Performance Contract หรือระบบ Pay For Performance สำหรับตัวอย่างของ ประเทศไทย คือ มติ ก.พ. เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2541 ให้จัดทำมาตรฐานการบริการภาครัฐ

4. การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านของบุคลากร (เช่น ระบบการฝึกอบรม ระบบค่าตอบแทน และระบบคุณธรรม) และเทคโนโลยี (เช่น ระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศ) เพื่อ ช่วยให้หน่วยงานสามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ (providing the human and technological resources that managers need to meet their performance) ตัวอย่างได้แก่ ระบบค่าตอบแทน

ในภาครัฐของประเทศสิงคโปร์ที่อยู่ในระดับที่เทียบได้กับภาคเอกชน และ Service Ontario Electronic Kiosks ของประเทศแคนาดาที่ช่วยให้ประชาชนสามารถต่ออายุใบขับขี่หรือแจ้งเปลี่ยนที่อยู่ได้โดยผ่านทางตู้อิเล็กทรอนิกส์ที่รัฐจัดไว้ให้ตามสถานที่ต่างๆ

5. การเปิดกว้างต่อแนวคิดในเรื่องการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของเอกชน ในขณะเดียวกัน ภาครัฐต้องทบทวนว่าสิ่งใดควรทำเอง และสิ่งใดควรปล่อยให้ภาคเอกชนทำ (maintaining receptiveness to competition and open-mindedness about which public purposes should be performed by public servants as opposed to the private sector) ตัวอย่างในเรื่องนี้ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ สำหรับตัวอย่างของประเทศไทย คือ มติคณะรัฐมนตรีในเรื่องการจัดกลุ่มภารกิจในภาครัฐ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541

George A. Larbi (1999 : 12-17) ได้สรุปการบริหารภาครัฐแนวใหม่ไว้ว่า การบริหารภาครัฐแนวใหม่ หรือ NPM เป็นการนำแนวคิดของการจัดการหรือระบบการบริหารแบบเอกชนมาใช้ในภาครัฐ โดยผลักดันภาครัฐไปสู่ระบบการจัดการสมัยใหม่ และเปลี่ยนการบริการภาครัฐไปสู่ระบบตลาด รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการลดขนาดของการบริการสาธารณะต่างๆ นอกจากนี้ Larbi ได้กล่าวอีกว่า แนวคิด NPM นั้น เกิดมาจากการจัดการ ที่เน้นการกระจายอำนาจการบริหารในหน่วยงานให้สามารถบริการสาธารณะได้ดีมากขึ้นและให้ความสำคัญกับการลดการปกครองแบบลูกขุนเจ้านายในหน่วยงานลง รวมทั้งการลดลำดับชั้นในการปกครองลงอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 127-128) ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการว่า ประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นหัวใจของการบริหารจัดการแนวใหม่ เพราะประชาชนมีฐานะของการเป็นพลเมือง และการเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อเป็นพลเมืองและเป็นหุ้นส่วน การปรึกษาหารือ การเปิดเผยข้อมูล การมีส่วนร่วม การทำงานอย่างโปร่งใส การทำงานที่มีหลักการ ยึดหลักนิติธรรม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีหลักการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ

1. เป็นการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ซึ่งให้ความสำคัญกับผลงานหรือกระบวนการทำงานอย่างที่ระบบราชการนิยมในปัจจุบัน

2. ให้ความสำคัญกับการจัดการ (management) โดยการเปิดโอกาสให้ทั้งผู้บริหารและปฏิบัติงานต้องร่วมมือกันทำงาน เพื่อให้เกิดผล การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจการทำงานในรูปแบบเครือข่าย โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเมื่อเห็นว่าวิธีเดิมไม่สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง

3. ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ได้แก่ ลูกค้าหรือประชาชนและสังคมโดยถือเป็นการรับผิดชอบต่อหน่วยงานที่จะต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและสังคม

4. ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงว่า เป็นเรื่องจำเป็นและเป็นเรื่องปกติวิสัย แนวคิดขององค์การเรียนรู้ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถเผชิญการทำงานยุคใหม่หมายความว่าองค์การต้องมีฐานข้อมูลที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของการปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องต้องรู้จักคู่แข่งชั้น ให้ความสำคัญแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งทำให้องค์การต้องเน้นมาตรฐานการทำงานที่วัดได้จริงเป็นรูปธรรม (Benchmarking) ต้องเลือกหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดมาใช้ (Best practices) ต้องมีมาตรฐานงาน (Work standards) และต้องทำงานให้ฉลาดโดยมียุทธศาสตร์ในการทำงานไม่ใช่ทำงานแบบแก้ปัญหาไปวันๆ

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549 : 33-34) ได้สรุปการบริหารภาครัฐแนวใหม่หรือ NPM ไว้ว่า การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นกระแสแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐร่วมสมัยที่มีความหลากหลายในตัวเอง มีลักษณะของการผสมผสานองค์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชา (Interdisciplinary) โดยเฉพาะแนวความคิดเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกหรือเศรษฐศาสตร์แบบเหตุผลนิยม (Economic Rationalism) และการบริหารจัดการสมัยใหม่หรือการจัดการนิยม ต้องการให้อิสระและความคล่องตัวทางการบริหารเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาผลการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ คุณภาพของการให้บริการและความคุ้มค่า

แต่อย่างไรก็ดี NPM มักจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอว่าขาดเอกลักษณ์และไม่มีกรอบแนวคิดที่ชัดเจนของตนเอง หรือเป็นเพียงแค่การนำเอาเหล่าเก่าหลายชนิดมาผสมรวมกันในขวดใหม่ (repackaging) เท่านั้นเอง นอกจากนี้ยังได้รับการโต้แย้งเกี่ยวกับข้อสมมติฐานของ NPM ในเรื่องเกี่ยวกับความมีเหตุผลของปัจเจกบุคคล (rational choice) และปัญหาลักษณะของความแตกต่างระหว่างการบริหารงานในภาครัฐและการบริหารงานในภาคธุรกิจเอกชน รวมถึงการละเลยไม่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าบางประการเท่าที่ควร เช่น ความเที่ยงธรรม (equity) ความถูกต้อง (fairness) และการไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่เข้าข้างใคร (impartiality) เป็นต้น

ถึงแม้ว่า NPM จะได้รับการโต้แย้งทางวิชาการหลายประการดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่ในทางปฏิบัติแล้ว NPM ได้รับการยอมรับว่าเป็นกระแสหลักของการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐร่วมสมัย ซึ่งก่อให้เกิดการปรับกระบวนทัศน์ (paradigm shift) และการเปลี่ยนแปลงวิถีการปฏิบัติงาน (practices) ที่แตกต่างไปจากตัวแบบการบริหารราชการแผ่นดินในลักษณะประเพณีอย่างมากพอสมควร หรืออย่างน้อยที่สุด NPM ได้ช่วยทำให้เราไม่จำเป็นต้องติดยึดกับตัวแบบเดิม และต้องค้นหาตัวแบบใหม่ที่สมบูรณ์มากขึ้นต่อไป

จุมพล หนิมพานิชย์ (2550: 97-98) ได้สรุปแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐ
แนวใหม่ว่า

ประการแรก การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในตัว
แบบการบริหารรัฐกิจแบบดั้งเดิม หรือแบบประเพณีนิยม จากการให้ความสำคัญในเรื่องของปัจจัย
นำเข้าและกระบวนการ มาเป็นการให้ความสนใจในเรื่องของการทำให้ผลลัพธ์สัมฤทธิ์ผลรวมทั้ง
การที่ตัวผู้บริหารจะต้องมีความรับผิดชอบ(ส่วนตัว) เพิ่มขึ้น

ประการที่สอง ได้มีการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะทำให้การจัดองค์การ
บุคลากร การบริหารงานบุคคล หรือการว่าจ้างและเงื่อนไข หรือสภาพการณ์มีความยืดหยุ่นคล่องตัว
มากขึ้น

ประการที่สาม วัตถุประสงค์ขององค์การและบุคคล ได้มีการกำหนดไว้ในลักษณะ
ที่มีความชัดเจน ขณะเดียวกันสามารถวัดหรือประเมินผลการปฏิบัติงานได้ง่าย เพราะมีตัวดัชนีหรือ
ตัวชี้วัดระบุหรือแสดงไว้ นอกจากนี้ยังมีการประเมินแผนงานที่มีระบบ นอกเหนือไปจากการเห็น
หรือให้ความสำคัญในเรื่องของ 3 E's ได้แก่ E แรก คือ การประหยัด, E ที่สอง คือ ความมี
ประสิทธิภาพ และ E ที่สาม คือความมีประสิทธิภาพ

ประการที่สี่ ที่ปรึกษาระดับอาวุโสได้รับการคาดหวังว่าจะมีความผูกพันหรือมี
ความรับผิดชอบในการทำงานเมื่อตั้งรัฐบาล มากกว่าจะมีการวางตัวเป็นกลาง

ประการที่ห้า รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเผชิญกับการทดสอบทางการตลาด

ประการที่หก มีการลดบทบาทหน้าที่ของรัฐ ในรูปแบบของการแปรรูป
รัฐวิสาหกิจ (privatization)

ในแง่ของหลักการ การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้รับการนิยามว่า
เป็นกระบวนการที่เลือกได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับความเป็นจริง
มากขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น พบว่า การบริหารภาครัฐแนวใหม่
(New Public Management) เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการบริหารจัดการภาครัฐไป
จากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (input) และอาศัยกฎระเบียบเป็นเครื่องมือ
ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริตและเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และ
สัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) และความ
คุ้มค่าของเงิน (value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่
ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมในเรื่องการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) โดยมุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการให้บริการกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจและมีความสุขเป็นสำคัญ รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการให้มีความสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ มีการจัดการแนวใหม่ที่ใช้ระบบข้อมูลที่ทันสมัย เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร และมีการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ในหัวข้อต่อไป ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาลักษณะธรรมาภิบาล อันเป็นกลุ่มแรกของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการ ที่พัฒนามาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีประเด็นที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจ เช่น ความหมาย, แนวคิด ทฤษฎี หรือหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนาารูปแบบของแต่ละหลักการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.2 หลักนิติธรรม (Rule of law) มีการให้ความหมายหรือนิยาม และเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific หรือ UNESCAP (2007) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลจำเป็นต้องมีกรอบทางกฎหมายที่ยุติธรรม และบังคับโดยไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง นอกจากนี้แล้วยังจำเป็นต้องมีการคุ้มครองอย่างเต็มที่ในสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะของคนกลุ่มน้อย การบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม จำเป็นต้องมีกระบวนการตุลาการที่มีอิสระและมีกองกำลังตำรวจที่เป็นกลางและซื่อตรง

สถาบันข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (2545: 26) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

องค์กรมหาชน (2551: 14) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็วด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 57) ได้ให้ความหมายหลักนิติธรรมไว้ว่า ได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในองค์กร เป็นข้อตกลงร่วมกันและการบังคับใช้กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับดังกล่าวต้องเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทุกฝ่ายในองค์กร กฎและข้อบังคับเหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในองค์กร รวมทั้งสร้างภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาสังคมนั้นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547: 10-7) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักนิติธรรมว่า ควรมีกฎที่จำเป็นรองรับ (law) โดยไม่ให้กฎหมายหลายกฎหมายเอง มีการบังคับใช้ได้ (enforce) โดยไม่ให้มีช่องโหว่ ในการใช้ และผลการใช้กฎหมายมีความถูกต้อง (consistency) โดยไม่ให้สนองเป้าหมายของผู้ถือและใช้กฎหมายเหนือกว่าเป้าหมายของกฎหมาย

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 153) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกา และการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎีกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้า (2549: 136-137) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักนิติธรรมว่า เป็นหลักที่มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งควรมีหลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญสำหรับจัดทำตัวชี้วัด ได้แก่

1. หลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะหลักนิติธรรม ไม่สามารถจะสถาปนาขึ้นมาได้ในระบบการปกครองที่ไม่มีการแบ่งแยกอำนาจไม่มีการควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกัน

2. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน สิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค ทั้งสองประการนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ” จึงจะต้องมีการมาระบุไว้

3. หลักการความผูกพันต่อกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ “ หลักความชอบด้วยกฎหมาย “ หรือที่เรียกว่า “ หลักความผูกพันต่อกฎหมาย ” ซึ่งหมายความว่า การใช้กฎหมายจะต้องผูกพันต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ออก โดยมีความผูกพัน 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนก่อนการใช้กฎระเบียบ (2) ขั้นตอนการใช้กฎระเบียบ (3) ขั้นตอนภายหลังจากการใช้กฎระเบียบ

4. ความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้หน่วยงานต่างๆ ที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นไปตามหลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลังและหลักความพอสมควรแก่เหตุ

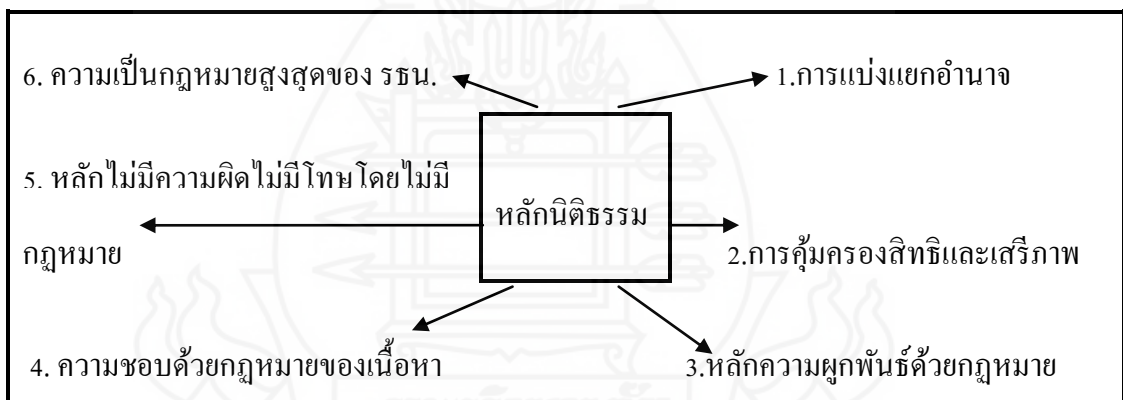
5. หลักความเป็นอิสระของผู้มีอำนาจตัดสินใจ หลักนี้เป็นข้อเรียกร้อง เพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจสามารถทำภาระหน้าที่ได้โดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ

6. หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย หลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักนี้เรียกว่าบุคคลควรจะต้องรู้ตั้งแต่เบื้องต้นว่า กฎหมายอาญาห้ามกระทำการใดบ้าง และหากบุคคลละเมิดการกระทำดังกล่าว จะได้รับโทษเพียงใด หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลังในกฎหมายอาญานั้นเป็นข้อห้ามโดยเด็ดขาด ในการไปบัญญัติให้เป็นความผิดสำหรับการ

กระทำอันใดอันหนึ่งที่ผ่านพ้นมาแล้วนั้น และห้ามมิให้มีผลย้อนหลัง เพื่อกำหนดโทษที่มีอยู่แล้วให้สูงขึ้น

7. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นส่วนยอดสุดของหลักนิติธรรม หมายความว่า หากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่อยู่สูงกว่าย่อมไม่มีผลบังคับใช้

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของหลักนิติธรรมข้างต้นนี้ สรุปได้ว่าหลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคลและได้พัฒนาตัวชี้วัดหลักนิติธรรมที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 7 หลักการ คือ (1) การแบ่งแยกอำนาจ (2) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (3) หลักความผูกพันด้วยกฎหมาย (4) ความชอบด้วยกฎหมายของเนื้อหา (5) หลักไม่มีความผิดไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย และ (6) ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ จากหลักการทั้ง 7 นี้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ: ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.3 หลักคุณธรรม (Ethic) มีการให้ความหมายหรือนิยาม และเสนอแนวคิดไว้
อย่างหลากหลาย ดังนี้

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก. พ. (2545: 27) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

องค์การมหาชน (2551: 14) และสถาบันพระปกเกล้า (2549: 154) ได้ให้นิยามไว้เหมือนกันคือ หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้า(2549: 138) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักคุณธรรมว่า ควรมีหลักการที่เป็นสาระสำคัญสำหรับจัดทำตัวชี้วัด ได้แก่

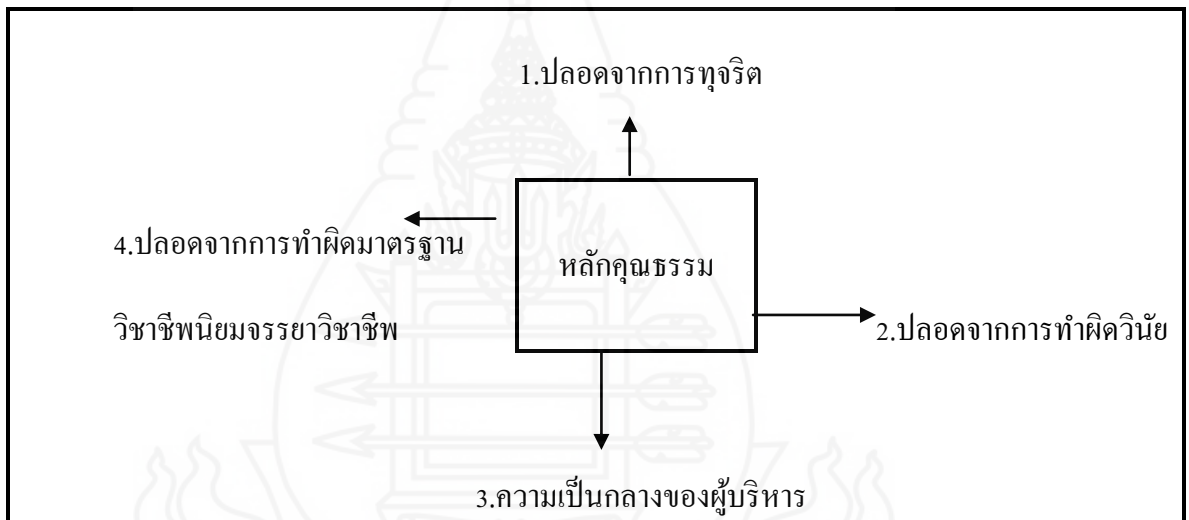
1. ปลอดคอร์รัปชัน หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่จะต้องไม่มีการทำผิดกฎหมายเพื่อประโยชน์ส่วนตน
2. ปลอดจากการทำผิดวินัย หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่จะต้องไม่กระทำผิดวินัยในหน่วยงาน
3. ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่จะต้องไม่กระทำต่างไปจากมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณอาชีพ แม้ว่าจะไม่ได้มีการระบุไว้ในกฎและวินัยก็ตาม
4. หลักความเป็นกลางของผู้บริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารของหน่วยงานจะต้องมีการบริหารในหน่วยงานด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ(2546: 58) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ เป็นพลเมืองดี คือ ปฏิบัติตามบรรพชาศรัทธา ได้แก่ (1) สัจจะ การรักษาความสัตย์ (2) ทมะ การรู้จักข่มใจตนเอง (3) ขันติ การอดทนอดกลั้น และการอดออม และ(4) จาคะ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547: 10-8) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักคุณธรรมว่า ควรมีกรอบกำหนดจรรยาบรรณ (norm) ที่เป็นรูปธรรม โดยไม่เพียงแต่คาดหวังเฉพาะจากจิตสำนึกในความมีคุณธรรมที่เป็นนามธรรมเท่านั้น มีมาตรการกำกับควบคุมให้ต้องยึดถือปฏิบัติตาม (compliance) โดยไม่เพียงแต่พึ่งพาอาศัยเฉพาะบรรทัดฐานของข้อห้ามและ

ความเชื่อทางศีลธรรม และมีมาตรฐานพิสูจน์ความผิดกำหนดความผิดและการลงโทษโดยไม่
 เพียงแต่การใช้มาตรฐานทางความรู้สึกเป็นเครื่องวัดและไม่มีบทลงโทษ

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของหลักคุณธรรมข้างต้นนี้ พบว่า
 หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ใน
 การปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไป
 พร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต
 จนเป็นนิสัยประจำชาติ และได้พัฒนาตัวชี้วัดหลักคุณธรรมที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย
 หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 4 หลักการ คือ (1) ปลอดจากการ
 ทูจจริต (2) ปลอดจากการทำผิดวินัย (3) ความเป็นกลางของผู้บริหาร (4) ปลอดจากการทำผิดมาตรฐาน
 วิชาชีพนิยมจรรยาวิชาชีพ จากหลักการทั้ง 4 นี้ สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
 กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.4 **หลักความโปร่งใส (Transparency)** มีการให้ความหมายหรือนิยาม และเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific หรือ UNESCAP (2007) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความโปร่งใส หมายถึง การตัดสินใจและการบังคับใช้กฎหมายได้ถูกกระทำบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์และระเบียบกฎข้อบังคับต่างๆ ทั้งยังหมายถึงเมื่อใดก็ตามที่จะมีการตัดสินใจบังคับใช้กฎหมาย ผู้ที่ได้รับผลกระทบมีอิสระในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้โดยตรง ทั้งยังหมายถึงรูปแบบและประเภทของข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอและเข้าใจง่าย

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (2545: 29) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ เรื่องทุจริตคอร์รัปชันให้มีความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวกและให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน ในการนี้ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส ขออัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งไว้ว่า ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 59) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น บุคลากรในองค์กรรู้ขั้นตอน วิธีการทำงานที่จะติดต่อกัน และสามารถตรวจสอบการทำงานได้ภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหารเงิน บริหารคน และมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เช่น มีการกระจายข่าวรายวัน หรือรายสัปดาห์ ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร

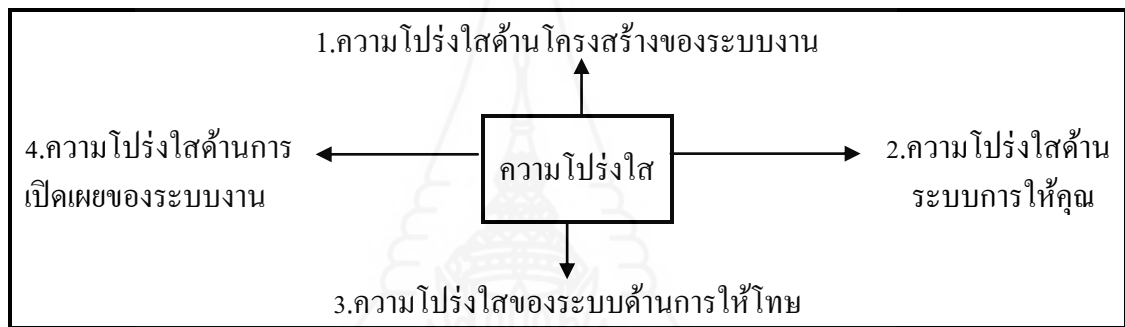
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547: 10-8) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักความโปร่งใสว่า ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กร การจัดการขั้นตอนไหลเวียนของงานแบบเปิด (structure & function) โดยออกแบบโครงสร้างและการทำหน้าที่ขององค์กรแบบเปิดครอบคลุมทั้งองค์กรวม มีการจัดระบบงานและข้อมูลข่าวสารแบบเปิด (system & information)

โดยการออกแบบระบบงานและข้อมูลข่าวสารแบบเปิดกระจายทั่วทั้งระบบ และมีระบบการทำงาน และกระบวนการตัดสินใจแบบเปิด (process & decision) โดยการออกแบบกระบวนการทำงานและการตัดสินใจให้เป็นแบบเปิดตลอดในทุกขั้นตอนสำคัญ

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 154) ได้ให้นิยามไว้ว่าหลักความโปร่งใสพอเทียบได้ที่มีความหมายตรงข้ามหรือเกือบตรงข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชัน โดยที่การทุจริตคอร์รัปชันให้ความหมายในเชิงลบ และมีความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวกและให้ความหมายในเชิงสงบสุข นอกจากนี้สถาบันพระปกเกล้า (2549: 139-140) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักความโปร่งใสว่า ควรมีหลักการสำคัญที่เป็นสาระสำคัญสำหรับจัดทำตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความโปร่งใสด้านโครงสร้างของระบบงาน ได้แก่ (1) ระบบของหน่วยงานโปร่งใส รู้เห็นระบบงานทั้งหมดได้อย่างชัดเจน (2) มีระบบการตรวจสอบภายในหน่วยงานที่เข้มแข็ง (3) มีการปรับปรุงหน่วยงานตรวจสอบใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ (4) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้การทำงานของหน่วยงาน (5) หน่วยงานมีระบบบริหารการเงินและพัสดุที่รัดกุม และ (6) มีบุคลากรใหม่ๆ เข้ามาอยู่ในหน่วยงานด้วยระบบคุณธรรมและมีความสามารถสูงมากขึ้น
2. ความโปร่งใสด้านระบบการให้ทุน ได้แก่ (1) มีผลประโยชน์ให้แก่บุคคลที่ปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ (2) มีผลประโยชน์ให้แก่บุคคลที่ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง (3) มีผลประโยชน์ให้แก่บุคคลที่ซื่อสัตย์ และ (4) มีระบบรายได้หรือผลประโยชน์เกื้อกูลรองรับมาตรฐานค่าใช้จ่ายสูงขึ้น
3. ความโปร่งใสของระบบด้านการให้โทษ ได้แก่ (1) มีระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสำหรับการฟ้องร้องผู้กระทำผิด (2) มีระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสำหรับการตรวจสอบการทำงานในหน่วยงาน (3) มีวิธีการที่ยุติธรรมสำหรับพิจารณาลงโทษผู้ทำผิด (4) กระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว (5) มีการลงโทษจริงจหนักเบาตามเหตุและพฤติการณ์ของการกระทำผิด (6) หัวหน้างานลงโทษผู้ทุจริตหรือด้อยประสิทธิภาพอย่างจริงจัง และ (7) มีการป้องปรามผู้ต่อทุจริต หรือด้อยประสิทธิภาพให้ปรับปรุงตน
4. ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน ได้แก่ (1) ประชาชนได้เข้ารับรู้การทำงานของแต่ละกรมการตรวจสอบ (2) ประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีโอกาสควบคุมฝ่ายบริหารโดยวิธีการต่างๆมากขึ้น และ (3) มีการใช้สมาคมวิชาชีพเข้ามาร่วมตรวจสอบหน่วยงาน

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของหลักความโปร่งใสข้างต้นนี้ พบว่าหลักความโปร่งใสคือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ และได้ตัวชี้วัดหลักความโปร่งใสที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 4 หลักการ คือ (1) ความโปร่งใสในด้านโครงสร้างของระบบงาน (2) ความโปร่งใสด้านระบบการให้คุณ (3) ความโปร่งใสของระบบด้านการให้โทษ และ (4) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน จากหลักการทั้ง 4 นี้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.5 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) มีการให้ความหมายหรือนิยาม และเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

United Nations Economic and Social commission for Asia and the Pacific หรือ UNESCAP (2007) ได้ให้นิยามไว้ว่า การมีส่วนร่วมของทั้งชายและหญิงถือเป็นหัวใจของหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมอาจเป็นไปได้โดยตรงหรือผ่านทางสถาบันหรือตัวแทนที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยแบบการมีผู้แทนไม่จำเป็นต้องหมายถึงว่าความเดือดร้อนต่างๆ ของกลุ่มคนที่อ่อนแอที่สุดในสังคมจะถูกนำไปพิจารณาในกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมจำเป็นที่จะต้องบอกกล่าวให้ทราบและจัดให้มีขึ้น ซึ่งหมายถึงความมีอิสระในการรวมกลุ่มกันและแสดงออกในแง่มุมหนึ่ง และประชาสังคมที่มีลำดับชั้นในอีกแง่มุมหนึ่งด้วย

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. (2545: 29) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

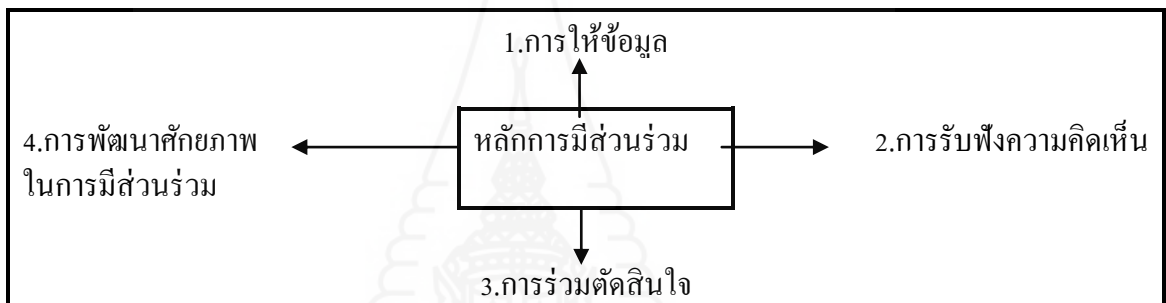
องค์การมหาชน (2551: 14) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วมหมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และ/หรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 59) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่างๆขององค์กรได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547 : 10-8) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักการมีส่วนร่วมว่า ควรมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร นโยบาย แผนงานและงบประมาณ (information) โดยการเข้าร่วมในมิติของข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นเนื้อหาของการเข้าร่วมในระดับของการรับรู้ การเข้าถึงการปฏิบัติงาน และการตัดสินใจ (action) โดยการเข้าร่วมในมิติของการตกลงใจซึ่งเป็นเนื้อหาของการเข้าร่วมในระดับของการกระทำหรือการปฏิบัติการ และการเข้าถึงการกำกับควบคุมผลกระทบ มาตรฐาน เป้าหมาย และการประเมินผล (impact) โดยการเข้าร่วมในมิติของการคาดหวังผลซึ่งเป็นเนื้อหาของการเข้าร่วมในระดับของการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 154) ได้ให้นิยามว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรีกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้า (2549: 68) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักการมีส่วนร่วมว่า ควรมีหลักการที่เป็นสาระสำคัญ สำหรับจัดทำตัวชี้วัด ได้แก่ (1) การให้ข้อมูลแก่ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (2) การรับฟังความคิดเห็น (3) การร่วมตัดสินใจ (4) การพัฒนาศักยภาพโดยการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของหลักการมีส่วนร่วมข้างต้นนี้ พบว่า หลักการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของชุมชน สังคม หรือประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นในสวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ และได้พัฒนาตัวชี้วัดหลักความร่วมมือที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 4 หลักการ คือ (1) การให้ข้อมูลแก่ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (2) การรับฟังความคิดเห็น (3) การร่วมตัดสินใจ และ (4) การพัฒนาศักยภาพโดยการมีส่วนร่วม จาก หลักการทั้ง 4 นี้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.6 หลักความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) มีการให้ความหมายหรือนิยามและเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific หรือ UNESCAP (2007) ได้ให้นิยามไว้ว่า สำนึกรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ไม่เพียงแต่สถาบันองค์กรของรัฐบาล แต่ยังมีหมายถึงองค์กรเอกชนและประชาสังคมจะต้องมีสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณะและคนในองค์กรของตนเองด้วย ผู้ใดจะมีสำนึกรับผิดชอบต่อผู้ใดขึ้นอยู่กับว่าการตัดสินใจหรือการลงมือปฏิบัติเป็นเรื่องภายในหรือภายนอกองค์กรหรือสถาบัน โดยทั่วไปองค์กร สถาบันจะมีสำนึกรับผิดชอบหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจหรือการลงมือปฏิบัตินั้นๆ ความมีสำนึกรับผิดชอบไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าปราศจากความโปร่งใสและหลักนิติธรรม

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. (2545: 32) และสถาบันพระปกเกล้า (2549: 154) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีผลเสียจากการกระทำของตนเอง นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้า (2549: 142) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักความรับผิดชอบว่า ควรมีหลักการที่เป็นสาระสำคัญสำหรับจัดทำตัวชี้วัดได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่า ต้องการบรรลุเป้าหมายอะไร มีวิธีการหรือกลยุทธ์อย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย และมีการกำหนดเวลาบรรลุเป้าหมาย (มี Clear Intention)
2. การที่บุคลากรในองค์กรมีความรู้สึกร่วมกันว่า พวกตนเป็นเจ้าของและสำนึกว่าทุกคนในองค์กรต่างมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของไปด้วยกัน มิใช่เป็นองค์กรของคนหนึ่งคนใด (มี Interlocking Ownership)
3. ต้องมีวิธีการทำงานหรือกลไกภายในองค์กร เพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งวิธีการหรือกลไกดังกล่าว ได้แก่ การประสานงาน / การให้เวลา / สื่อสาร / การตัดสินใจ (Effective execution)
4. การที่ไม่ปล่อยคนอุ้งงาน เกีย่งงาน ไม่ยอมปรับปรุงตัว แม้จะให้โอกาสแล้ว จะต้องไม่ลังเลที่จะจัดการกับคนเหล่านี้ เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานในองค์กร (Relentless -Attack of Dysfunctional Habits)
5. ต้องวางแผนสำรองไว้ เพราะถ้าเกิดเหตุสุดวิสัย จะได้มีการแก้ไขสถานการณ์ได้ทัน (Responsive Recovery)
6. ต้องมีการนำวิธีการวัด / ประเมินผลลัพธ์แบบใหม่ และยกย่องผู้ที่ทำงานได้ตามเป้า หรืออีกนัยหนึ่ง ไม่นำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการประเมินผลงาน (มี Ruthless Measuring of Results)

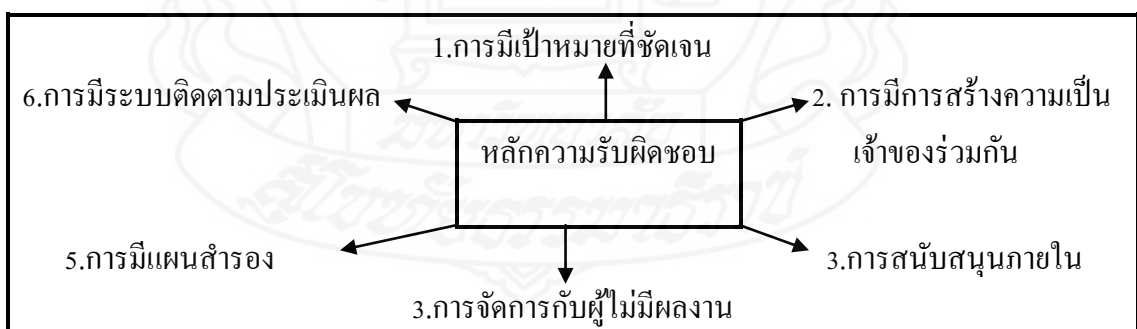
องค์การมหาชน (2551: 14) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำคัญในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 59) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จสอดคล้องตามกฎระเบียบขององค์กร ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชน และประเทศชาติ

โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติดังกล่าว ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียหาย ตลอดจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบภารกิจต่อสาธารณชน สามารถชี้แจงเหตุผลได้ และพร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547: 10-9 ถึง 10- 10) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักความรับผิดชอบว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานที่ชัดเจนเป็นพันธะสัญญา (scale) โดยวางกรอบความรับผิดชอบให้มีขอบเขตชัดเจนและมีข้อผูกพันที่แน่นอนมีมาตรการกำกับควบคุมที่แน่นอนสม่าเสมอ (measure) โดยสามารถรักษากรอบที่กำหนดไว้ให้ดำเนินอย่างต่อเนื่องได้ และมีการติดตามประเมินวัดผลที่ต่อเนื่องและน่าเชื่อถือ (evaluate) โดยรักษามาตรฐานไว้ให้อยู่ในกรอบที่ยอมรับได้

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของความรับผิดชอบข้างต้นนี้ พบว่าหลักความรับผิดชอบ คือ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะ ของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตน และได้พัฒนาตัวชี้วัดหลักความรับผิดชอบที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 6 หลักการ คือ (1) การมีเป้าหมายที่ชัดเจน (2) การมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน (3) การสนับสนุนภายใน (4) การจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน (5) การมีแผนสำรอง และ (6) การมีระบบติดตามประเมินผล จาก 6 หลักการนี้ สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.7 หลักความคุ้มค่า (Value for money) มีการให้ความหมายหรือนิยาม และเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ.(2545: 34) และสถาบันพระปกเกล้า (2549: 154) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และ รักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้า (2549: 143-144) ได้เสนอแนวคิดในการมอง หลักความคุ้มค่าว่า ควรมีหลักการ ที่เป็นสาระสำคัญสำหรับจัดทำตัวชี้วัด ได้แก่

1. การบริหารจัดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม จากทรัพยากรที่ประเทศมีอยู่อย่างจำกัด จะนำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆอย่างไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนส่วนใหญ่หรือเกิดผลประโยชน์ที่มากกว่าต้นทุนที่เสียไปในการนำทรัพยากรเหล่านั้นมา

2. ด้านการประหยัด คือ การทำให้มูลค่าของผลิตหรือผลประโยชน์สูงกว่าต้นทุนในการผลิตหรือการทำกำไรให้เกิดประโยชน์ดังกล่าว การประหยัดก็คือดัชนีด้านการเงิน

3. ด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย คือ ดัชนีทางด้านเศรษฐศาสตร์มหภาค การพัฒนาทางตลาดการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ รัฐบาล โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจการพัฒนา และวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการบริหารจัดการของเอกชน

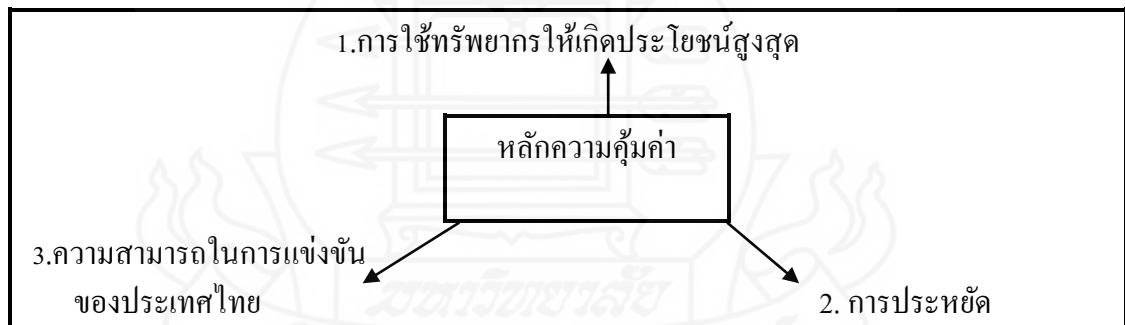
องค์การมหาชน (2551: 14) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 61) ได้ให้นิยามไว้ว่า หลักความคุ้มค่าหมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547: 10-10) ได้เสนอแนวคิดในการมองหลักความคุ้มค่าว่า ควรมีการวัดผลตอบแทนและการเพิ่มผลได้ เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงาน (competency measurement) โดยให้การเพิ่มของความสามารถมีสัดส่วนที่มากกว่าการเพิ่มของต้นทุน ทั้งต้นทุนที่เป็นมูลค่าและเป็นคุณค่า มีการวัดการสร้างความสามารถและศักยภาพ

การทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิต (output measurement) โดยให้การเพิ่มของผลผลิตมีส่วนที่ผันไปในทางบวกตามต้นทุนในการเพิ่มความสามารถ และมีการวัดการเพิ่มผลผลิตการทำงาน การควบคุมความเสี่ยงและการลดความสูญเสียเพื่อเพิ่มมูลค่าและประโยชน์ที่ได้ในขั้นปลาย (ultimate Value measurement) โดยมูลค่าและคุณค่าสุดท้ายที่ได้รับมีความก้าวหน้าหรือมีพัฒนาการในทางบวกจากระดับที่ได้มากกว่าเสีย พัฒนาไปเป็นการได้มากขึ้น โดยที่ไม่ต้องเสียและพัฒนาไปเป็นการได้มากขึ้น ยิ่งมากเท่าใดการสูญเสียหรือต้นทุนยิ่งลดลงมากเท่านั้น

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของหลักความคุ้มค่าข้างต้นนี้ พบว่าหลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และได้พัฒนาตัวชี้วัดหลักความคุ้มค่าที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 3 หลักการ คือ (1) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (2) การประหยัด และ (3) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จากหลักการทั้ง 3 นี้ สามารถ พัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

กลุ่มที่สองของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี คือ การบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มี 4 หลักการ คือ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ หลักการบริหารจัดการ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีประเด็นที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจ เช่น ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนาตัวแบบของแต่ละหลักการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.8 หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development)

มีองค์กร/หน่วยงาน และนักวิชาการ ได้ทำการศึกษาไว้ มีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 104-105) ได้อธิบายลักษณะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้มีโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาอบรมปฏิบัติทดลองและการพัฒนาเป็นการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ศักยภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตนเองและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ซึ่งวัฏจักรใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะต้องเปลี่ยนจุดประสงค์ของมนุษย์จากมุ่งกำไรสูงสุด ให้เป็นการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หรือเป็นสังคมสันติประชาธรรม ต้องเสริมสร้างสายใยสังคมระดับจุลภาคหรือชีวิตชุมชน มีการพัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาคให้สนับสนุนการรวมตัวทางสังคม และต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกแบบใหม่ เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วย นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้าได้กำหนดตัวชี้วัดหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ 10 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการอย่างบูรณาการ การติดต่อสื่อสารในองค์กร บริหารปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์และสร้างเสริม มีการเชื่อมโยงในการทำงาน มีการพัฒนาสามารถ มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการควบคุมการทำงาน สร้างความไว้วางใจในองค์กร และมีความผูกพันองค์กร

Randy, L. Desimone John M. Werner and David, M. Harris

(อ้างถึงใน ไตรรัตน์ โภคพลารณ์, 2549: 4-6) ที่ได้เสนอทัศนะไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่เป็นระบบและมีการวางแผน โดยที่กิจกรรมดังกล่าวได้มีการออกแบบโดยองค์กรเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกองค์กรได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งตอบสนองการเปลี่ยนแปลงงานและบูรณาการแผนระยะยาวและกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้แน่ใจว่ามีการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

R. Wayne Pace (1991: 5) อ้างถึงใน กุลชนและเสนห์, 2546: 151)

ได้เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นระบบปรับปรุงประสิทธิภาพ ของพนักงานในการทำงานให้ดีขึ้น เมื่อใดก็ตามที่พนักงานทำงานมีประสิทธิภาพจะส่งผลทำให้กลุ่มและองค์กรมีประสิทธิภาพด้วย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีขอบข่ายถึงการพัฒนาบุคคล (individual development) รู้จักวิเคราะห์จุดอ่อนของตนเอง แล้วพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป รวมทั้งการพัฒนาองค์กร (organization development) และพัฒนาอาชีพ (career development)

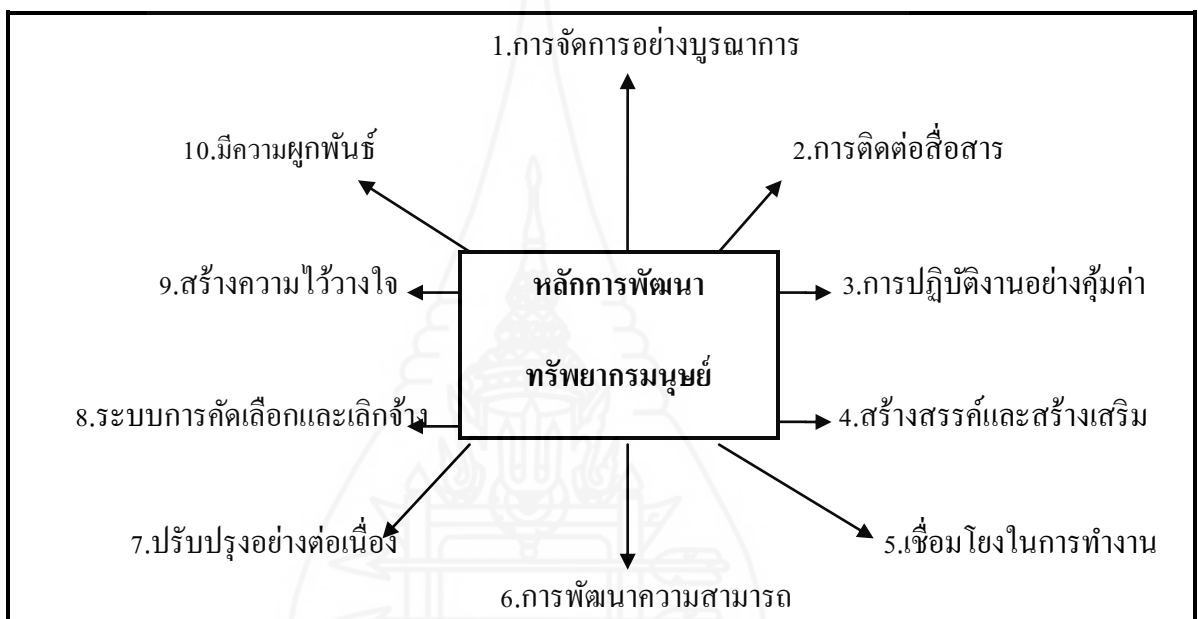
ศุภชัย ยาวะประภาส (2548: 174) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบในห้วงเวลาที่กำหนด เพื่อเพิ่มโอกาสให้บุคลากรในองค์กรมีสมรรถนะสูงขึ้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้เป็นผลดี อันเป็นผลต่อการเจริญเติบโตก้าวหน้าของบุคลากรและองค์กร นอกจากนี้ศุภชัย ยาวะประภาส (2548: 182- 184) ได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรว่ามีแนวทางหลักในการดำเนินการ 3 แนวทาง คือ (1) การให้การศึกษา/เรียนรู้ (education/learning) เป็นการเตรียมการสำหรับชีวิต การให้การศึกษาเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติ การเติมความรู้ การใช้วิจารณญาณ ความเข้าใจและปัญญา การให้การศึกษาเป็นเครื่องมือและกระบวนการอย่างต่อเนื่องที่จะช่วยให้บุคลากรมีความเจริญงอกงามปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตดี และมีความเปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ บุคลากรจะเรียนรู้ได้ คิดได้ ทำได้ และแก้ปัญหาได้ เพราะได้รับการศึกษา (2) การฝึกอบรม (training) เป็นกิจกรรมที่จัด ขึ้นเพื่อเพิ่มผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในตำแหน่งหนึ่งๆ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีสมรรถนะได้ เรียนรู้และเสริมสร้างทักษะ ความชำนาญ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการยกมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น อันจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ/หรือ ทัศนคติในการปฏิบัติงานของบุคคล ในแง่มุมขององค์กรแล้ว การฝึกอบรม มักเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นบุคลากรในระดับปฏิบัติหรือหัวหน้างาน และ (3) การพัฒนาบุคลากร (employee development) เป็นกระบวนการของการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงจากวุฒิภาวะขั้นหนึ่งไปสู่วุฒิภาวะอีกขั้นหนึ่ง การพัฒนาเป็นการดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเพิ่มและขยายโลกทัศน์สำหรับการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนทั้งในงานและในสังคมส่วนรวม ให้แก่บุคลากร ซึ่งรวมถึงการมอบหมายงานพิเศษ การสอนงาน การให้คำปรึกษา แนะนำ การเป็นพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่การงาน การจัดทัศนศึกษา ดูงาน การมอบหมายให้ประชุมแทน และการมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมสังคมอื่นๆ ซึ่งวิธีการต่างๆ ดังกล่าวหากเลือกใช้ผสมผสานกับ 2 แนวทางข้างต้น ก็จะช่วยทำให้ระบบการพัฒนาบุคลากรขององค์กรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ไทรรัตน์ โภคพลากรณ์ (2549: 4-6) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกลวิธีที่ทำให้บุคลากรขององค์กรมีคุณภาพและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในอนาคต ถ้าบุคลากรมีคุณภาพและมีขวัญกำลังใจที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลดีต่อผลงานทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และองค์กรได้ในที่สุด

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545: 96-97) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
 ทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า ปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดขององค์การทุก
 ประเภท องค์การทุกแห่งจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น ด้วยการ
 พัฒนาระบบงานเกี่ยวกับการจัดหา การธำรงรักษา และการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรบุคคลของ
 องค์การอย่างเป็นระบบ ประเด็นกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่องค์การภาครัฐพึงดำเนินการ
 ประกอบด้วย (1) กำหนดความต้องการกำลังคนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้องค์การมี
 ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการในการปฏิบัติงาน การวางแผนกำลังคนจึงเป็น
 กลยุทธ์ประการหนึ่งที่องค์การทุกแห่งควรดำเนินการ โดยจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ภารกิจทิศ
 ทางการดำเนินงาน รวมทั้งความต้องการทั้งในเชิงคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองด้าน
 กำลังคนขององค์การในแต่ละช่วงเวลา (ประมาณ 5 ปี) ไว้ (2) กำหนดกรอบทิศทางในการเพิ่ม
 คุณภาพของทรัพยากรบุคคลขององค์การเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อทรัพยากรบุคคลและองค์การไป
 พร้อมๆกัน โดยจัดให้มีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนา
 องค์การ การพัฒนาตัวบุคคลและสายงานอาชีพ ในการนี้ควรจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ความ
 จำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาของหน่วยงานขึ้น พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการ
 ฝึกอบรม และจัดระบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในกระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ
 ไว้ล่วงหน้า (3) การเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติของบุคลากรให้สอดคล้องกับภารกิจและ
 ทิศทางขององค์การ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำ
 เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคนิควิธีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ
 ฝึกอบรม จัดให้มีการประเมินผลกระบวนการและประเมินผลสำเร็จของการฝึกอบรม และพัฒนา
 เพื่อปรับปรุงหลักสูตร และเทคนิควิธีใช้อย่างต่อเนื่อง จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน นำระบบการสอน
 งานมาใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งจัดหาทุนเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนต่อในสาขาวิชาที่
 องค์การต้องการอย่างต่อเนื่อง และ (4) เสริมสร้างกลไกเสริมแรงด้านการบริหารงานบุคคลเพื่อเพิ่ม
 ขวัญและกำลังใจของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ด้วยการให้ความสำคัญกับระบบการประเมินผล
 บุคคลเพื่อพิจารณาความดีความชอบมากขึ้น การจัดระบบการหมุนเวียนตำแหน่ง และการส่งเสริม
 ให้บุคลากรวางแผนพัฒนาอาชีพของตนเอง รวมทั้งจัดหาปัจจัยสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ให้เป็น
 ระยะๆ

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ข้างต้น
 นี้ พบว่า เป็นกลวิธีที่ทำให้บุคลากรขององค์การมีคุณภาพและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับ
 สภาพการณ์ในอนาคต ถ้าบุคลากรขององค์การมีคุณภาพและมีขวัญกำลังใจที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลดีต่อ
 ผลงานทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และองค์การได้ในที่สุด และได้พัฒนาตัวชีวิตการพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์ที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 10 หลักการ คือ (1) การจัดการอย่างบูรณาการ (2) การติดต่อสื่อสาร (3) การปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า (4) สร้างสรรค์และสร้างเสริม (5) เชื่อมโยงในการทำงาน (6) การพัฒนาความสามารถ (7) ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (8) ระบบการคัดเลือกและเลิกจ้าง (9) สร้างความไว้วางใจ และ (10) มีความผูกพันจากหลักการทั้ง 10 นี้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.9 องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) มีองค์กร/หน่วยงาน และนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้ มีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

Dixon (1994, อ้างถึงในสถาบันพระปกเกล้า, 2549: 107-108) ได้กล่าวไว้ว่าแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น เริ่มจากการทำงานภาคเอกชนบริการใหญ่ๆ เช่น เซลล์ ซึ่ง Asia de Geus อธิบายว่าการเรียนรู้เป็นวิธีการเดียวที่เป็นประโยชน์ต่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการสนองต่อการเพิ่มขึ้นของสิ่งแวดล้อมที่คาดการณ์ไม่ได้ และมีความเป็นพลวัต ความสำคัญของการเรียนรู้ในเรื่ององค์กร เป็นความสามารถในการใช้ความสามารถทางจิตใจของสมาชิกทั้งหมด เพื่อสร้างกระบวนการที่จะปรับปรุงตนเอง

Seng (1994, อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2549: 108) ได้อธิบายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีระบบมาตรการและกระบวนการที่ใช้ในการเสริมสร้างความสามารถของผู้ปฏิบัติงานอยู่ภายในองค์กร หรือทำงานเพื่อองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพวกเขาเอง ขององค์กร และชุมชนที่พวกเขามีส่วนร่วมอยู่อย่างยั่งยืน ประเด็นสำคัญของการเรียนรู้ คือ (1) มีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก (2) มีการเสริมสร้างความสามารถในการปรับเปลี่ยนและปรับตัวอย่างต่อเนื่อง (3) พัฒนาของการเรียนรู้รายปัจเจกและร่วมกัน และ (4) มีการใช้ผลของการเรียนรู้เพื่อการบรรลุผลที่ดีขึ้น ดังนั้นองค์กรต้องพัฒนาความสามารถเพื่อการสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ เพื่อรักที่จะเปลี่ยนแปลง

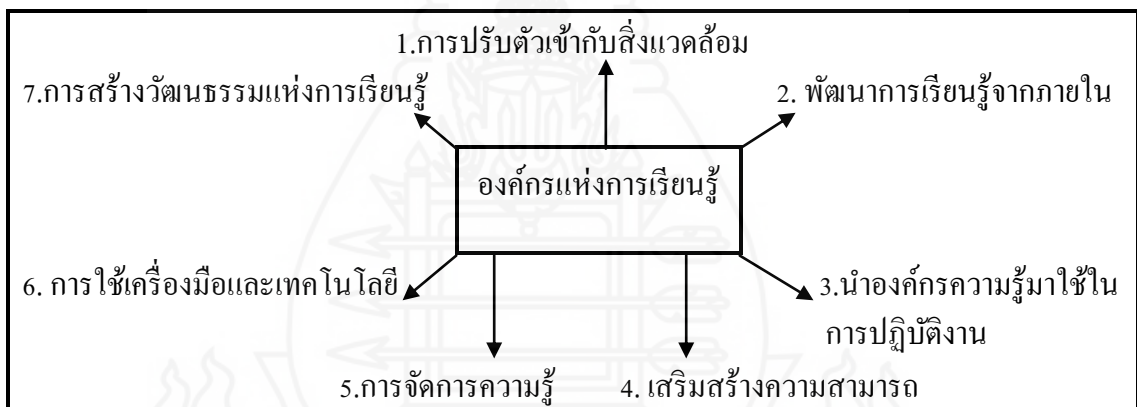
Kreitner & Kinicki (2001: 676, อ้างถึงใน ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2549: 4-59) ให้ความหมายว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มุ่งสร้าง จัดหา และกระจายความรู้ รวมถึงมุ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบนพื้นฐานของความรู้และความคิดใหม่

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 112-113) ได้สรุปผลงานนักวิชาการหลายคน ที่ศึกษาเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้มีองค์ประกอบหลักสำคัญ ได้แก่ การคิดเชิงระบบ การสร้างทักษะพลังแห่งตน แบบจำลองความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม นอกจากนี้ การบริหารจัดการด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ยังสามารถนำหลักบริหารจัดการถ่ายทอดความรู้โดยทางอ้อม ผ่านทางประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม และการจัดการถ่ายทอดความรู้โดยผ่านแหล่งความรู้ที่เป็นกลุ่มหรือการปฏิสัมพันธ์ในชุมชน เช่น กลุ่มเพื่อนวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว และกลุ่มผู้สูงอายุในวัด ศักยภาพในการจัดการแห่งความรู้เพื่อการศึกษาของชุมชนที่ผ่านมา แหล่งความรู้ดั้งเดิมในชุมชน ยังคงมีบทบาทหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนโดยต่อเนื่อง แม้บทบาทและเนื้อหาบางส่วนจะลดลง ถูกแทนที่และสูญหายไปบ้าง แต่ยังคงมีกลไกที่มีส่วนผลักดัน และต้านทานต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ที่ไม่อาจทำลายได้ คือ ความสัมพันธ์ระบบเครือข่ายที่เหนียวแน่น และระบบความเชื่อความศรัทธาของชุมชน สถาบันพระปกเกล้าได้สรุปไว้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมีการใช้หลักการขององค์กรแห่งการเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องของ (1) การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (enabling environment) (2) พัฒนาการเรียนรู้ (3) ใช้ผลของการเรียนรู้ (4) เสริมสร้างความสามารถ (5) การจัดการความรู้ (6) มีเครื่องมือและเทคโนโลยี (7) มีการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ (2549: 4-59) กล่าวไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกันอันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น องค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องมีลักษณะดังนี้ คือ (1) มีเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้

(2) มีความคิดใหม่ (3) มีการส่งผ่านความรู้ไปทั่วทั้งองค์กร และ (4) พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลมาจากความรู้ใหม่

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ข้างต้นนี้ พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และได้พัฒนาตัวชี้วัดองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 7 หลักการ คือ (1) การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (2) พัฒนาการเรียนรู้จากภายใน (3) นำองค์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน (4) เสริมสร้างความสามารถ (5) การจัดการความรู้ (6) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี และ (7) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ จากหลักการทั้ง 7 นี้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.10 หลักการบริหารจัดการ (Management) มีองค์กร/หน่วยงาน

และนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้ มีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

การบริหารจัดการเป็นแนวคิดที่มีมานาน ไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นสิ่งที่มีมาพร้อมกับการมีอารยธรรมของมนุษย์ ดังนั้นอาจให้ความหมายของการบริหารจัดการได้ว่า เป็นกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการที่มีการนำผลของการตัดสินใจไปปฏิบัติ (สถาบันพระปกเกล้า, 2549: 114)

จุมพล หนีพพานิช (2550: 8-11) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “การบริหาร” และ “การบริหารจัดการ” ในลักษณะที่แตกต่างกันและมีประเด็นที่น่าสนใจควรศึกษา ซึ่ง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คำว่า “การบริหาร” ตาม Oxford Dictionary ได้ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารหรือการปกครอง(ประเทศ) ที่หมายถึงการบริหารราชการ หรือหมายถึงการอำนวยการบริหาร ในขณะที่ “การบริหารจัดการ” หมายถึง การดำเนินการหรือการปฏิบัติการ การควบคุมแนวทางการดำเนินการกิจการด้วยการกระทำของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ

สำหรับ Webster's Dictionary ได้ให้ความหมายของ “การบริหาร” เหมือนกับ Oxford Dictionary ส่วน “การบริหารจัดการ” Webster's Dictionary ได้ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง การดำเนินการหรือศิลปะของการบริหารจัดการการปฏิบัติการหรือการอำนวยการเกี่ยวกับบางสิ่งที่เป็นเรื่องของรัฐกิจ โดยมีหน้าที่ทางการบริหารจัดการที่สำคัญๆ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การควบคุมและการอำนวยการกิจกรรม โครงการอุตสาหกรรม หรือรัฐกิจด้วยความรับผิดชอบในผลลัพธ์ โดยใช้เครื่องมือที่จะทำให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลอย่างสุขุมรอบคอบ

ในแง่ที่มาทั้ง 2 คำ มีที่มาจากภาษาละติน คือคำว่า “การบริหาร” หรือ “administration” มาจากคำในภาษาละตินว่า “minor” ที่มีความหมายที่หมายถึง “การรับใช้” (to serve) และต่อมามีความหมายที่หมายถึง “การปกครอง” (to govern) ส่วนคำว่า “การบริหารจัดการ” หรือ “management” มาจากคำในภาษาละตินว่า “manus” หมายถึง “การควบคุมโดยมือ” (control by hand) ในแง่ดังกล่าวนี้ ความแตกต่างที่สำคัญของคำทั้งสองน่าจะอยู่ระหว่าง “การรับใช้” และ “การควบคุม” หรือ “การได้รับผลลัพธ์”

นอกจากนี้ ยังมีพจนานุกรมทางการบริหารจัดการ ที่ให้ความหมายทั้ง 2 คำ ที่มีรายละเอียดเพิ่มขึ้น โดยได้ให้ความหมายของ “การบริหาร” หรือ “administration” ว่า หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลกระบวนการ ข่าวสารข้อมูล การบันทึกงานเอกสาร และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำกฎ ระเบียบ วิธีการ และนโยบายที่มีการกำหนดขึ้นโดยบุคคลอื่นมาใช้ สำหรับคำว่า “การบริหารจัดการ” หรือ “management” ได้มีการให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ กิจกรรม หรือการศึกษาการทำงานให้บรรลุผล โดยมีหลักประกันว่ากิจกรรมนั้นๆ จะ ได้รับการดำเนินการหรือการปฏิบัติการในลักษณะที่จะทำให้วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้บรรลุผลหรือสัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่สร้างสรรค์และรักษาภาวะการณ์ที่จะทำให้วัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาสัมฤทธิ์ผล โดยมีการใช้ความพยายามร่วมกันของบุคคล (ที่ได้อบรมเอาบุคคลที่ทำหน้าที่

ในการบริหารจัดการ) รวมทั้งกลุ่มของบุคคลภายในองค์กร ที่ในเบื้องต้นมีความเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการองค์กรนั้นๆ

จากการให้คำนิยามหรือคำจำกัดความของคำว่า “การบริหาร” และ “การบริหารจัดการ” ข้างต้น มีข้อสังเกตว่า “การบริหาร” โดยทั่วไปจะมีความเกี่ยวข้องกับคำสั่ง การปฏิบัติ และการให้บริการ ในขณะที่ “การบริหารจัดการ” เกี่ยวข้องกับ ประการแรก ความสัมฤทธิ์ผลของผลลัพธ์หรือการทำให้ผลลัพธ์สัมฤทธิ์ผล ประการที่สอง ความรับผิดชอบส่วน บุคคลของผู้บริหารจัดการในการที่จะบริหารจัดการให้ผลลัพธ์บรรลุผล

ในแง่ของรูปคำศัพท์ “การบริหาร” และ “การบริหารจัดการ” มีความแตกต่างกันในการนำไปใช้กับภาครัฐ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ในขณะที่ “การบริหารรัฐกิจ” เป็นกิจกรรมที่มุ่งตอบสนอง ต่อประชาชนและตัวข้าราชการ (public servants) มีหน้าที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการปฏิบัติ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ขณะเดียวกันยังเกี่ยวข้องกับการบริหารสำนักงาน แต่สำหรับ “การบริหารจัดการภาครัฐ” ได้รวมเอา “การบริหาร” เข้าไว้ด้วย ขณะเดียวกันยังเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เช่นเดียวกันกับจะต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องของผลลัพธ์

ประการที่สอง ในขณะที่ “การบริหารรัฐกิจ” มุ่งเน้น “กระบวนการ” (process) ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของ “ระเบียบวิธีปฏิบัติและความเหมาะสม” แต่ “การบริหาร จัดการภาครัฐ” ผู้บริหารจัดการมุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญไปที่การทำให้ “ผลลัพธ์” บรรลุผลอย่างมี ความรับผิดชอบ Pamela S. Lewis, Stephen H. Goodman and Patricia M. Fandt (1998: 5-7) ได้อธิบาย ถึงการบริหารจัดการ (management) ไว้ในหนังสือ “Management Challenges in the 21st Century” สามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า การบริหารจัดการเป็นกระบวนการของการบริหารและการประสาน ทรัพยากรให้ได้ประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้นักวิชาการ ทั้ง 3 คน ได้เสนอกระบวนการบริหารจัดการไว้ 4 ประการ ได้แก่ (1) การวางแผน (Planning) เป็น การตั้งเป้าหมายและค้นหาวิธีที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ (2) การจัดองค์กร (Organizing) เป็น กระบวนการจัดหน้าที่ที่ต้องทำว่าใครเป็นคนทำ และหน้าที่เหล่านั้นจะบริหารจัดการและจัด ความสัมพันธ์กันอย่างไร (3) การนำ (Leading) เป็นการชักจูงและชี้ทางสมาชิกขององค์กรเพื่อที่ สมาชิกเหล่านั้นจะได้ให้หรือมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและ (4) การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการจับตามองการทำงานขององค์กร การค้นหาข้อแตกต่างระหว่างแผนกับผลที่ แท้จริง และแสวงหาการกระทำที่ถูกต้องเมื่อจำเป็น

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2548: 137-138) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการไว้ว่า การบริหารจัดการมีความหมายกว้างขวาง เช่น (1) ครอบคลุมถึงชุดของหน้าที่ต่างๆ (Aset of function) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร หรือ (2) กระบวนการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือ(3) เป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2548: 139) ได้เสนอมิติของการบริหารจัดการไว้ว่า มี 4 มิติ ได้แก่ การออกแบบองค์กร การวางแผนและการควบคุม กระบวนการทางด้านพฤติกรรม และการตัดสินใจ เป็นเรื่องที่ผู้บริหารจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กร

ในกรณีของการบริหารจัดการภาครัฐนั้น สถาบันพระปกเกล้า (2549: 114 – 115) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า รัฐบาลไม่ควรบริหารงานในลักษณะขององค์กรธุรกิจ ควรบริหารงานด้วยการยึดหลักประชาธิปไตย หลายประเทศในโลกกำลังดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือ NPM และมีการยอมรับในแนวทางการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยมากขึ้น มีการให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ หลายเรื่อง เช่น ความสนใจของสาธารณชน กระบวนการบริหารหรือการปกครอง และการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการมีการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะใหม่ในการพัฒนานโยบายและปฏิบัติตามนโยบาย มีการรับรู้ มีการเคารพและยอมรับศักดิ์ศรีของการเป็นพลเมืองมากขึ้น โดยปกติข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มหรือขยายการให้บริการของตนและมีการติดต่อกับประชาชนมากขึ้น ผู้บริหารจะรู้สึกว่าคุณค่าได้ประโยชน์จากการรับฟังประชาชนมากขึ้นและจากการบริหารมากกว่าการกำกับดูแลเท่านั้น ประชาชนและข้าราชการจึงทำงานร่วมกันและระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข ร่วมกันด้วย

ในกรณีของการจัดโครงสร้างและระบบการควบคุมดูแลที่ดีในองค์กรภาครัฐยุคใหม่ สถาบันพระปกเกล้า (2549: 117-119) ได้เสนอว่า จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) มาเป็นการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Management) โดยมีหลักการและแนวดำเนินการหลักการบริหารงานในหน่วยงานรัฐยุคใหม่ หรือที่เรียกว่า “การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่” (New Public Management) มีลักษณะที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

1. เป็นการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ที่ให้ความสำคัญกับผลงานหรือกระบวนการทำงานอย่างที่เป็นบรรษัทภิบาลในปัจจุบัน

2. ให้ความสำคัญกับการจัดการ (management) แทนที่จะเป็นเรื่องของการดูแลให้คนในองค์กรทำงานตามปกติอย่างที่เคยทำในลักษณะที่เรียกว่าการปกครองบังคับบัญชา คำว่าการจัดการนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดผล โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเมื่อเห็นว่าวิธีเดิมไม่สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง ดังนั้น การบริหารจัดการยุคใหม่จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การทำงานในรูปแบบเครือข่าย การลดความรัดตึงของกฎระเบียบ การปรับหรือกระบวนการทำงาน และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน

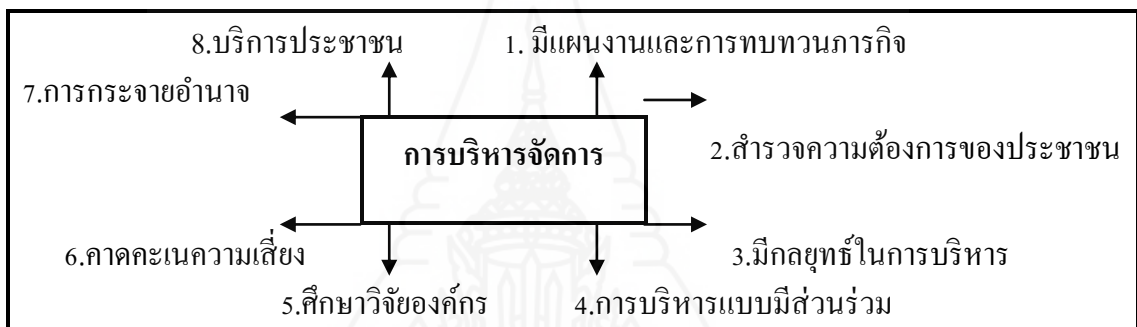
3. ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ได้แก่ ลูกค้าหรือประชาชนและสังคม โดยถือความรับผิดชอบต่อหน่วยงานที่จะต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและสังคม โดยปรับปรุงคุณภาพของการบริการให้เป็นที่พอใจอย่างมีประสิทธิภาพ วัดได้ประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม การทำงานของหน่วยงานไม่ได้วัดแต่เพียงผลงาน (output) ที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาไปถึงผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) ด้วย ตามแนวทางนี้การวัดความพึงพอใจของผู้บริการ การกำหนดมาตรฐานบริการ หรือการประเมินผลกระทบจากการทำงานจึงเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานยุคใหม่ต้องให้ความสนใจ

4. ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลง ว่าเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นเรื่องปกติวิสัย แนวคิดขององค์กรเรียนรู้ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถเผชิญกับสภาพการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงเป็นกุญแจสำคัญของการทำงานยุคใหม่ หมายความว่าองค์กรต้องมีฐานข้อมูลที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของการปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ต้องรู้จักคู่แข่ง ให้ความสำคัญแก่ลูกค้าหรือผู้บริการ ซึ่งทำให้องค์กรต้องเน้นมาตรฐานการทำงานที่วัดได้ ประเมินได้จริงเป็นรูปธรรม (Benchmarking) ต้องเลือกหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดมาใช้ (Best practices) ต้องมีมาตรฐานงาน (Work standards) และต้องทำงานให้ฉลาดโดยมียุทธศาสตร์ในการทำงานไม่ใช่ทำงานแบบแก้ปัญหาไปวันๆ

5. ให้ความสำคัญเรื่องการสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) ทั้งนี้ เพราะในการบริหารในปัจจุบันต้องมีเรื่องของการบริหารความเสี่ยงและสื่อสารความเสี่ยง

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 130) ได้สรุปการศึกษากิจการบริการจัดการไว้ เพื่อนิยามดัชนีวัดด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วย (1) มีการวางแผนผังการทำงานและ ทบทวนภารกิจ (2) สำรวจความสนใจ/ศึกษาความต้องการของประชาชน (3) มีกลยุทธ์ในการบริหาร (4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (5) ศึกษาวิจัยองค์กร (6) คาดคะเนความเสี่ยงและบริหาร ความขัดแย้ง (7) การกระจายอำนาจบริหาร และ (8) บริการประชาชน

จากการศึกษาความหมายแนวคิดของการบริหารจัดการข้างต้นนี้พบว่า การบริหารจัดการ เป็นกระบวนการของบริหารและการประสานทรัพยากรให้ได้ประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร และได้พัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 8 หลักการ คือ (1) มีแผนงานและการทบทวนภารกิจ (2) สำรวจความต้องการของประชาชน (3) มีกลยุทธ์ในการบริหาร (4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (5) ศึกษาวิจัยองค์กร (6) คาดคะเนความเสี่ยงและบริหารความขัดแย้ง (7) การกระจายอำนาจ (8) บริการประชาชน จากหลักการทั้ง 8 นี้ สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

1.4.11 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information communication and technology) มีองค์กร/หน่วยงานและนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้ มีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

สุพจน์ ทรายแก้ว(2545: 204-205) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ อันได้แก่ การจัดหา การจัดเก็บ การเรียกใช้ การประมวลผล การแลกเปลี่ยน การนำเสนอ หรือเผยแพร่ข้อมูลด้วยเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ถูกต้อง ตรงต่อความต้องการทั้งส่วนของเนื้อหา และระยะเวลาการใช้งาน และยังรวมถึงกระบวนการในการนำสารสนเทศที่ผลิตขึ้นมาไปใช้งานเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการของผู้ใช้งาน เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นวิทยาการที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร

โดยในส่วนของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จะประกอบด้วย (1) ส่วนที่เป็น ฮาร์ดแวร์หรือตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ อันได้แก่ หน่วยประมวลผลกลาง (CPU) หน่วยความจำสำรอง (จานแม่เหล็กทั้งแบบแข็งและอ่อน เทป) หน่วยรับข้อมูลและหน่วยแสดงผล (เป็นพิมพ์ เครื่องอ่านแถบแสง/แถบแม่เหล็ก เครื่องพิมพ์) (2) ซอฟต์แวร์หรือคำสั่งที่ใช้สำหรับสั่งให้ฮาร์ดแวร์ทำงาน อันได้แก่ ซอฟต์แวร์ระบบ ซอฟต์แวร์สำเร็จรูป ซอฟต์แวร์ประยุกต์ (3) ฐานข้อมูล อันได้แก่ โครงสร้างและแหล่งสำหรับจัดเก็บข้อมูล (4) ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน และบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ อาทิ ผู้ใช้งานทั่วไป เจ้าหน้าที่เครื่อง โปรแกรมเมอร์ นักวิเคราะห์ระบบ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ฯลฯ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จะเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการจัดเก็บ บันทึกประมวลผล และการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

ในขณะที่เทคโนโลยีการสื่อสาร อันได้แก่ เครือข่ายโทรศัพท์ เครือข่ายใยแก้วนำแสง ไมโครเวฟ สถานีดาวเทียม คลื่นวิทยุ จะเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการส่งผ่านการแลกเปลี่ยน และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศโดยปราศจากขีดจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

ปัจจุบันการจัดการระบบสารสนเทศ โดยเฉพาะระบบสารสนเทศที่ดำเนินการโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-based Information System) เป็นเครื่องมือเป็นภารกิจที่ผู้บริหารทุกระดับต้องสนใจและให้ความสำคัญ เนื่องจากมีเหตุปัจจัยสำคัญหลายประการ คือ

ประการแรก ความสลับซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางธุรกิจ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบนานาชาติ สถานะการแข่งขันที่เกิดขึ้นไปทั่วโลก ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นขีดจำกัดด้านกรอบเวลา และข้อกำหนด ระเบียบสังคมที่มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้การวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหารมีความสลับซับซ้อนและจำเป็นต้องมีฐานข้อมูล และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ สำหรับผลิตสารสนเทศที่ดำเนินการด้วยคอมพิวเตอร์จึงมีบทบาทสำคัญ ในฐานะเป็นเครื่องช่วยการตัดสินใจของผู้บริหารให้มีประสิทธิผลสูงสุด

ประการที่สอง ชิดสมรรถนะของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นทั้งในส่วนของ Hardware และ Software ในขณะที่ต้นทุนค่าใช้จ่ายมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาการของระบบคอมพิวเตอร์แบบการประมวลผลโดยผู้ใช้งาน ทำให้การใช้งานคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการโดยผู้ใช้ทั่วไปในองค์กร แทนที่จะเป็นงานของผู้เชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียว ทำให้ความสนใจและความต้องการที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันและช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการเพิ่มผลผลิตของผู้บริหารองค์กรให้เพิ่มมากขึ้น

ดำรง วัฒนา (2549: 369) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ ว่า การบริหารการปกครองบ้านเมืองในยุคต้นๆ ของการปฏิวัติอุตสาหกรรมอาศัยแนวคิดทางวิศวกรรมอุตสาหกรรมมาใช้ในการบริหารงาน มีความพยายามแยกการเมืองออกจากการบริหาร ผลงานที่มีผลต่อวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์เป็นอย่างมาก ได้แก่ ผลที่ได้รับรางวัลโนเบลของ เฮอริเบิร์ต ไชมอน ที่ชื่อ “พฤติกรรมกรรมการบริหาร” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์และเสนอทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ที่มีจุดหลักที่ทฤษฎีการตัดสินใจ ผลงานทางรัฐประศาสนศาสตร์ชิ้นนี้จัดได้ว่าเป็นการพลิกแนวคิดทางวิชาการด้านการจัดการภาครัฐ ที่เป็นข้อมูลและระบบสารสนเทศ (Information System) สำหรับการบริหารจัดการกิจการภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของทอฟเลอร์ที่จัดให้ยุคต้นและกลางและคริสต์ศตวรรษที่ 20

เป็นสังคมแบบสารสนเทศ (Information Society) แรงผลักดันของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือ ICT ทำให้การสั่งสมความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์มุ่งไปทางระบบการบริหารและองค์การในยุคโลกาภิวัตน์ ในการพัฒนาระบบการบริหารกิจการภาครัฐต่างมุ่งไปในการใช้อินเทอร์เน็ตและรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดำรง วัฒนา (2549: 379) ได้ให้คำนิยามของเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ว่า หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศ เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร เครื่องมือทั้งหลายที่นำไปใช้ในการจัดการสารสนเทศ ตั้งแต่การรวบรวมการจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล ฯลฯ เทคโนโลยีสารสนเทศจะรวมไปถึงเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดระบบการให้บริการ การใช้ และการดูแลข้อมูลด้วย

นอกจากนี้ดำรง วัฒนา (2549 : 383 – 386) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ เทคโนโลยีทุกด้านที่เข้ามารวมกันในกระบวนการจัดเก็บ สร้าง และสื่อสารสารสนเทศ ดังนั้นจึงครอบคลุมเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดเก็บ จัดเก็บ ประมวลผล คั่นคืน ส่งและรับข้อมูล ซึ่งรวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการข้างต้น เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล บันทึกและคั่นคืน เครื่องข่ายสื่อสารข้อมูล อุปกรณ์สื่อสาร และโทรคมนาคม เป็นต้น รวมทั้งระบบที่ควบคุมการทำงานของอุปกรณ์เหล่านี้ เช่น ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสาร เป็นต้น ส่วนประกอบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบ่งได้ เป็น 5 ส่วน คือ

1. บุคลากร (People) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ เพราะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และเข้าใจวิธีการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ จะเป็นผู้ดำเนินการในการทำงานทั้งหมด บุคลากรจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรภายในองค์การเป็นส่วนประกอบทำให้เกิดระบบสารสนเทศด้วยกันทุกคน

2. ขั้นตอนปฏิบัติ (Procedures) เป็นระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน

ในการจัดเก็บรักษาข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่จะทำให้เป็นสารสนเทศได้ เช่น กำหนดให้มีการป้อนข้อมูลทุกวัน ป้อนข้อมูลให้ทันตามกำหนดเวลา มีการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ กำหนดเวลาในการประมวลผล การทำรายงาน การดำเนินงานต่างๆต้องมีขั้นตอน หากขั้นตอนใดมีปัญหา ระบบก็จะมีปัญหาด้วย เพราะทุกขั้นตอนมีผลต่อระบบสารสนเทศ

3. เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ (Hardware) เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ช่วยประมวลผล คัดเลือก คำนวณ หรือพิมพ์รายงานผลตามที่ต้องการ คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่ทำงานได้รวดเร็ว มีความแม่นยำในการทำงาน และทำงานได้ต่อเนื่อง

4. ซอฟต์แวร์ (Software) คือ ชุดคำสั่งหรือโปรแกรมที่ใช้สั่งงานให้คอมพิวเตอร์ทำงาน มีลักษณะเป็นลำดับขั้นตอนคำสั่งที่สั่งให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ คำสั่งเหล่านี้เรียงกันเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ จึงหมายถึงชุดคำสั่งที่เรียงเป็นลำดับขั้นตอนสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามต้องการและประมวลผลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ

5. ข้อมูล (Data) เป็นวัตถุดิบที่จะทำให้เกิดสารสนเทศ ข้อมูลที่เป็นวัตถุดิบจะต่างกันขึ้นอยู่กับสารสนเทศที่ต้องการ เช่น ส่วนประกอบทั้ง 5 ส่วน ทำให้เกิด สารสนเทศได้ หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือส่วนประกอบใดไม่สมบูรณ์ ก็อาจจะทำให้ระบบสารสนเทศไม่สมบูรณ์ เช่น ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เหมาะสมกับงาน ก็จะทำให้งานช้า

6. ฐานข้อมูล (Database) ปัจจุบันข้อมูล ได้เข้ามามีบทบาทอย่างสูงในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีด้านฐานข้อมูลมาใช้ในการดำเนินงานทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้น ซึ่งหมายถึงการนำข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันมาจัดเก็บอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งทำให้สามารถเรียกดูข้อมูล แสดงรายงาน รวมถึงการนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ หรือวางแผนได้รวดเร็ว และแม่นยำมากกว่าเดิม ฐานข้อมูลเป็นแหล่งรวมของข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน นำมารวมอยู่ที่ศูนย์กลางเดียวกันอย่างมีระบบ และเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการข้อมูลแบบแฟ้ม ซึ่งหน่วยงานต่างๆ มักใช้ฐานข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลจากคอมพิวเตอร์ เนื่องจากสามารถสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน

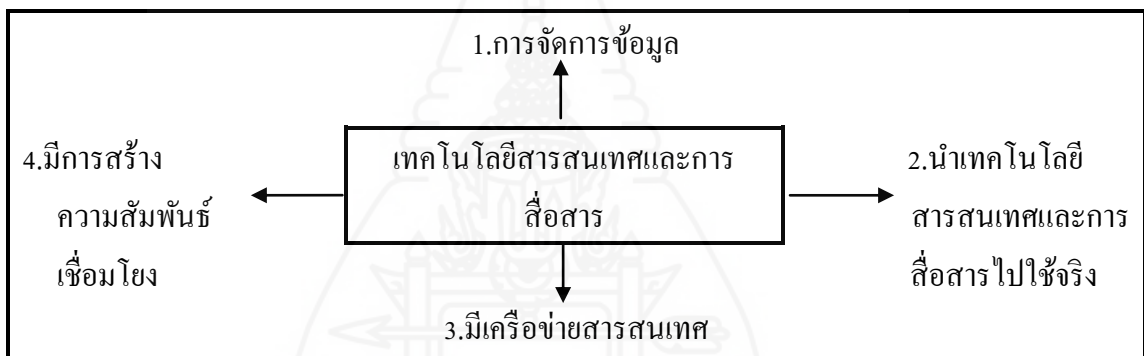
7. การจัดการฐานข้อมูล (DBMS: Database Management System)

หมายถึง การดำเนินการหรือใช้โปรแกรมเพื่อทำหน้าที่จัดการข้อมูลในฐานข้อมูล ทั้งการสร้าง การเรียกใช้งาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และควบคุมระบบรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูล อีกด้วย ซึ่งระบบจัดการฐานข้อมูลจะเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ใช้งาน โปรแกรมประยุกต์ต่างๆ กับระบบฐานข้อมูลที่ติดต่อกันอยู่ด้วย

ในกรณีการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ คำรง วัฒนา (2549: 397) ได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์การภาครัฐควรดำเนินการเชื่อมโยงอย่างมีระบบ ซึ่งจะนำไปช่วยสนับสนุนต่อผู้บริหารภาครัฐในระดับต่างๆ ซึ่งโดยทั่วไปในองค์การจะจัดแบ่งการจัดการออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การจัดการระดับสูง การจัดการระดับกลาง และระดับต้น ซึ่งในแต่ละระดับจะมีจุดมุ่งหมายในการใช้งาน แหล่งที่มาของสารสนเทศ ขอบเขตของสารสนเทศ ระยะเวลา ลักษณะของสารสนเทศ ความถี่ของสารสนเทศที่ต้องการ ลักษณะของการตัดสินใจ แตกต่างกันไป ระบบสารสนเทศในองค์การภาครัฐควรมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบที่ประกอบไปด้วยระบบสารสนเทศสนับสนุนงานประจำวัน ระบบสารสนเทศสนับสนุนงานสำนักงาน ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ และระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูง

สถาบันพระปกเกล้า (2549: 134-135) ได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแล้วสรุปไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีผลกระทบในทางบวกต่อความสามารถในการบริหารจัดการและการเป็นองค์กรเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศ และความเป็นองค์กรเรียนรู้ และเทคโนโลยีรวมทั้งระบบคอมพิวเตอร์ และระบบสื่อสารที่มีความเร็วสูง โดยนำข้อมูล เสียง และวีดิทัศน์มาเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังจัดทำเป็นระบบอิงความรู้เพื่อจัดเก็บความรู้เอาไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น เช่น บันทึกอยู่ในแถบเสียง เช่น เสียงการประชุม การบรรยาย การสัมมนา บันทึกอยู่ในแฟ้มนำเสนอทางคอมพิวเตอร์ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุด ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นการกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมในการทำงานหลายๆด้าน นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้าได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยให้ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ โดยพิจารณาทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการใช้งาน คือ (1) การที่องค์กรมีการจัดการชุดข้อมูล (2) องค์กรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้จริง (3) องค์กรมีการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ และ (4) มีการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างภายในและระหว่างองค์กรอื่นๆ ด้วยกัน

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารข้างต้นนี้ พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ อันได้แก่ การจัดหา การจัดเก็บ การเรียกใช้ การประมวลผล การแลกเปลี่ยน การนำเสนอหรือเผยแพร่ ข้อมูลด้วยเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ถูกต้อง ตรงต่อความต้องการทั้งส่วนของเนื้อหาและระยะเวลาการใช้งาน และยังรวมถึงกระบวนการในการนำสารสนเทศที่ผลิตขึ้นมาไปใช้งานเพื่อการบรรลุ เป้าหมายที่ต้องการของผู้ใช้งาน และได้พัฒนาตัวชี้วัดเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ 4 หลักการคือ (1) การจัดการข้อมูล (2) นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้จริง (3) มีเครือข่ายสารสนเทศ (4) มีการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยง จากหลักการทั้ง 4 นี้ สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า (2549) ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
กรุงเทพมหานคร ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ก่อนที่จะศึกษาเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ควรจะทราบเกี่ยวกับหลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศหรือการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งส่วนใหญ่ประเทศต่างๆ ล้วนนิยมใช้หลักการนี้เป็นแนวทางในการกำหนดการบริหารราชการแผ่นดิน

โดยทั่วไปหลักการปกครองประเทศนิยมแบ่งออกเป็น 3 หลักคือ 1) หลักการรวมอำนาจ ปกครอง (Centralization) 2) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) และ 3) หลักการ กระจายอำนาจปกครอง (Decentraization)

หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization) หมายถึง การจัดวางระเบียบการปกครองประเทศที่มีการรวมอำนาจในการปกครองภายในประเทศทั้งหมดไว้ที่ส่วนกลางคือ กระทรวง ทบวงของรัฐ และมีเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางซึ่งขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา ผู้ดำเนินการปกครองตลอดอาณาเขตของประเทศ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2549: 19)

หลักการแบ่งอำนาจปกครอง(Deconcentration) หมายถึง หลักการที่การบริหารราชการส่วนกลางได้จัดแบ่งอำนาจวินิจฉัยและสั่งการบางส่วนไปให้ข้าราชการในส่วนภูมิภาค โดยให้มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจ ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนริเริ่มได้ในกรอบแห่งนโยบาย ของรัฐบาลที่ได้วางไว้ โดยมีลักษณะสำคัญของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง ดังนี้

1. เป็นการบริหารโดยใช้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งไปจากส่วนกลางไปประจำตามเขตการปกครอง ในส่วนภูมิภาคทุกแห่ง ได้แก่ ภาค มณฑล จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เป็นต้น และเจ้าหน้าที่เหล่านี้อยู่ในระบบการบริหารงานบุคคลของรัฐบาลกลางอันเดียวกัน
2. เป็นการบริหารโดยใช้งบประมาณซึ่งส่วนกลางเป็นผู้อนุมัติและควบคุมให้เป็นไปตามวิธีการ งบประมาณแผ่นดิน
3. เป็นการบริหารภายใต้ต้นนโยบายและวัตถุประสงค์ของรัฐบาลกลาง

(สุรพล สุยะพรหม 2548: 216)

หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentraization) หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางให้ไปจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีอิสระตามสมควร เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายท้องถิ่นของตนเองได้ โดยมีลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจ ปกครอง ดังนี้

1. ได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรง ต่อการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย เท่านั้น
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำ กิจกรรมและวินัจฉัยสั่งการ ได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. หน่วย การปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่ รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ (สุรพล สุยะพรหม 2548: 216)

2.1 ที่มาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นในรูปแบบ “สุขาภิบาล” โดยได้ประกาศใช้พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) กำหนดหน้าที่การงานด้านสุขาภิบาลไว้ 4 ประการคือ 1) การทำลายขยะมูลฝอย 2) การจัดเก็บที่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะของประชาชนทั่วไป 3) อย่าให้ปลูกสร้างหรือซ่อมโรงเรือนที่จะเป็นเหตุให้เกิดโรค 4) ขนย้ายสิ่งโสโครกและราคาของมหาชน ต่อมาใน ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) จึงได้ประกาศให้จัดตั้งสุขาภิบาลตำบลท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาครขึ้น (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสุขาภิบาลสมุทรสาคร) และให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและราษฎรร่วมกันเป็นคณะกรรมการสุขาภิบาลด้วยจึงเป็นการเริ่มต้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างราชการกับประชาชนในท้องถิ่น และได้มีพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ใน ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) วางหลักให้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลและเพิ่มขึ้นตามลำดับ (เสน่ห์ จุ้ยโต 2549:116) ในปีพ.ศ.2473 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงให้มีการร่างพระราชบัญญัติ ในปีพ.ศ. 2498 รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นอีกรูปแบบหนึ่งคือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเอกเทศ มีงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง มีอำนาจในการดำเนินกิจการส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แยกออก เป็นส่วนต่างหากจากราชการแผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2499 รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะปรับปรุงการบริหารงานในระดับตำบลให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการท้องถิ่น จึงเริ่มจัดระเบียบบริหารตำบลขึ้นใหม่พร้อมกับได้ประกาศพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งองค์กรบริหารส่วนตำบลขึ้นในตำบลที่มีความเจริญ

และมีความสามารถที่จะดำเนินกิจการของท้องถิ่นเอง ในปีพ.ศ. 2515 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ถูกยุบเลิกโดยประกาศของคณะปฏิวัติและมีการจัดระเบียบบริหารตำบลซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลคือสภาตำบล ซึ่งไม่ได้มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จนกระทั่งปีพ.ศ. 2537 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลยกฐานะสภาตำบลเดิมขึ้น สภาตำบลใหม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทติดต่อกัน 3 ปีเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วยังมีการจัดการปกครองท้องถิ่นในลักษณะพิเศษอีก 2 แห่งคือ ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการจัดตั้งกรุงเทพมหานคร โดยประกาศของคณะปฏิวัติโดยรวมองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นครหลวง กรุงเทพมหานครอันประกอบด้วย นครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่ง มีฐานะเป็นจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครหลวงและสุขาภิบาลต่างๆ ที่อยู่ใน พื้นที่ทั้งหมดเข้าด้วยกันเรียกว่า “ กรุงเทพมหานคร ” มีฐานะเป็นจังหวัดในราชการส่วนภูมิภาคและ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการตราพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่นแต่เพียงอย่างเดียว ในปี พ.ศ. 2521 ได้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วขาดการวางแผนซึ่งก็คือเมืองพัทยา (รศุนธุ์ รัตนเสริมพงศ์ 2551: 96) และในปัจจุบันการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมี 5 รูปแบบด้วยกันคือ

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2) เทศบาล
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) กรุงเทพมหานคร
- 5) เมืองพัทยา (เสน่ห์ จุ้ยโต 2549: 116)

2.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการกระจายอำนาจให้กับประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ได้มีอำนาจในการปกครองตนเองและบริหารกิจการท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้ง 5 รูปแบบ ซึ่งถือเป็นหัวใจและรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการยอมรับในคุณค่า ศักดิ์ศรีและความสำคัญ of ประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ประชาชนในท้องถิ่นย่อมต้องมีความรัก ความหวงแหนในท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนั้นแล้ว ประชาชนในท้องถิ่นยังตระหนักดีว่า ตนเองไม่ได้อยู่ในฐานะของผู้รับบริการสาธารณะแต่เพียงอย่างเดียว แต่แท้ที่จริงแล้ว ประชาชน ในท้องถิ่นยังเป็นเจ้าของท้องถิ่นและเป็นกำหนดแนวทางของท้องถิ่นร่วมกัน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกในการดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ร่วมกันของประชาชน โดยประชาชนสามารถกำหนดแนวทางได้โดยวิธีการ เสนอความคิดเห็นผ่าน “เวทีประชาคม” ซึ่งเป็นการรับทราบปัญหาและความ ต้องการของประชาชนเพื่อนำมากำหนดแนวทางของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งจากการที่รัฐได้

กำหนดให้ในการดำเนินการบริการสาธารณะต่างๆ เช่น ในรูปแบบของโครงสร้างพื้นฐาน การสวัสดิการสังคม และอื่น ๆ จะต้องมีความสัมพันธ์ของประชาคมหรือประชาชนในท้องถิ่นร่วมเป็น คณะทำงานด้วย จึงทำให้ประชาชนเจ้าของท้องถิ่นมีความตื่นตัวทางการเมือง รู้จักสิทธิและหน้าที่ ของตนเอง ซึ่งรศุคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2551: 60) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ว่าการบริหารท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นอยู่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

2.2.1 ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและการพัฒนาท้องถิ่น

- 1) การบริหารท้องถิ่นทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีจิตความเป็นอยู่ อย่างที่ตนเอง ต้องการ เนื่องจากการบริหารท้องถิ่นเป็นการนำนโยบายของท้องถิ่นซึ่งมาจากปัญหา และความ ต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมาปฏิบัติ
- 2) การบริหารท้องถิ่นทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีจิตความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจาก ท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่าง ทันรวดเร็ว ต่อเหตุการณ์ สนองความต้องการของท้องถิ่นได้ถูกต้องตรงจุดและทั่วถึง
- 3) การบริหารท้องถิ่นทำให้ผู้คน ในท้องถิ่นมีการพัฒนาจิตความเป็นอยู่ ให้ ดีขึ้นกว่าเดิมเมื่อการบริหารท้องถิ่นสามารถกระทำได้โดยคนในท้องถิ่นเอง ไม่ต้องรอหรือร้อง ขอให้ส่วนกลางมาจัดดำเนินการให้ คนในท้องถิ่นก็จะมีโอกาสที่จะพัฒนาจิตความเป็นอยู่ของ ตนเองโดยการริเริ่มขึ้นเองในท้องถิ่น

2.2.2 ความสำคัญต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ

การบริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศย่อมส่งผลต่อการบริหาร ประเทศในส่วนรวม ประสิทธิภาพของการบริหารกิจการท้องถิ่น ส่งเสริมให้การบริหารและ การพัฒนาประเทศประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกระจายอำนาจและการแบ่งสรร หน้าที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสมระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะยิ่งเพิ่มพูน ประสิทธิภาพในการดำเนินการบริหารและพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อสังคม โดยส่วนรวมในระดับชาติต่อสังคมในระดับท้องถิ่นและต่อพลเมืองซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมทั้ง 2 ระดับ ดังนี้

- 1) การบริหารท้องถิ่นช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดำเนินการบริหาร ประเทศ การที่ท้องถิ่นมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ทำให้ภาครัฐมีภาระลดลง และสามารถปฏิบัติการที่สำคัญในระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) การบริหารท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการบริหารประเทศให้มีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทราบปัญหาและความต้องการรวมทั้งสามารถ แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ถูกต้อง และเหมาะสมทำให้การบริหารสาธารณะในท้องถิ่นดำเนินการ ไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารประเทศโดยส่วนรวม

3) การบริหารท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาในทุกพื้นที่ทุกประเทศไม่ต้องรอให้รัฐบาลเข้ามาดำเนินการพัฒนาที่ละพื้นที่

2.2.3 ความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาประชาสังคมในท้องถิ่น

1) การบริหารท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น ศรัทธา ในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อท้องถิ่นมีการบริหารเป็นผลสำเร็จส่งผลให้ประชาชนเกิดความ พึงพอใจ เชื่อมั่นและศรัทธาในระบบบริหารบ้านเมืองทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

2) การบริหารท้องถิ่นสร้างเสริมความแข็งแกร่งของประชาคม จาก การที่ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ของตนเองตลอดจนบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกของประชาคมท้องถิ่น ทำให้ประชาชนได้รู้จักคิด รู้จักรวมกลุ่ม แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองและลดการพึ่งพาจากรัฐ ทำให้ประชาคมท้องถิ่นมีความแข็งแกร่ง มีการพัฒนาที่เข้มแข็งและ ยั่งยืน

3) การบริหารท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจและ ฝึกฝนพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นก่อให้เกิดการเรียนรู้ สร้างผู้นำหรือผู้บริหารที่ดีด้วย

2.3 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้น ต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน ดังนี้

สุรพล สุขะพรหม (2548: 226) กล่าวว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นการ บริหารราชการบางอย่างที่รัฐมอบหมายในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจัดทำเองเพื่อตอบสนอง ความ ต้องการส่วนรวมของประชาชนเฉพาะในเขตท้องถิ่นนั้น โดยมีเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหาร ส่วน ท้องถิ่นนั่นเอง

รศ.ดร. รัตน์เสริมพงษ์ (2551:58) การบริหารท้องถิ่นเป็นการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการ บริหารในระดับรองจากระดับชาติหรือระดับรัฐ

จากความเห็นของนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น พอสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นคือ การที่รัฐได้กระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ปกครองตนเองเพื่อให้เป็นไปในการตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 หลักการ องค์ประกอบและโครงสร้างของการปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นรวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น โดยมีหลักการดังนี้ (รศุคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ 2551: 69)

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชน และ เพื่อประชาชน ซึ่งตามหลักการประชาธิปไตย ประชาชนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองแต่เนื่องจากประชาชนไม่สามารถดำเนินการปกครองได้ ด้วยตนเอง จึงมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นกลไกดำเนินกิจกรรมการ ปกครองและบริหารท้องถิ่นแทน โดยมีเป้าหมายคือการตอบสนองเจตนารมณ์ของประชาชนใน ท้องถิ่นเป็นหลัก

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตามกฎหมายและมีความเป็นอิสระในการบริหารกิจการของตนเอง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารกิจการของท้องถิ่นสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นได้ตามเป้าหมายอย่างแท้จริง

องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มหลักได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติงาน ทั้งนี้บุคคลที่อยู่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีลักษณะเป็นข้าราชการการเมืองเข้าสู่ตำแหน่งโดยได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นทางตรงหรือทางอ้อม มีวาระการดำรงตำแหน่ง แต่หากทำงานผิดพลาดบกพร่อง ประชาชนไม่พอใจอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งก่อนครบวาระได้ ส่วนฝ่ายปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นข้าราชการประจำ หรือเจ้าหน้าที่ในสายอาชีพ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและว่าจ้าง ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ

โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงสร้างซึ่งเกิดจากการนำเอาองค์กรประกอบต่าง ๆ อันได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติงาน มาประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบโครงสร้างที่แยกฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารออกจากกันเด็ดขาดโดยประกอบด้วย 2 องค์กร คือองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ได้แก่สภาท้องถิ่น

และองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านบริหารได้แก่ ผู้บริหารหรือคณะ ทั้งสองฝ่ายจะมาจากการเลือกตั้ง โดย ประชาชน

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องพิจารณาถึงงบประมาณ บุคลากร ความสามารถของวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และควรเป็นหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ ต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินขีดความสามารถเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล โดยโกวิท พวงงาม (2549: 11) มองว่าควรกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น เกี่ยวกับความอำนวยความสะดวก ในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัยและรักษาความปลอดภัย เช่นงานดับเพลิง
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม เช่น จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา
4. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเอง อาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น เช่น จัดให้มีโรงรับจำนำ โดยสามารถเรียกค่าบริการจาก ประชาชนได้ ขณะเดียวกัน

รศ.คุณธ รัตน์เสริมพงศ์ (2551: 72) มองว่า อำนาจหน้าที่ที่สมควร จัดสรรและ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ ได้แก่

1. การบริหารสาธารณะที่เป็นการสนองความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักที่สำคัญที่สุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การสาธารณสุขปกและสาธารณูปการต่างๆ น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน สะพาน การจำกัดขยะและ สิ่งปฏิกูล การจัดการศึกษา ฯลฯ ซึ่งมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น การให้ท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการจะทำให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม
2. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัย ในการดำรงอยู่ของ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีใกล้ชิดกับประชาชน ย่อมเข้าใจสถานการณ์และสามารถแก้ไข หรือป้องกันเหตุร้ายต่าง ๆ ได้ทันห่วงที่ กิจกรรมในด้านนี้ ได้แก่ การจัดระเบียบสังคม การรักษา ความสงบ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ
3. การจัดสวัสดิการสังคมและการประชาสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนให้ มีชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การจัดสวัสดิการด้านอาหาร การรักษาพยาบาล อาคารสงเคราะห์ การสงเคราะห์ คนพิการ เด็กกำพร้า คนชรา ฯลฯ การจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ ให้ได้อย่างทั่วถึงและ

พอเพียง จำเป็นต้องอาศัยองค์การของท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ โดยรัฐบาลควรเข้าร่วมรับผิดชอบ ด้านงบประมาณด้วย

4. การจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ประชาชนในท้องถิ่นย่อมมีสิทธิในถิ่นที่อยู่อาศัยของตน และมีประสิทธิผลที่จะมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี นอกจากนั้น ประชาชนในท้องถิ่นย่อมมีความรัก ผูกพัน และหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการจัดการให้ท้องถิ่นมีสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นระเบียบ เรียบร้อย สวยงาม สะอาดร่มรื่นน่าอยู่อาศัย

5. การส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาอันเป็นมรดกท้องถิ่นควรเป็นภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะส่งเสริมและเผยแพร่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาของท้องถิ่นอนุรักษ์การรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม เช่น ในภาคเหนือมีการรักษาวัฒนธรรม การร่อนผ้าห่มผู้สูงอายุ ผู้เฒ่าผู้แก่ การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หอศิลป์ หรือศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น

6. การอำนวยความสะดวกและบริการประชาชน นอกจากความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตดังกล่าวไว้ในตอนต้นแล้วประชาชนยังมีความต้องการที่จะมีชีวิตที่ดี สะดวกและ สุขสบายกว่าเดิม ซึ่งเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ ที่จะจัดบริการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เช่น การขนส่งมวลชน โทรศัพท์สาธารณะ ห้องสมุด สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ รวมทั้งจัดกิจกรรม สันทนาการ เช่น การแสดงดนตรี การแข่งขันกีฬา ฯลฯ

7. การพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าเป็นภารกิจโดยตรงของท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เติบโตไปในแนวทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์หรือเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้คนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดอนาคตของท้องถิ่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ที่จะพัฒนาท้องถิ่น ไปสู่เป้าหมายนั้น เช่น การจัดผังเมือง การปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม การส่งเสริมการศึกษา การพัฒนาอาชีพ ฯลฯ

2.5 การจัดองค์การบริหารท้องถิ่น

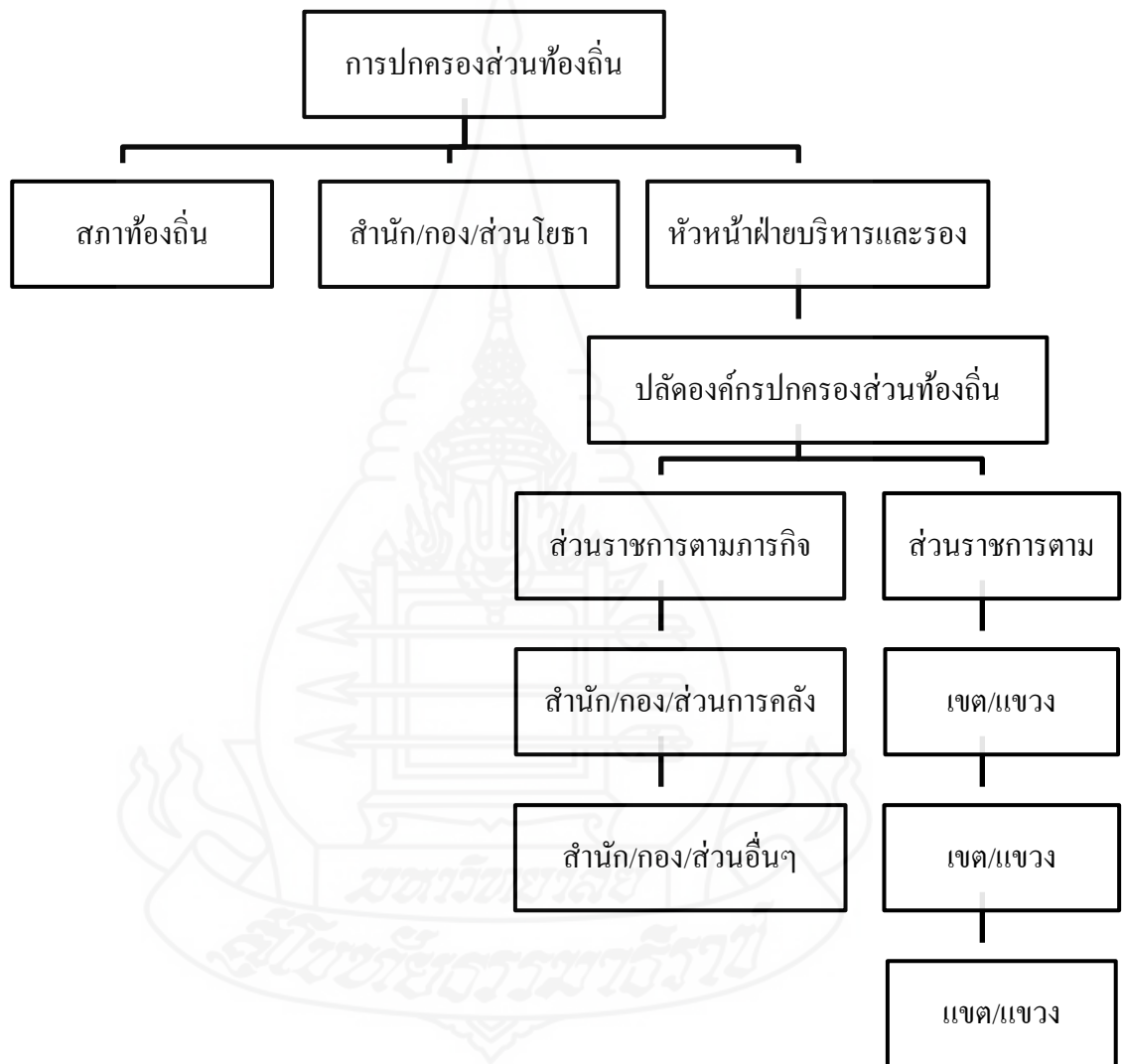
โครงสร้างการบริหารงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยแต่ละรูปแบบ ได้รับการกำหนดไว้ล่วงหน้าในลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นเอกรูป โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนราชการภายในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทและแต่ละขนาด

ไว้อย่างชัดเจน และกำหนดว่าองค์กรประเภทใดขนาดใดสามารถจัดตั้งส่วนราชการใดเพิ่มเติมได้บ้างซึ่งในส่วนนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีโครงสร้างการจัดองค์การที่แตกต่างกันออกไปเล็กน้อย แต่โดยทั่วไปแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกัน ขนาดเดียวกัน มักจะมีการจัดโครงสร้าง การบริหารในลักษณะเดียวกัน โดยทั่วไปจัดโครงสร้างหลักโดยแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายนิติบัญญัติ 2) ฝ่ายบริหาร 1) ฝ่ายนิติบัญญัติ คือสภาท้องถิ่นอัน ได้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภากรุงเทพมหานคร และสภาเมืองพัทยา มีสมาชิก ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น สภาท้องถิ่นนอกจากจะทำหน้าที่บัญญัติยังมีหน้าที่ ในการควบคุมตรวจสอบการบริหารกิจการของฝ่ายบริหารอีกด้วย 2) ฝ่ายบริหาร หัวหน้าฝ่าย บริหาร ได้แก่ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายเทศมนตรี นายองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาจแต่งตั้งบุคคลเข้ามาช่วยในการบริหารงานในตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกเทศมนตรี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและ รองนายกเมืองพัทยา ได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดและมีฝ่ายปฏิบัติงานหรือส่วนราชการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีบุคลากรประจำเป็นผู้ปฏิบัติงานจะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยมีหัวหน้าฝ่ายปฏิบัติงานซึ่งเป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ในตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดกรุงเทพมหานคร และปลัดเมืองพัทยา เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่าย ปฏิบัติงานทั้งระบบ การแบ่งส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปจะจัดแบ่งใน 2 ลักษณะ คือ การแบ่งส่วนราชการตามภารกิจและการแบ่งส่วนราชการตามพื้นที่ (รศุคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ 2551: 114)

1. การแบ่งส่วนราชการตามภารกิจเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของท้องถิ่น ส่วนราชการพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไป คือ สำนักหรือสำนักงานปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักหรือส่วนการคลังหรือกองคลังและสำนักหรือส่วนโยธาหรือกองช่างซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและจัดองค์การโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนราชการนี้ เป็นหลัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่และมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากกว่า ก็จะมีส่วนราชการอื่น เพิ่มขึ้นมาแล้วแต่ละประเภทและขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนดไว้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท และมีแนวโน้มที่จะมีการจัดส่วน ราชการเพิ่มมากขึ้นในทุกองค์กรเพื่อรองรับภารกิจที่เกิดจากการกระจายอำนาจการแบ่งส่วนราชการตามพื้นที่ เป็นการแบ่งส่วนราชการภายในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นตามเขตพื้นที่

รับผิดชอบ การแบ่งส่วนราชการในลักษณะนี้จะมีเฉพาะใน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่และมีพื้นที่รับผิดชอบกว้างขวางมาก เช่น กรุงเทพมหานคร แบ่งส่วนราชการเป็นเขตตามเขตพื้นที่ต่างๆ รวม 50เขต เมืองพัทยาและเทศบาล ขนาดใหญ่ บางแห่งก็มีการแบ่งส่วนราชการเป็น

แขวง

ภาพที่ 2.1 การแบ่งส่วนราชการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: รศุคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2551) ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารภาครัฐนันทบุรี

2.6 รายละเอียดเกี่ยวกับภาคตะวันตก (ประเทศไทย)

ผู้ศึกษาจะขอนำเสนอรายละเอียดที่น่าสนใจในการหยิบยกและนำข้อมูลเกี่ยวกับภาคตะวันตกที่ได้ดำเนินการวิจัยและ เป็นเหตุให้ผู้ศึกษาต้องการรู้เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันตกว่ามีการบริหารงานอย่างไร เพราะเป็นพื้นที่ที่ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความสอดคล้องกับเพื่อนบ้านในหลายจังหวัด เป็นภูมิภาคย่อยทางตะวันตกของประเทศ โดยทั่วไปยังถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภาคกลาง (ภาคกลางเดิม ที่รวมทั้งภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) แม้ว่าจะจัดรวมอยู่ใน "ภาคตะวันตก" แต่ในภูมิภาคนี้ยังมีความหลากหลาย ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ซึ่งแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยมี.บ้าน โป่ง เป็นศูนย์กลางความเจริญและการคมนาคมทางภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์โดยสารที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการผลิตปลาสดขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และมีสถานีชุมทางรถไฟที่แยกไปได้ถึงสามเส้นทาง ผู้ศึกษาขอนำเสนอข้อมูลโดยสังเขปดังนี้

การแบ่งภูมิภาค

การแบ่งภูมิภาคตามราชบัณฑิตยสถาน แบ่งภาคตะวันตกประกอบไปด้วย 5 จังหวัดอย่างเป็นทางการ

- ตาก
- กาญจนบุรี
- ราชบุรี
- เพชรบุรี
- ประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 2.2 แผนที่ภาคตะวันตกกำหนดตามสภาพภูมิศาสตร์ โดยราชบัณฑิตยสถาน

สถิติประชากรแต่ละจังหวัด

อันดับ	จังหวัด	จำนวนประชากร (คน) (31 ธันวาคม 2555)	จำนวนประชากร (คน) (31 ธันวาคม 2554)	จำนวนประชากร (คน) (31 ธันวาคม 2553)
1	ราชบุรี	846,631	842,684	839,075
2	กาญจนบุรี	838,269	838,914	839,776
3	ตาก	526,045	531,018	525,684
4	ประจวบคีรีขันธ์	517,050	512,568	509,134
5	เพชรบุรี	468,874	466,079	464,033
—	รวม	3,196,869	3,191,263	3,177,702

อาชีพของคนในภาคตะวันตก

ประชาชนส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมหนัก กลาง เบา มีมากในจังหวัดราชบุรี¹ โดยมีอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและการพาณิชย์กรรมในภาคตะวันตก

2.6.1 จังหวัดตาก

จังหวัดตาก เป็นจังหวัดในภาคตะวันตกหรือบางแห่งจัดอยู่ในภาคกลางตอนบนของไทย มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของประเทศ แต่มีประชากรเบาบางที่สุดเป็นอันดับ 2 ของประเทศ นับเป็นจังหวัดชายแดนที่สำคัญอีกจังหวัดหนึ่งของไทย มีประวัติศาสตร์เก่าแก่นับแต่สมัยกรุงสุโขทัย ทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่งดงามหลายแห่งด้วย นอกจากนี้ จังหวัดตากยังเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ มากที่สุดในประเทศไทย โดยมีอาณาเขตติดต่อกับ 9 จังหวัด

1) ความเป็นมา

เมืองตากในอดีตเป็นเมืองที่มีชาวมอญอยู่มาก่อน ดังมี หลักฐานศิลปมอญปรากฏอยู่ที่อำเภอบ้านตาก มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ และเป็นหนึ่งในหัวเมืองที่มีอายุชั้เกินกว่าสองพันปีขึ้นไป เมื่อมีการอพยพของชนชาติไทยจากลุ่มน้ำแยงซีเกียงตอนใต้ ลงมาตามแนว

ลำน้ำคง (ลำน้ำสาละวิน) มีพวกหนึ่งได้ข้ามลำน้ำสาละวิน ผ่านลุ่มน้ำเมยหรือแม่น้ำตองยินเข้ามาทางช่องเขาด้านอำเภอแม่สอดและมาถึงบริเวณที่ปัจจุบันเรียกว่า “เมืองตาก”

ผู้นำกลุ่มคนไทยที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่เมืองตากในยุคนั้น ได้ตั้งตนเป็นกษัตริย์ปกครองสืบทอดต่อเนื่องกันมาจนถึงปี พ.ศ. 560 รัชสมัยพระเจ้าสักคำ ซึ่งเป็นกษัตริย์เมืองตากที่ยิ่งใหญ่มาก มีอาณาเขตที่อยู่ในอำนาจแผ่ไปจนจรดทะเลอันดามันดั่งมีบันทึกในพงศาวดารเหนือกล่าวว่าในรัชสมัยพระเจ้าสักคำนั้นเมืองตากมีการค้าขายกับเมืองอินเดียด้วย

เมืองตากคงจะเสื่อมลงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 10 พระยาภาววรรณดิศ ผู้เป็นกษัตริย์เมืองตากที่อพยพมาจาก ตอนใต้ของกลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ได้โยกย้ายไปสร้างราชธานีขึ้นใหม่ที่เมืองละโว้ทางตอนใต้ของเมืองตากลงไปอีก

มีบางยุคเมืองตากถูกทอดทิ้ง กลายเป็นเมืองร้างดังในพงศาวดารเหนือได้กล่าวถึงการเสด็จทางชลมารคของพระนางจามเทวี พระราชธิดากษัตริย์ละโว้ (ระยาภาววรรณดิศ) เพื่อไปปกครองแคว้นหริภุญไชย (ลำพูน) ในราว พ.ศ. 1176 โดยทาง ลำน้ำปิง พระนางจามเทวีขึ้นไปสำรวจบนฝั่งแม่น้ำพร่องรอยกำแพงเมืองเก่าๆ ถูกทิ้งร้าง จึงโปรดให้สร้างเป็นบ้านเมืองใหม่ชื่อว่า “เมืองตาก”

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 1805 ขุนสามชนเจ้าเมืองจอดได้ยกทัพ มาประชิดเมืองตาก ซึ่งเป็นเมืองชายแดนของกรุงสุโขทัย พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงจัดกองทัพออกไปรบ โดยมีพระราชโอรสองค์เล็กซึ่งมีพระชนมายุได้ 19 พรรษา ติดตามไปด้วย กองทัพ ทั้งสองฝ่ายปะทะกันที่บริเวณเชิงคanyonนอกเมืองตากประมาณกิโลเมตรเศษ ราชโอรสองค์เล็กได้ทรงชนช้าง กับขุนสามชนกระทำยุทธหัตถีกัน ขุนสามชนสู้ไม่ได้แตกพ่ายไป ต่อมาภายหลังทรงพระนามว่า “พ่อขุนรามคำแหงมหาราช” และได้โปรดสร้างเจดีย์ขึ้นเป็นที่ระลึกถึงชัยชนะในการทำยุทธหัตถีครั้งนั้น องค์หนึ่งเป็นศิลปะแบบสุโขทัย ซึ่งเจดีย์ยุทธหัตถีนี้อยู่ที่วัดพระบรมธาตุ อำเภอบ้านตาก ห่างจากตัวเมืองไปทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิงราว 31 กิโลเมตร

ต่อมาในแผ่นดินมหาธรรมราชา ได้ย้ายเมืองตากลงมาทางตอนใต้ตามลำน้ำปิง ไปตั้งอยู่ที่ป่ามะม่วง ฝั่งตะวันตก ของแม่น้ำปิง ซึ่งอยู่ในเขตตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตากในปัจจุบัน

เมืองตากที่ย้ายมาตั้งใหม่นี้มิใช่เมืองหน้าด่าน สำหรับป้องกันกองทัพพม่าที่จะยกเข้ามาทางด่านแม่ละเมาเท่านั้น แต่ยังเป็นเมืองที่กองทัพไทยใช้เป็นที่ชุมนุมพลในเวลาที่จะยกทัพไปตีเมืองเชียงใหม่อีกด้วย ในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช และสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้เสด็จมาชุมนุมกองทัพที่เมืองตากนี้ทุกพระองค์

โดยเฉพาะสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ก่อนที่พระองค์จะขึ้นครองราชสมบัตินั้น พระองค์ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ให้เป็นข้าหลวงเชิญท้องตราราชสีห์ ไปชำระความหัวเมืองฝ่ายเหนือและต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองตาก ปลัดเมืองตาก พระยาวชิรปราการแล้วปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินโดยลำดับ

กล่าวโดยสรุป จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีความเป็นมาในประวัติศาสตร์ควรค่าแก่การสนใจ เป็นเมืองที่พระมหากษัตริย์ในอดีตได้เสด็จมาชุมนุมกองทัพที่เมืองตากนี้แล้วถึง 4 พระองค์ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงชนช้างกับขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแครง และทรงยกทัพกลับราชอาณาจักรไทยโดยผ่านดินแดนเมืองตากเป็นแห่งแรก สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงนำทัพไปตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ และได้สร้างวัดพระนารายณ์ที่เชิงสะพานกิตติขจรปัจจุบัน และสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเคยได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองตาก และเป็นผู้อุปถัมภ์เอกราชของชาติไทยจากพม่า ครั้งที่ 2

2) อาณาเขตติดต่อ

ตามภูมิศาสตร์ที่ตั้ง จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันตก มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ มากที่สุดในประเทศไทย ประกอบด้วย 9 จังหวัด ดังนี้

- ทางเหนือ ติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง
- ทางตะวันออก ติดกับจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี
- ทางใต้ ติดกับจังหวัดกาญจนบุรี
- ทางตะวันตก ติดกับรัฐกะเหรี่ยง ประเทศพม่า โดยมีแม่น้ำสายสำคัญแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งก็คือ แม่น้ำเมย

ภาพที่ 2.3 พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นป่าไม้และภูเขาสูง โดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด

3) หน่วยการปกครอง

อำเภอ

การปกครองแบ่งออกเป็น 9 อำเภอ 63 ตำบล 493 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองตาก
2. อำเภอบ้านตาก
3. อำเภอสามเงา
4. อำเภอแม่ระมาด
5. อำเภอท่าสองยาง
6. อำเภอแม่สอด
7. อำเภอพบพระ
8. อำเภออุ้มผาง
9. อำเภอวังเจ้า

4) เทศบาล

อำเภอเมืองตากเทศบาลเมืองตากเทศบาลตำบลไม้งามเทศบาลตำบลหนองบัวใต้อำเภอบ้านตากเทศบาลตำบลทุ่งกระเชาะเทศบาลตำบลบ้านตากอำเภอสามเงาเทศบาลตำบลสามเงาอำเภอแม่ระมาดเทศบาลตำบลแม่ระมาดเทศบาลตำบลแม่จะราอำเภอท่าสองยางเทศบาลตำบลแม่ต๋านอำเภอแม่สอดเทศบาลนครแม่สอดเทศบาลตำบลแม่กุเทศบาลตำบลท่าสายลวดเทศบาลตำบลแม่ตาวอำเภอพบพระ

- เทศบาลตำบลพบพระ

อำเภออุ้มผาง

- เทศบาลตำบลอุ้มผาง

- เทศบาลตำบลแม่เงิน

อำเภอวังเจ้า

- เทศบาลตำบลวังเจ้า

2.6.2 จังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี ลักษณะทางภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นป่า ซึ่งจะมีทั้งป่าดงดิบและป่าโปร่ง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 19,473 ตารางกิโลเมตร มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 129 กิโลเมตร มีชายแดนติดต่อกับสหภาพพม่าระยะทางประมาณ 370 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ได้แก่ ทิศเหนือ จดจังหวัดตากและจังหวัดอุทัยธานี ทิศใต้จดจังหวัดราชบุรี จังหวัดสุพรรณบุรีและนครปฐม ทิศตะวันตก จด สหภาพพม่า

1) ความเป็นมา

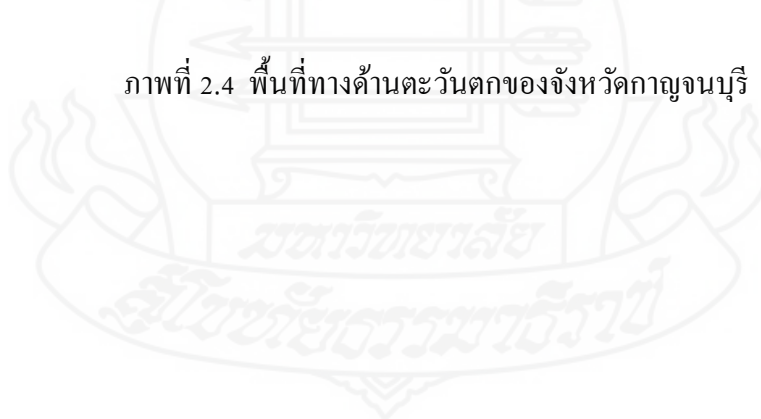
ความเป็นมาของกาญจนบุรี เท่าที่มีการค้นพบหลักฐานนั้น ย้อนไปได้ถึงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อมีการค้นพบเครื่องมือหินในบริเวณบ้านเก่า อำเภอเมืองฯ ล่วงมาถึงสมัยทวารวดี ซึ่งมีหลักฐานคือซากโบราณสถานที่สำคัญที่ตำบลปรังเผล อำเภอสังขละบุรี เป็นเจดีย์ลักษณะเดียวกับจุลประโทนเจดีย์ที่จังหวัดนครปฐม บ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี และเมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งค้นพบโบราณวัตถุ เช่น พระพิมพ์สมัยทวารวดีจำนวนมาก สืบเนื่องต่อมาถึงสมัยพุทธศตวรรษที่ 16-18 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบคือปราสาทเมืองสิงห์ ซึ่งมีรูปแบบศิลปะแบบขอม สมัยบายน

กาญจนบุรียังปรากฏในพงศาวดารเหนือว่า กาญจนบุรีเป็นเมืองขึ้นของสุพรรณบุรีในสมัยสุโขทัย ครั้นมาถึงสมัยอยุธยา กาญจนบุรีก็มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญจนกระทั่งถึงสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ต่อมาจนถึง พ.ศ. 2374 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้โปรดให้ก่อสร้างกำแพงเมืองและป้อมปราการขึ้นเป็นถาวร และได้แยกออกจากสุพรรณบุรี ทั้งนี้โดยมีพระราชประสงค์ส่วนใหญ่เพื่อติดต่อกำขายกับเมืองราชบุรี ดังพระราชนิพนธ์เสด็จพระบาทไทรโยค กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า "แต่มีเมืองปากแพรกเป็นที่ค้าขาย ด้วยเขาชนไก่เมืองเดิมอยู่เหนือมากมีแก่งถึงสองแก่ง ลูกค้าไปมาลำบาก จึงลงมาตั้งเมืองเสียที่ปากแพรกนี้เป็นทางไปมาแก่เมืองราชบุรีง่าย เมืองที่สร้างขึ้นใหม่ กว้าง 5 เส้น ยาว 18 วา มีป้อม 4 มุมเมือง ป้อมย่านกลางด้านยาวตรงหน้าเมืองทิศตะวันตกเฉียงใต้มีป้อมใหญ่อยู่ตรงเนิน ด้านหลังมีป้อมเล็กตรงกับป้อมใหญ่ 1 ป้อม" การสร้างเมืองกาญจนบุรีใหม่นี้ ดังปรากฏในศิลาจารึกดังนี้ ให้พระยาราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจเป็นพระยาประสิทธิสงครามรามภักดีศรีพิเศษประเทศนิคมภิรมย์ราไชยสวรรค์ พระยากาญจนบุรี ครั้งกลับเข้าไปเฝ้าโปรดเกล้าฯว่าเมืองกาญจนบุรีเป็นเมืองอังกฤษ พม่า รามัญไปมาให้สร้างเมืองก่อกำแพงขึ้นไว้จะได้เป็นชานพระนครเขื่อนเพชรเขื่อนขันธ์มั่นคงไว้แห่งหนึ่งในปัจจุบันกำแพงถูกทำลายลงโดยธรรมชาติและหน่วยราชการเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เหลือเพียงประตูเมืองแลกำแพงเมืองบางส่วน

ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการจัดรูปแบบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล กาญจนบุรีถูกโอนมาขึ้นกับมณฑลราชบุรี และยกฐานะเป็นจังหวัดกาญจนบุรีในปี พ.ศ. 2467 เหตุการณ์ที่ทำให้กาญจนบุรีมีชื่อเสียงไปทั่วโลก คือช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นตัดสินใจสร้างทางรถไฟสายยุทธศาสตร์ จากชุมทางหนองปลาดุกในประเทศไทย ไปยังเมืองทันบีอุซายัตในพม่า โดยเกณฑ์เชลยศึกและแรงงานจำนวนมากมาเร่งสร้างทางรถไฟอย่างหามรุ่งหามค่ำ จนทำให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ทั้งจากความเป็นอยู่ที่ยากแค้นและโรคภัยไข้เจ็บที่รุมเร้า ซึ่งภาพและเรื่องราวของความโหดร้ายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑ์หลายแห่งในกาญจนบุรี

ภาพที่ 2.4 พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดกาญจนบุรี

2) หน่วยการปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาค

จังหวัดกาญจนบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 98 ตำบล 943 หมู่บ้าน 206 ชุมชน

1. <u>อำเภอเมืองกาญจนบุรี</u>	8. <u>อำเภอสังขละบุรี</u>
2. <u>อำเภอไทรโยค</u>	9. <u>อำเภอพนมทวน</u>
3. <u>อำเภอบ่อพลอย</u>	10. <u>อำเภอเลาขวัญ</u>
4. <u>อำเภอศรีสวัสดิ์</u>	11. <u>อำเภอด่านมะขามเตี้ย</u>
5. <u>อำเภอท่ามะกา</u>	12. <u>อำเภอหนองปรือ</u>
6. <u>อำเภอท่าม่วง</u>	13. <u>อำเภอห้วยกระเจา</u>
7. <u>อำเภอทองผาภูมิ</u>	

การปกครองส่วนท้องถิ่น

พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 122 แห่ง แบ่งตามประเภทและอำนาจบริหารจัดการภายในท้องที่ได้เป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 46 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 75 แห่ง

2.6.3 จังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตก โดยเป็นศูนย์กลางในด้านอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร และการปศุสัตว์ของประเทศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในด้านพลังงานของประเทศในปัจจุบัน โดยมีเมืองราชบุรีเป็นศูนย์กลางด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และการคมนาคมในภูมิภาค ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดนครปฐม และทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศพม่า

1) ความเป็นมา

ราชบุรี ดินแดนวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองและสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตกที่มีภูมิประเทศหลากหลาย จากพื้นที่ที่ราบต่ำลุ่มแม่น้ำแม่กลองอันอุดม แหล่งเพาะปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจนานาชนิด ดู่พื้นที่สูงทิวเทือกเขาตะนาวศรีทอดตัวยาวทางทิศตะวันตกจรดชายแดนไทย-พม่า

จากตำนานและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าราชบุรีเป็นหัวเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมากแห่งหนึ่งของแคว้นสุวรรณภูมิมาตั้งแต่สมัยที่พระเจ้าอโศก

มหाराชแห่งอินเดียได้เผยแพร่พุทธศาสนาเข้ามาในดินแดนแถบนี้ เมื่อราวปี พ.ศ. 218 โดยแคว้นสุวรรณภูมินี้มีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่นครปฐมหรือที่สมัยนั้นเรียกกันว่า "ทวารวดี" ราชบุรียังเป็นแหล่งพบปะของพ่อค้าวาณิชแต่ครั้งโบราณ ทั้งยังเป็นเมืองหน้าด่านที่ติดต่อกับพม่า ราชบุรีจึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สุดแห่งหนึ่ง

ห่างจากกรุงเทพมหานครเบื้องทิศตะวันตกราว 110 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของจังหวัดราชบุรี ดินแดนอันเป็นที่มาของโองเคลือบลายมังกรและผ้าทอบ้านไร่หรือผ้าขาวม้าอันลือชื่อ สำหรับผู้ไม่ใช่ชาวบ้านพื้นถิ่นน้อยคนนักจะเข้าใจว่าอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาและหัตถกรรมทอผ้าพื้นเมืองเป็นเพียงผลงานบางส่วนที่สะท้อนความหลากหลายของราชบุรีที่ฝากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม แท้จริงแล้วดินแดนแห่งนี้มิได้มีแค่เพียงสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเท่านั้น โองลายมังกรและผ้าดินจกยังเป็นตัวแทนที่ให้ภาพเคลื่อนไหวของวิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในสังคมราชบุรีด้วยในมุมมองหนึ่ง

ในพื้นที่อันกว้างขวางใหญ่ประมาณ 5,120 ตารางกิโลเมตรของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างนี้มีแม่น้ำแม่กลองตัดผ่าน เป็นสายใยเชื่อมโยงพื้นที่ด้านตะวันออกซึ่งติดกับเขตจังหวัดสมุทรสงคราม ต่อแดนฝั่งสมุทรอ่าวไทยเข้ากับพื้นที่ตอนในอันเป็นต้นแหล่งของสายน้ำแม่กลอง

ราชบุรีเป็นเมืองในเครือข่ายสัมพันธ์ของอารยธรรมชายฝั่งทะเลสยาม โดยมีเมืองโบราณคูบัวเป็นเมืองท่าติดต่อกทะเลดี เช่นเดียวกับนครปฐมหรือเมืองนครชัยศรี โบราณโดยเฉพะอย่างยิ่งตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 13 ลงมา กล่าวได้ว่า คูบัวโดดเด่นยิ่งกว่านครชัยศรี โบราณเสียอีก เพราะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเมืองเพชรบุรี (หรือพริบพรี)เลย ตลอดไปถึงเขตชะอำ (ในปัจจุบัน) อุทอง นครปฐม คูบัว เป็นเครือข่ายของเมืองท่าโบราณแต่ครั้งสมัยวัฒนธรรมทวารวดีเฟื่องฟู และเมืองคูบัวนั้นนับเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนamahayanที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาค

เมื่อเข้าสู่สมัยที่อาณาจักรขอมเรืองอำนาจและปรากฏศิลปะแบบลพบุรี ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นไป ตัวเมืองได้โยกย้ายศูนย์กลางจากคูบัวมาตั้งใหม่ที่ราชบุรีซึ่งอยู่ไม่ห่างกันมากนัก แต่สามารถรองรับเงื่อนไขใหม่ในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนได้เหมาะสมและดีกว่าอย่างน้อยที่สุดเมืองราชบุรีต้องเกิดขึ้นและกลายเป็นเมืองท่าชายทะเลที่สำคัญก่อนพุทธศตวรรษที่ 18-19 สันนิษฐานว่าคงเป็นประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-16 เครื่องปั้นดินเผาห้ำราชวงศ์และสมัยชองที่พบในท้องแม่น้ำแม่กลองและแหล่งชุมชนโบราณบางแห่ง ถือได้ว่าเป็นโบราณวัตถุที่เป็นสินค้าจากสังคมภายนอกภูมิภาค แต่บรรดาเครื่องปั้นดินเผาผลิตจากภายในพื้นภูมิภาคก็มีอยู่ไม่น้อย เช่น หม้อดินเผาคอสูง ซึ่งผู้บางท่านว่าเป็นศิลปกรรมทวารวดีตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 17-18

2) อาณาเขต

จังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา และอำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม

- ทิศเหนือ ติดอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอเมือง
- ทิศใต้ ติดอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี
- ทิศตะวันออก ติดอำเภอสามพราน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- ทิศตะวันตก ติดอำเภอเมตตา ทวาย ประเทศพม่า

ภาพที่ 2.5 พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดราชบุรี

3) หน่วยการปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ, 104 ตำบล และ 975 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง, เทศบาล 25 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 77 แห่ง

1. <u>อำเภอเมืองราชบุรี</u>	6. <u>อำเภอบางแพ</u>
2. <u>อำเภอจอมบึง</u>	7. <u>อำเภอโพธาราม</u>
3. <u>อำเภอสวนผึ้ง</u>	8. <u>อำเภอปากท่อ</u>
4. <u>อำเภอดำเนินสะดวก</u>	9. <u>อำเภอวัดเพลง</u>
5. <u>อำเภอบ้านโป่ง</u>	10. <u>อำเภอบ้านคา</u>

2.6.4 จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรี (/เพ็ชชะบุรี/) เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนล่าง (บ้างก็จัดอยู่ในภาคตะวันตก ด้านของการพยากรณ์อากาศจัดอยู่ภาคใต้ตอนบน มีภูมิประเทศทั้งเป็นที่สูงติดเทือกเขาและที่ราบชายฝั่งทะเล มักเรียกชื่อสั้น ๆ ว่า เมืองเพชร เดิมเรียก พรินพรี และจากหลักฐานในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ปรากฏชื่อว่า ศรีชัยวัชรปุระ

จังหวัดเพชรบุรีมีชื่อเสียงในฐานะแหล่งผลิตน้ำตาล เนื่องจากมีต้นตาลหนาแน่น เป็นเมืองเก่าแก่ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน เพชรบุรีเป็นเมืองที่เคยรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณและเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของไทยในกลุ่มหัวเมืองฝ่ายตะวันตก ปัจจุบันมีวัดเก่าแก่และบ้านเรือนทรงไทยจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีคำพูดติดปากว่า นักเลงเมืองเพชร ปัจจุบันเพชรบุรีเป็นเมืองด่านสำคัญระหว่างภาคกลางและภาคใต้ และยังเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น หาดชะอำ หาดปึกเตียน หาดเจ้าสำราญ แหลมหลวง แหลมเหลว และเขื่อนแก่งกระจาน

1)ความเป็นมา

เพชรบุรีเป็นเมืองที่เคยรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณและเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของไทยในกลุ่มหัวเมืองฝ่ายตะวันตก มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ มีหลักฐานชื่อเรียกปรากฏในหนังสือชาวต่างประเทศ เช่น ชาวฮอลันดาเรียกว่า “พิพริย์” ชาวฝรั่งเศสเรียกว่า “พิพฟิล์” และ “พิพรี” จึงสันนิษฐานกันว่าชื่อ “เมืองพรินพรี” ซึ่งเป็นชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรี ซึ่งสอดคล้องกับชื่อวัดพรินพริ ที่เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของจังหวัด และที่วัดแห่งนี้ยังเป็นสถานที่ตั้งเสาชิงช้างอีกด้วย

เพชรบุรี (ศรีชัยวัชรบุรี) เป็นเมืองเก่าแก่มาแต่โบราณ เคยเป็นอาณาจักรเล็ก ๆ อาณาจักรหนึ่ง บางสมัยมีเจ้าผู้ครองนครหรือกษัตริย์ปกครองเป็นอิสระ บางสมัยอาจจะตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรที่เข้มแข็งกว่า เจ้าผู้ครองนครได้ส่งเครื่องบรรณาการไปยังเมืองจีนเป็นประจำ เพชรบุรีมีปรากฏเป็นหลักฐานมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เช่น พระปรางค์ 5 ยอด ณ วัดมหาธาตุวรวิหาร และปราสาทหินศิลาแลง ณ วัดกำแพงแลงเป็นต้น โดยที่มาของชื่อเมืองนั้นอาจเรียกตามตำนานที่เล่าสืบกันมาว่าในสมัยโบราณเคยมีแสงระยิบระยับในเวลาค่ำคืนที่เขาเด่น ทำให้ชาวบ้านเข้าใจว่ามีเพชรพลอยบนเขานั้นจึงพากันไปค้นหาแต่ก็ไม่พบ จึงได้ออกค้นหาในเวลากลางวันแล้วใช้ปูนที่ใช้สำหรับกินหมากป้ายเป็นตำหนิไว้เพื่อมาค้นหาในเวลากลางวัน แต่ก็ยังไม่พบ บ้างก็ว่าเรียกตามชื่อของแม่น้ำเพชรบุรี เมืองเพชรบุรีมีศิลปวัตถุมากมาย เป็นหลักฐานที่แสดงว่าเพชรบุรีเคยเป็นบ้านเมืองที่มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นชุมชนถาวรมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เช่น ศิลปะปูนปั้น

เมื่อถึงยุคของอาณาจักรสุโขทัย แม้อาณาจักรสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงแม้จะมีอำนาจครอบคลุมเพชรบุรี แต่เพชรบุรีก็ยังมีอิสระอยู่มาก สามารถส่งทูตไปจีนได้ ต้นวงศ์ของกษัตริย์เพชรบุรีในช่วงสมัยสุโขทัยคือ พระพนมทะเลศิริ ผู้เป็นเชื้อสายของพระเจ้า

พรหมแห่งเวียงไชยปราการ ราชวงศ์นี้ได้ครองเมืองเพชรบุรีมาจนถึงสมัยพระเจ้าอู่ทองจึงได้เสด็จไปสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

ในสมัยอยุธยาตอนต้น เพชรบุรีขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยาในแบบศักดินา สวามิภักดิ์มีขุนนางควบคุมเป็นชั้น ๆ ขึ้นไป แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ อำนาจในส่วนกลางมีมากขึ้น เพชรบุรียังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกรุงศรีอยุธยา ดังนั้นอำนาจจากส่วนกลางจึงมีส่วนในการปกครองเพชรบุรีมากกว่าเดิม

ในสมัยพระมหาธรรมราชา พ.ศ. 2113 พระยาละแวก เข้าเมืองเขมร ยกกองทัพมาที่อยุธยา มาสู้กับกองทัพอยุธยา สู้ไม่ได้ แพ้ หนีไป อีก 5 ปีต่อมา พ.ศ. 2118 พระยาละแวกยกทัพเรือมาที่อยุธยาอีก สู้อยุธยาไม่ได้อีก ยกกองทัพกลับไป พ.ศ. 2121 ทางเขมรได้ให้พระยาจันจันชุกยกทัพมาตีเมืองเพชรบุรี แต่ชาวเพชรบุรีป้องกันเมืองไว้ได้ พ.ศ. 2124 อยุธยาติดพันรบกับกบฏ พระยาละแวกก็เลยชิงยกกองทัพเรือมาเองมีกำลังประมาณ 7,000 คน เมืองเพชรบุรีจึงตกเป็นของเขมร จนถึงสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงตีเขมรชนะ เพชรบุรีจึงเป็นอิสระ โดยพ.ศ. 2136 สมเด็จพระนเรศวรฯ พิจารณานิสัย สันดานของเขมรแล้ว เจ็บช้ำพระทัย จึงยกกองทัพไปตีเขมร จับครอบครัวเอาไว้แล้วมาไว้ที่อยุธยา ตัดคอล้างพระบาท เพราะชอบฉกฉวยโอกาสขณะที่อยุธยาตีติดทัพที่อื่น แต่พระองค์ท่านยังมีพระเมตตา ให้โอกาสลูกชายคนโตของพระยาละแวก กลับไปปกครองเขมรต่อ แล้วให้ระบุว่า จะต้องไม่เป็นกบฏต่ออยุธยา และต้องเป็นเมืองขึ้นของสยามต่อไป และเนื่องจากทรงโปรดปรานเมืองเพชรบุรีเป็นพิเศษ จึงได้เสด็จมาประทับที่เมืองเพชรบุรีเป็นเวลาถึง 5 ปี ก่อนจะทรงยกทัพใหญ่ไปปราบพม่า และสวรรคตที่เมืองหาง

เจ้าเมืองเพชรบุรีและชาวเมืองเพชรบุรีได้ร่วมเป็นกำลังสำคัญในการต่อสู้กับข้าศึกหลายครั้ง นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเชษฐาธิราชและสมัยพระเจ้าเอกทัศ โดยเฉพาะในสมัยพระเทพราชานั้น การปราบปรามเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งแข็งเมือง พระยาเพชรบุรีได้เป็นกำลังสำคัญในการส่งเสบียงให้แก่กองทัพฝ่ายราชสำนักอยุธยา อย่างไรก็ตามเมืองเพชรบุรีถูกตีแตกอีกครั้ง เมื่อพม่าโดยมังมหานรธาได้ยกมาตีไทย จนไทยต้องเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าเป็นครั้งที่ 2 นั่นเอง เพชรบุรีในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์

ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจนถึงแผ่นดินสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ไทยยังคงทำสงครามกับพม่ามาโดยตลอดซึ่ง เจ้าเมืองและชาวเมืองเพชรบุรีก็ยังคงมีส่วนในการทำสงครามดังกล่าว จนเมื่อพม่าตกเป็นของอังกฤษ บทบาทของเมืองเพชรบุรีที่มีต่อเมืองหลวงและราชสำนักจึงค่อย ๆ เปลี่ยนไป

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานเมืองเพชรบุรีตั้งแต่ครั้งยังผนวชอยู่เมื่อขึ้นครองราชย์แล้ว โปรดให้สร้างพระราชวัง วัด และพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นบนเขาเดี่ยว ๆ ใกล้กับตัวเมืองและพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังอีกแห่งหนึ่งในตัวเมืองเพชรบุรี คือ “พระรามราชนิเวศน์” หรือที่เรียกกันภาษาชาวบ้านว่า “วังบ้านปืน” และด้วยความเชื่อที่ว่าอากาศชายทะเลและน้ำทะเลอาจบรรเทาอาการเจ็บป่วยได้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวัง “พระรามราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ขึ้นที่ชายหาดชะอำเพื่อใช้เป็นที่ประทับรักษาพระองค์

2)อาณาเขต

จังหวัดเพชรบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 ระยะทางประมาณ 123 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 6,225.138 ตารางกิโลเมตรหรือ 3,890,711.20 ไร่ โดยมีส่วนที่กว้างที่สุดวัดได้ 103 กิโลเมตรจากทิศตะวันออก-ตะวันตกและส่วนที่ยาวที่สุดวัดได้ 80 กิโลเมตรจากทิศเหนือ-ใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียงต่อไปนี้

- **ด้านเหนือ** ติดกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และอำเภออัมพวา

จังหวัดสมุทรสงคราม

- **ด้านตะวันออก** ติดชายฝั่งอ่าวไทย (น่านน้ำติดต่อดังข้ามกับน่านน้ำ

จังหวัดชลบุรี ด้านทิศใต้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านทิศเหนือ น่านน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม น่านน้ำจังหวัดสมุทรสาคร น่านน้ำกรุงเทพมหานคร และน่านน้ำจังหวัดสมุทรปราการ) จากจุดอักษร ก. ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ ละติจูด 12 องศา-35 ลิปดา45 ฟลิปดาเหนือ, ลองจิจูด 49 องศา-47 ลิปดา-30 ฟลิปดาตะวันออก; ขนานกับเส้นละติจูดไปถึงจุดหมายเลข (1) ละติจูด 12 องศา-35 ลิปดา-45 ฟลิปดาเหนือ, ลองจิจูด 100 องศา-27 ลิปดา-30 ฟลิปดาตะวันออก จากจุดอักษร ข. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดสมุทรสงคราม ไปถึงจุดหมายเลข (2) ละติจูด 13 องศา-13 ลิปดา-00 ฟลิปดาเหนือ, ลองจิจูด 100 องศา-10 ลิปดา-00 ฟลิปดาตะวันออก; แล้วขนานกับเส้นละติจูดไปถึงจุดหมายเลข (3), ละติจูด 13 องศา-13 ลิปดา-00 ฟลิปดาเหนือ, ลองจิจูด 100 องศา-27 ลิปดา-30 ฟลิปดาตะวันออก จากจุดหมายเลข (3) ละติจูด 13 องศา-13 ลิปดา-00 ฟลิปดาเหนือ, ลองจิจูด 100 องศา-27 ลิปดา-30 ฟลิปดาตะวันออก; ขนานกับเส้นลองจิจูดไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (1) ละติจูด 12 องศา-35 ลิปดา-45 ฟลิปดาเหนือ, ลองจิจูด 100 องศา-27 ลิปดา-30 ฟลิปดาตะวันออก

- ด้านใต้ ติดกับอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ด้านตะวันตก ติดกับเขตตะนาวศรีของประเทศพม่า

ภาพที่ 2.6 พื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรี

3) หน่วยการปกครอง

จังหวัดเพชรบุรีมีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน 3 รูปแบบ คือ

(1) การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยหน่วยงานสังกัดส่วนกลางซึ่งมาตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 75 ส่วนราชการ

(2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีหน่วยราชการที่อยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ส่วนราชการต่าง ๆ ในระดับจังหวัด และอำเภอ ส่วนราชการในระดับจังหวัดเป็นหน่วยงาน 2 ลักษณะ คือ หน่วยราชการบริหาร ส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด และหน่วยราชการบริหารส่วนกลางในจังหวัด (ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง) หน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดของจังหวัดเพชรบุรีมีทั้งสิ้น 33 หน่วยงาน สังกัดกระทรวงมหาดไทย 8 หน่วยงาน และสังกัดกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ 26 หน่วยงาน

- ระดับจังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการประจำจังหวัด จำนวน 26 ส่วนราชการ

- ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 8 อำเภอ 93 ตำบล 698 หมู่บ้าน

1. <u>อำเภอเมืองเพชรบุรี</u>	5. <u>อำเภอยาง</u>
2. <u>อำเภอเขาชัย</u>	6. <u>อำเภอบ้านลาด</u>
3. <u>อำเภอหนองหญ้าปล้อง</u>	7. <u>อำเภอบ้านแหลม</u>
4. <u>อำเภอชะอำ</u>	8. <u>อำเภอแก่งกระจาน</u>

(3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มี 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี 1 แห่ง เทศบาล 15 แห่ง (แบ่งเป็นเทศบาลเมือง 2 แห่ง และเทศบาลตำบล 13 แห่ง) องค์การบริหารส่วนตำบล 69 แห่ง มีรายละเอียดดังนี้

- เทศบาลเมือง 2 แห่ง :: เทศบาลเมืองเพชรบุรี และ เทศบาลเมืองชะอำ

จังหวัด	ลำดับที่	ชื่อ	อำเภอที่ตั้ง	เนื้อที่ (ตร.กม.)	ประชากรสิ้นปี 2555 (คน) ^[6]	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ปีที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมือง	ชื่อและ/หรือฐานะก่อนหน้า
เพชรบุรี	1	<u>เทศบาลเมืองชะอำ</u>	<u>ชะอำ</u>	110.00	34,151	310.46	2547	เทศบาลตำบลชะอำ
	2	<u>เทศบาลเมืองเพชรบุรี</u>	<u>เมืองเพชรบุรี</u>	5.40	23,811	4,409.44	2478 ^[4]	สุขาภิบาลเมืองเพชรบุรี

• เทศบาลตำบล 13 แห่ง จำแนกตามอำเภอได้ดังนี้

อำเภอ	ลำดับที่	ชื่อเทศบาล	ครอบคลุมตำบล (ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องถิ่น)		ปีที่ได้รับการ จัดตั้งเป็น เทศบาลตำบล	ชื่อและ/หรือฐานะ ก่อนหน้า
			เติมพื้นที่	ไม่เติมพื้นที่ (เฉพาะบางส่วน หรือส่วนใหญ่) ส่วนใหญ่)		
บุรี	1	เทศบาลตำบล หนองขนาน	หนองขนาน	-	2555	องค์การบริหารส่วน ตำบลหนองขนาน
	2	เทศบาลตำบล หัวสะพาน	วังตะโก, หัวสะพาน	-	2542	สุขาภิบาลหัวสะพาน
	3	เทศบาลตำบล หาดเจ้าสำราญ	หาดเจ้า สำราญ	-	2542	สุขาภิบาลหาดเจ้า สำราญ
เขาย้อย	1	เทศบาลตำบล เขาย้อย	บางเค็ม	เขาย้อย, ทับกาง, สระพัง	2542	สุขาภิบาลเขาย้อย
ชะอำ	1	เทศบาลตำบล นายาง	เขาใหญ่, ดอนขุนห้วย, นายาง	-	2542	สุขาภิบาลนายาง
	2	เทศบาลตำบล บางเก่า	บางเก่า	-	2555	องค์การบริหารส่วน ตำบลบางเก่า
ท่ายาง	1	เทศบาลตำบล ท่าไม้รวก	ท่าไม้รวก	-	2551	องค์การบริหารส่วน ตำบลท่าไม้รวก
	2	เทศบาลตำบล ท่ายาง	ท่ายาง	ท่าคอย	2542	สุขาภิบาลท่ายาง
	3	เทศบาลตำบล ท่าแลง	ท่าแลง	-	2551	องค์การบริหารส่วน ตำบลท่าแลง

อำเภอ	ลำดับที่	ชื่อเทศบาล	ครอบคลุมตำบล (ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องถิ่น)		ปีที่ได้รับการ จัดตั้งเป็น เทศบาลตำบล	ชื่อและ/หรือฐานะ ก่อนหน้า
			เต็มพื้นที่	ไม่เต็มพื้นที่ (เฉพาะบางส่วน หรือส่วนใหญ่) ส่วนใหญ่)		
	4	เทศบาลตำบล หนองจอก	-	หนองจอก	2542	สุขาภิบาลหนองจอก
<u>บ้านลาด</u>	1	เทศบาลตำบล บ้านลาด	บ้านลาด	-	2542	สุขาภิบาลบ้านลาด
<u>บ้านแหลม</u>	1	เทศบาลตำบล บางตะบูน	-	บางตะบูน, บาง ตะบูนออก	2542	สุขาภิบาลบางตะบูน
	2	เทศบาลตำบล บ้านแหลม	-	บ้านแหลม	2542	สุขาภิบาลบ้านแหลม

องค์การบริหารส่วนตำบล 69 แห่ง จำแนกตามอำเภอได้ดังนี้

○ อำเภอเมืองเพชรบุรี :: องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาน องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม องค์การบริหารส่วนตำบลธงชัย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกุ่ม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ องค์การบริหารส่วนตำบลต้นมะม่วง องค์การบริหารส่วนตำบลช่องสะแก องค์การบริหารส่วนตำบลนาวัง องค์การบริหารส่วนตำบลสามะโรง องค์การบริหารส่วนตำบลโพพระ องค์การบริหารส่วนตำบลต้นมะพร้าว องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน องค์การบริหารส่วนตำบลดอนยาง และ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ

○ อำเภอเขาย้อย :: องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรัง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโรง องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยท่าช้าง และ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ

○ อำเภอหนองหญ้าปล้อง :: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าปล้อง องค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำกลัดใต้ และ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตะคร้อ

○ อำเภอชะอำ :: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ไหมพัฒนา และ องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

○ อำเภอท่ายาง :: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคอย องค์การบริหารส่วนตำบลยางหย่อง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจอก องค์การบริหารส่วนตำบลมาบปลาเค้า องค์การบริหารส่วนตำบลวังไคร้ องค์การบริหารส่วนตำบลกลัดหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลปึกเตียน องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก และ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง

○ อำเภอบ้านลาด :: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาด องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาน องค์การบริหารส่วนตำบลตำหรุ องค์การบริหารส่วนตำบลสมอพลือ องค์การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระเจ็ด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกะปูลู องค์การบริหารส่วนตำบลไร่โคก องค์การบริหารส่วนตำบลโรงเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลไร่สะท้อน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยลึก

○ อำเภอบ้านแหลม :: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลม องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร องค์การบริหารส่วนตำบลปากทะเล องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย องค์การบริหารส่วนตำบลบางตะบูน องค์การบริหารส่วนตำบลบางครก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแร่ และ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแร่ ออก

○ อำเภอแก่งกระจาน :: องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง องค์การบริหารส่วนตำบลวังจันทร์ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง องค์การบริหารส่วนตำบลพุดสวรรค์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง

2.6.5 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดในภาคกลางตามการแบ่งการปกครองของประเทศไทย ในขณะที่การแบ่งทางภูมิศาสตร์จัดเป็นจังหวัดในภาคตะวันตก และการแบ่งทางอุตุนิยมวิทยาจัดเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาไม่ค่อนแน่ชัด เนื่องจากเป็นพื้นที่แคบ ยามมีศึกสงครามยากแก่การป้องกันจึงต้องปล่อยให้ เป็นเมืองร้างหรือยุบเมืองเป็นส่วนหนึ่งของเมืองเพชรบุรี ในอดีตเป็นเพียงเมืองชั้นจัตวาเล็ก ๆ ที่รวมกันอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองเพชรบุรี พอถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจึงได้โปรดเกล้าฯ ตั้งเมือง

เมืองบางนางรม ที่ปากคลองบางนางรม แต่ที่ดินไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกจึงย้ายที่ว่าการเมือง ไปตั้งที่เมืองกุยที่มีความอุดมสมบูรณ์และการตั้งบ้านเรือนหนาแน่นกว่า

ครั้นสมัยรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2398 โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อจาก “เมืองกุย” เป็น “เมืองประจวบคีรีขันธ์” โดยรวมเมืองกุย เมืองคลองวาฬ เมืองบางนางรม เข้าด้วยกัน โดยที่ตั้งเมืองยังคงตั้งอยู่ที่เมืองกุย คืออำเภอกุยบุรี ในปัจจุบัน เพื่อให้ชื่อคล้องจองกันกับระหว่างเมืองประจวบคีรีขันธ์ กับ “เมืองประจันตคีรีเขต” ซึ่งเดิมคือเกาะกงที่แยกออกจากจังหวัดตราด

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2441 จึงย้ายมาอยู่ที่บ้านเกาะหลัก ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เมืองประจวบคีรีขันธ์ เมืองชั้นจัตวาซึ่งขึ้นตรงกับเมืองเพชรบุรี จึงมีสถานะเป็นเป็นอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ สังกัดเมืองเพชรบุรี ในช่วงนี้เมืองปราณบุรี ซึ่งมีอาณาเขตติดอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ด้านทิศเหนือ ซึ่งเคยมีฐานะเป็นเมืองชั้นจัตวา ขึ้นกับเมืองเพชรบุรี ก็ได้จัดตั้งเป็นอำเภอเมืองปราณบุรี สังกัดเมืองเพชรบุรีด้วย ส่วนเมืองกำเนิดคนพคุณขึ้นตรงกับเมืองชุมพร ด้วยมีพระราชดำริสงวนชื่อเมืองปราณไว้ (เมืองเก่าที่ตั้งอยู่ที่ปากน้ำปราณบุรี) ต่อมา วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าให้รวมเอาอำเภอเมืองปราณบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอกำเนิดคนพคุณ จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นเมืองชั้นจัตวามาก่อนเข้ารวมเป็นจังหวัดปราณบุรี ตั้งที่ตำบลเกาะหลัก⁴¹ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเมืองปราณบุรีเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ เพื่อป้องกันการสับสนกับเมืองปราณ ที่ปากน้ำปราณบุรี หลังจากมีการยกเลิกระบบการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เมืองประจวบคีรีขันธ์จึงไม่ได้ขึ้นตรงกับเมืองเพชรบุรี และมณฑลราชบุรีอีก

1) อาณาเขตติดต่อ

มีเนื้อที่ประมาณ 6,367.620 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,979,762.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดชุมพร
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศพม่า

ความยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ ประมาณ 212 กิโลเมตร และชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 224.8 กิโลเมตร มีส่วนที่แคบที่สุดของประเทศอยู่ในเขตตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จากอ่าวไทยถึงเขตแดนพม่าประมาณ 12 กิโลเมตร ระยะทางจากกรุงเทพฯ

ตามทางหลวงแผ่นดินสายเอเชียหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ประมาณ 399 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมงเศษ และตามเส้นทางรถไฟสายใต้ ประมาณ 318 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4-6 ชั่วโมง

2) หน่วยการปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ 48 ตำบล 388 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
2. อำเภอกุยบุรี
3. อำเภอทับสะแก
4. อำเภอบางสะพาน
5. อำเภอบางสะพานน้อย
6. อำเภอปราณบุรี
7. อำเภอหัวหิน
8. อำเภอสามร้อยยอด

อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 ตำบล 53

หมู่บ้าน ได้แก่

1. ประจวบคีรีขันธ์	(Prachuap Khiri Khan)	ไม่มีการแบ่งหมู่บ้าน
2. เกาะหลัก	(Ko Lak)	11 หมู่บ้าน
3. คลองวาฬ	(Khlong Wan)	9 หมู่บ้าน
4. ห้วยทราย	(Huai Sai)	13 หมู่บ้าน
5. อ่าวน้อย	(Ao Noi)	16 หมู่บ้าน
6. บ่อนอก	(Bo Nok)	14 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลประจวบคีรีขันธ์ทั้งตำบล บางส่วนของตำบลเกาะหลัก และบางส่วนของตำบลอ่าวน้อย

- เทศบาลตำบล กม.5 ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลอ่าวน้อย

- เทศบาลตำบลคลองวาฬ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลคลองวาฬ

- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหลัก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเกาะหลัก

(นอกเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์)

- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองวาฬ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองวาฬ

(นอกเขตเทศบาลตำบลคลองวาฬ)

- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยทรายทั้ง

ตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวน้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอ่าวน้อย (นอก

เขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์และเทศบาลตำบล กม.5)

- องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อนอก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ่อนอกทั้งตำบล

อำเภอกุยบุรี

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอภูษีแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 ตำบล 47 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ภูษี	(Kui Buri)	8 หมู่บ้าน
2. ภูเหนือ	(Kui Nuea)	11 หมู่บ้าน
3. เขาแดง	(Khao Daeng)	3 หมู่บ้าน
4. ดอนยายหนู	(Don Yai Nu)	4 หมู่บ้าน
5. สามกระทาย	(Sam Krathai)	10 หมู่บ้าน
6. หาดขาม	(Hat Kham)	11 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอภูษีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลตำบลภูษี ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลภูษีและบางส่วนของตำบลภูเหนือ
- เทศบาลตำบลไร่ใหม่ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลสามกระทาย
- องค์การบริหารส่วนตำบลภูษี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลภูษี (นอกเขตเทศบาลตำบลภูษี)
- องค์การบริหารส่วนตำบลภูเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลภูเหนือ (นอกเขตเทศบาลตำบลภูษี)
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแดง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาแดงทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลดอนยายหนู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดอนยายหนูทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลสามกระทาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสามกระทาย (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่ใหม่)
- องค์การบริหารส่วนตำบลหาดขาม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดขามทั้งตำบล

อำเภอทับสะแก

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอทับสะแกแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 ตำบล 65 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ทับสะแก (Thap Sakae)	11 หมู่บ้าน
2. อ่างทอง (Ang Thong)	11 หมู่บ้าน
3. นาหูกวาง (Na Hukwang)	13 หมู่บ้าน
4. เขาล้าน (Khao Lan)	11 หมู่บ้าน
5. ห้วยยาง (Huai Yang)	13 หมู่บ้าน
6. แสงอรุณ (Saeng Arun)	6 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอทับสะแกประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 แห่ง

ได้แก่

• เทศบาลตำบลทับสะแก ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลทับสะแกและบางส่วนของตำบลเขาล้าน

• องค์การบริหารส่วนตำบลทับสะแก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทับสะแก (นอกเขตเทศบาลตำบลทับสะแก)

• องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอ่างทอง

• องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาหูกวาง

• องค์การบริหารส่วนตำบลเขาล้าน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาล้าน (นอกเขตเทศบาลตำบลทับสะแก)

• องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยยาง

• องค์การบริหารส่วนตำบลแสงอรุณ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแสงอรุณ

อำเภอบางสะพาน

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอบางสะพานแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 ตำบล 71 หมู่บ้าน ได้แก่

1. กำเนิดนพคุณ	(Kamnoet Nopphakhun)	8 หมู่บ้าน
2. พงศ์ประศาสน์	(Phong Prasat)	11 หมู่บ้าน
3. ร่อนทอง	(Ron Thong)	12 หมู่บ้าน
4. ชงชัย	(Thong Chai)	11 หมู่บ้าน
5. ชัยเกษม	(Chai Kasem)	12 หมู่บ้าน
6. ทองมงคล	(Thong Mongkhon)	10 หมู่บ้าน
7. แม่รำพึง	(Mae Ramphueng)	7 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอบางสะพานประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 10 แห่ง

ได้แก่

- เทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลกำเนิดนพคุณ
- เทศบาลตำบลบ้านกรูด ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลชงชัย
- เทศบาลตำบลร่อนทอง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลร่อนทอง
- องค์การบริหารส่วนตำบลกำเนิดนพคุณ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกำเนิด

นพคุณ (นอกเขตเทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณ)

- องค์การบริหารส่วนตำบลพงศประศาสน์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบล

พงศประศาสน์ทั้งตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลร่อนทอง

(นอกเขตเทศบาลตำบลร่อนทอง)

- องค์การบริหารส่วนตำบลชงชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลชงชัย

(นอกเขตเทศบาลตำบลบ้านกรูด)

- องค์การบริหารส่วนตำบลชัยเกษม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลชัยเกษม

ทั้งตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทองมงคล

ทั้งตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแม่รำพึง

ทั้งตำบล

อำเภอบางสะพานน้อย

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอบางสะพานน้อยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน

ได้แก่

1. ปากแพรก (Pak Phraek) 6 หมู่บ้าน
2. บางสะพาน (Bang Saphan) 10 หมู่บ้าน
3. ทราขทอง (Sai Thong) 11 หมู่บ้าน
4. ช้างแรก (Chang Raek) 8 หมู่บ้าน
5. ไชยราช (Chaiyarat) 6 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอบางสะพานน้อยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6 แห่ง ได้แก่

บางสะพาน

ทั้งตำบล

(นอกเขตเทศบาลตำบลบางสะพานน้อย)

ทั้งตำบล

- เทศบาลตำบลบางสะพานน้อย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปากแพรก
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะพาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางสะพาน
- องค์การบริหารส่วนตำบลทราขทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทราขทอง
- องค์การบริหารส่วนตำบลช้างแรก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลช้างแรกทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไชยราชทั้งตำบล

อำเภอปราณบุรี

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอปราณบุรีแบ่งเขตการปกครองย่อยเป็น 6 ตำบล 43 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ปราณบุรี (Pran Buri) 7 หมู่บ้าน

2. เขาน้อย	(Khao Noi)	8 หมู่บ้าน
3. ปากน้ำปราณ	(Pak Nam Pran)	5 หมู่บ้าน
4. นองตาแต้ม	(Nong Ta Taem)	11 หมู่บ้าน
5. วังภัง	(Wang Phong)	7 หมู่บ้าน
6. เขาช้าว	(Khao Chao)	6 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอปราณบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่ง

ได้แก่

- เทศบาลตำบลปราณบุรี ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปราณบุรี บางส่วนของตำบลเขาน้อย และบางส่วนของตำบลหนองตาแต้ม
- เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปากน้ำปราณ
- เทศบาลตำบลเขาน้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาน้อย (นอกเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี)
- องค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปราณบุรี (นอกเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี)
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปากน้ำปราณ (นอกเขตเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ)
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม (นอกเขตเทศบาลตำบลปราณบุรี)
- องค์การบริหารส่วนตำบลวังภัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวังภังทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาช้าว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาช้าวทั้งตำบล

อำเภอหัวหิน

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอหัวหินแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 ตำบล 63 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หัวหิน	(Hua Hin)	-
2. นองแก	(Nong Kae)	4 หมู่บ้าน

3. <u>หินเหล็กไฟ</u>	(Hin Lek Fai)	15 หมู่บ้าน
4. <u>หนองพลับ</u>	(Nong Phlap)	20 หมู่บ้าน
5. <u>ทับใต้</u>	(Thap Tai)	12 หมู่บ้าน
6. <u>ห้วยสัตว์ใหญ่</u>	(Huai Sat Yai)	9 หมู่บ้าน
7. <u>บึงนocr</u>	(Bueng Nakhon)	3 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอหัวหินประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 แห่ง ได้แก่

ทั้งตำบล

- เทศบาลเมืองหัวหิน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก

ทั้งตำบล

- เทศบาลตำบลหนองพลับ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองพลับ
- องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหินเหล็กไฟ

(นอกเขตเทศบาลตำบลหนองพลับ)

- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองพลับ

ใหญ่ทั้งตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทับใต้ทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยสัตว์

- องค์การบริหารส่วนตำบลบึงนคร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบึงนครทั้งตำบล

อำเภอสามร้อยยอด

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอสามร้อยยอดแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 5 ตำบล 41

หมู่บ้าน ได้แก่

1. สามร้อยยอด	(Sam Roi Yot)	9 หมู่บ้าน
2. ศิลาลอย	(Sila Loi)	9 หมู่บ้าน
3. ไร่เก่า	(Rai Kao)	8 หมู่บ้าน
4. ศาลาลัย	(Salalai)	8 หมู่บ้าน

5. ไร่ใหม่ (Rai Mai) 7 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอสามร้อยยอดประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 แห่ง

ได้แก่

- **เทศบาลตำบลไร่ใหม่** ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลไร่ใหม่ (รวมทั้งบางส่วนของตำบลสามกระทายในเขตอำเภอกุยบุรีด้วย)
- **เทศบาลตำบลไร่เก่า** ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลไร่เก่าและบางส่วนของตำบลศาลาลัย
- **องค์การบริหารส่วนตำบลสามร้อยยอด** ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสามร้อยยอดทั้งตำบล
- **องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย** ครอบคลุมพื้นที่ตำบลศิลาลอยทั้งตำบล
- **องค์การบริหารส่วนตำบลไร่เก่า** ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไร่เก่า (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า)
- **องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย** ครอบคลุมพื้นที่ตำบลศาลาลัย (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า)
- **องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่** ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไร่ใหม่ (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่ใหม่)

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

พระศุวิทย์ คำมูล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2550 พบว่า

1. ระดับความสำเร็จของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในสำนักงานเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ไม่มีความแตกต่างกัน
2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยในกลุ่มตัวแปรของแนวคิดของแวน มีเตอร์และแวนฮอร์น

ได้แก่ ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ในกลุ่มตัวแปรของตัวแบบด้านการจัดการของวรเดช จันทรศร ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยในกลุ่มตัวแปรของตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การของ วรเดช จันทรศร ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านความผูกพันและการยอมรับ ต่างมีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร

3. ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ไม่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในสำนักงานเขต จำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอต่องานที่ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน ลำช้า เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะและพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารระดับสูงของกรุงเทพมหานครและสำนักงานเขต ควรให้ความสำคัญกับการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ในทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรและข้าราชการในทุกระดับ ควรส่งเสริม มีการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในสำนักงานเขตและควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น ควรมีการพัฒนาบุคลากรเช่น มีการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ มีทัศนคติและความรู้สึกที่ดี ที่มีต่อ นโยบาย รวมทั้งในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม ควรส่งเสริมจัดหางบประมาณซื้อวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และสามารถตรวจสอบได้อย่างเที่ยงตรง ควรสนับสนุนและส่งเสริมการนำวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่กลับมาใช้ใหม่ ควรส่งเสริมให้ปฏิบัติงานเป็นทีม ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาอันนำมาซึ่งความสำเร็จจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในระดับ กรุงเทพมหานคร ระดับสำนักงานเขตและระดับหน่วยงานทั้งนี้เพื่อเพิ่มความชัดเจนในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

นภล สุรนักครินทร์ (2547) ได้ศึกษา การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ และเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านขนาดของ อบต.และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของอบต.ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน

องค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวกเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในอบต.ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในอบต.แตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดของอบต.และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของอบต.พบว่าประชาชนมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในอบต.แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในอบต.นั้นพบว่าประชาชนมีทัศนะต่อการนำธรรมาภิบาลมาปรับใช้ อบต.ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของอบต.ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจด้านอบต. แต่ปัจจัยด้านขนาดของอบต.มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของอบต.

บวร จุลลา (2548) ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักการด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขตสอง มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขตสอง และเปรียบเทียบการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขตสอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขตสอง โดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ข้าราชการครูที่อยู่ในสังกัด ข้าราชการครูที่อยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่แตกต่างกัน มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รัฐกร กลิ่นอุบล (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางศึกษากรณี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางจังหวัดปทุมธานี จังหวัด

อุทัยธานี จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางจังหวัดปทุมธานี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรที่ทำงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ลักษณะที่พบมากที่สุดคืออายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและที่ทำงานอยู่คือ อบต. บึงยี่โถมากที่สุด บุคลากรในอบต. มีความเห็นด้วยกับด้านวัตถุประสงค์ มีความเห็นด้วยกับปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของนโยบาย ($X = 4.27$) รองลงมาได้แก่เห็นด้วยกับปัจจัยด้านการสื่อสารและการนำไปปฏิบัติตามนโยบายระหว่างองค์กรต่างๆ ($X = 4.20$) เห็นด้วยปัจจัยด้านคุณสมบัติของหน่วยงาน ($X = 4.00$) เห็นด้วย ปัจจัยด้านทรัพยากรนโยบาย ($X = 3.90$) เห็นด้วยปัจจัยด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ($X = 3.54$) และตอบไม่แน่ใจกับปัจจัยด้านของบุคลากรที่รับผิดชอบ ($X = 3.41$) ตามลำดับ ส่วนผลของการบริหารกิจการนโยบายที่ดีไปปฏิบัติพบว่าบุคลากรเห็นด้วยต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ($X = 3.90$) ส่วนประชาชนในพื้นที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางนั้นพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 41 ปีขึ้นไปจบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม/ รับจ้าง และอาศัยอยู่อบต.บึงยี่โถมากที่สุด ประชาชนในพื้นที่อบต.ไม่แน่ใจว่าปัจจัยด้านความต้องการของประชาชน ($X = 3.02$) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติรองลงมาไม่เห็นด้วยกับปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้นำในพื้นที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ($X = 1.95$) และไม่เห็นด้วยกับปัจจัยด้านท่าทีของประชาชนต่อข้าราชการหรือฝ่ายบริหารในเขต อบต. ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ($X = 1.86$) ส่วนผลการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในส่วนของประชาชนนั้นพบว่าประชาชนเห็นด้วยต่อความสำเร็จในการนำนโยบายบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ($X = 3.89$)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางและประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางพบว่าบุคลากรที่ทำงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความเห็นต่อปัจจัยด้านการสื่อสารและการทำให้ปฏิบัติตามนโยบายระหว่างองค์กรต่างๆแตกต่างกันและประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางที่อายุแตกต่างกันมีความเห็นต่อปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้นำในพื้นที่ ปัจจัยด้านท่าทีของประชาชนต่อข้าราชการ

หรือฝ่ายบริหารในเขต อบต.แตกต่างกันรวมทั้งผลของความสำเร็จจากการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติก็แตกต่างกันด้วย

มุตตา คงคืน ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา 2551 พบว่า

1. พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาโดยรวมมีการแสดงพฤติกรรมในระดับค่อนข้างบ่อย โดยเรียงลำดับจากคะแนนมากไปน้อยคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2. พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หากจำแนกเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 1 ด้านเท่านั้น ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

3. ความต้องการพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ตามความคิดเห็นของครูเรียงลำดับความต้องการจากมากไปน้อยคือ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วมและหลักคุ้มค่า

วาสนา ธรรมจักร ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดแพร่วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท พบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักความโปร่งใส เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรม 6 ด้านพบว่า

2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมของพนักงานประจำองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดแพร่ คือ การประเมินผลไม่สะท้อนสภาพการปฏิบัติงานจริง ประชาชนแสดงความคิดเห็นโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบ ประชาชนยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามข้อบังคับน้อย ประชาชนต่อต้านระเบียบข้อบังคับ ผู้ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์

ส่วนตัวกับคณะบริหาร และข้อบัญญัติต่างๆ มิได้บัญญัติจากสภาพความเป็นจริงของพื้นที่

2.2 ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรม พบว่า กิจกรรมการพัฒนาเน้นแต่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไม่มีแผนการพัฒนานุเคราะห์ด้านคุณธรรม จริยธรรมชัดเจนและไม่มีกิจกรรมด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน

2.3 ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักความโปร่งใส พบว่า ประชาชนไม่เข้าใจ การใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงน้อย

2.4 ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักการมีส่วนร่วม คือ แผนพัฒนาตำบลยังไม่ได้ตอบสนองและแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของชุมชน ยังไม่มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นรูปธรรม

2.5 ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักความรับผิดชอบ พบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมิได้รักษาวินัย ตามระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด

2.6 ปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักความคุ้มค่า พบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลขาดการประหยัดพลังงานและสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้า การใช้เครื่องปรับอากาศ

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานประจำองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดแพร่ มี 3 ด้าน คือ ทรัพยากร กระบวนการ การบริการ

สายฝน ยิ่งวัฒนา (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพร้อมในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของกรมการจัดหางาน” การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพร้อม ปัญหา แนวทางการพัฒนา (2) การเปรียบเทียบภาพรวม และ (3) ภาพรวมแนวโน้มความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องการจัดหางานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของกรมการจัดหางาน โดยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส

(4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ การวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,080 คน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลางว่า (1) กรมการจัดหางานมีความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องการจัดหางานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสูง และ (2) กรมการจัดหางานในปัจจุบันมีความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องการจัดหางานสูงกว่าบริษัทจัดหางานของภาคเอกชน พร้อมกันนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ว่า ในภาพรวมกรมการจัดหางานมีความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องการจัดหางานของกรมการจัดหางานในปัจจุบันสูงกว่าในอดีต

อารี เพ็ชรไทย (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพร้อมในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ” การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อม ปัญหา แนวทางการพัฒนาตลอดจนการศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยนำแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาเป็นกรอบแนวคิด การวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการของกรมสอบสวนคดีพิเศษจำนวน 514 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษมีความพร้อมในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และ (2) ในภาพรวม กรมสอบสวนคดีพิเศษมีความพร้อมในการบริหารจัดการมากกว่าหน่วยงานอื่น

มานิตา สมชื่อ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการนำแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่” การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ขององค์การบริหารส่วนตำบล และ(2) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงการนำเอาแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล การวิจัยใช้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่และผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้นจำนวน 214 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทั้งเจ้าหน้าที่และผู้บริหารตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่จำแนกออกเป็น (1.1) ปัจจัยด้านองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เจ้าหน้าที่ยังมีความรู้ความเข้าใจในหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สรุปลงในภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง (1.2) ปัจจัยด้านการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อยู่ในระดับน้อยที่สุด (1.3) ปัจจัยด้านการดำเนินการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทุกประเด็นมีการดำเนินการน้อยครั้ง (1.4) ปัจจัยด้านการบริการในส่วนจิตสำนึกการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ส่วนมากมีการดำเนินการเป็นบางครั้ง (2) ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้บริหารจำแนกออกเป็น (2.1) ปัจจัยด้านการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ให้บริการประชาชนตามแนว

ทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่า มีการปฏิบัติน้อย (2.2) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความรู้อยู่ในระดับน้อยมาก (2.3) ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ในการบริหารตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มรดความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

วรพจน์ ทรัพย์สุนทรกุล (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของพนักงานเทศบาล: ศึกษากรณีเทศบาลในจังหวัดภูเก็ต” การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาปรับปรุง การดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ได้นำแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาเป็นกรอบแนวคิด การวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานเทศบาลในจังหวัดภูเก็ตทั้ง 6 แห่ง จำนวน 303 คน การวิเคราะห์ข้อมูลสนาม คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก ว่าเทศบาลมีการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และ (2) ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปการวิจัยเรื่อง “ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก” ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ (1) แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (2) แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) รายละเอียดเกี่ยวกับภาคตะวันตก และ (4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งในส่วนนี้จะนำเสนอไว้หลากหลายเพื่อเป็นการนำเสนอในเรื่องของการบริหาร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากร
3. กลุ่มตัวอย่าง
4. วิธีการสุ่มตัวอย่าง
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การแปลผล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,307 คน และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด จำนวน 7,570 คน รวมทั้งหมด 8,877 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาค ตะวันตก และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก ทั้ง 5 จังหวัด โดยใช้สูตรคำนวณ ของยามาเน่ (Taro Yamane) (รังสรรค์ ประเสริฐศรี 2548: 42)

$$n = \frac{N}{1+N(e)} 2$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กำหนดความคลาดเคลื่อนที่

0.05

$$\begin{aligned} n &= \frac{8877}{1+8877(0.05)} 2 \\ &= 400 \end{aligned}$$

3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรแล้ว ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่างดำเนินการแบบ ชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) โดยดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ชั้นภูมิ ดังนี้

1. คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก จำนวน 1307 x 4.5%	= 59 คน
2. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก จำนวน 7577 x 4.5%	= 341 คน
รวม	= 400 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) โดยศึกษาทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ แล้ว นำมาสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระดับตำแหน่งชั้นยศ หน่วยงานที่ปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคำถามจำนวน 70 ข้อ เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 10 หลัก คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า 7) หลักการบริหารจัดการ 8) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 9) หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ 10) หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงาน	ระดับคะแนน
ระดับการดำเนินงานมากที่สุด	5
ระดับการดำเนินงานมาก	4
ระดับการดำเนินงานปานกลาง	3
ระดับการดำเนินงานน้อย	2
ระดับการดำเนินงานน้อยที่สุด	1

5. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (item objective congruence)

โดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงถูกต้องด้านเนื้อหาและสอดคล้องกับประเด็นหลักของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันตก ได้แก่ 1) รศ.ดร.สุเทพ เชาวลิศ 2) ดร.วัฒนา ล่วงลือ 3) คุณบวร ชูไกรลาส ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง โดยได้ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ = 0.92

5.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) จำนวน 30 ชุด โดยนำไปทดลองใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล 5 แห่ง ได้แก่ 1) อบต. บางกระบือ อำเภอสามโคก 2) อบต. คลองควาย อำเภอสามโคก 3) อบต. บ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานี 4) อบต. บึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ 5) อบต. บึงบอน อำเภอหนองเสือ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ = 0.98

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 โดยเป็นการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. การแปลผล

7.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดการแปลความหมาย ดังนี้ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2548: 7)

เกณฑ์ในการแปลผล (มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ)	ความหมาย
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.0 – 1.50	น้อยที่สุด

7.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) กำหนดการแปลความหมาย ดังนี้
 ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2552: 204)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	การแปลผล
.90 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.70 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง “ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก” โดยใช้ แบบสอบถาม เก็บข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ทั้งหมด 4 ตอน ดังต่อไปนี้

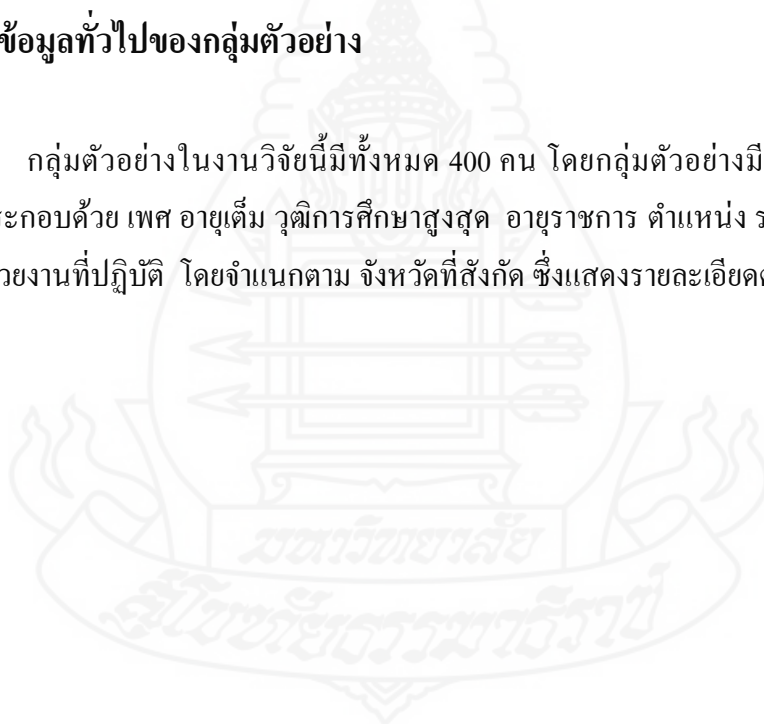
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มีทั้งหมด 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปที่ประกอบด้วย เพศ อายุเต็ม วุฒิการศึกษาสูงสุด อายุราชการ ตำแหน่ง ระดับตำแหน่งชั้นยศ ชี และหน่วยงานที่ปฏิบัติ โดยจำแนกตาม จังหวัดที่สังกัด ซึ่งแสดงรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	เพชรบุรี		กาญจนบุรี		ราชบุรี		ประจวบฯ		ตาก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ												
ชาย	20	5.00	47	11.80	20	5.00	31	7.80	22	5.50	140	35.00
หญิง	34	8.50	70	17.50	41	10.20	56	14.00	59	14.80	260	65.00
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.00
2. อายุ												
20 – 25 ปี	1	0.20	1	0.20	6	1.50	7	1.80	3	0.80	18	4.50
26 – 35 ปี	17	4.20	59	14.80	29	7.20	45	11.20	42	10.50	192	48.00
36 – 45 ปี	20	5.00	42	10.50	20	5.00	27	6.80	30	7.50	139	34.80
มากกว่า 45 ปี	16	4.00	15	3.80	6	1.50	8	2.00	6	1.50	51	12.80
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.00
3. วุฒิการศึกษา												
ประถมศึกษา	2	0.50	3	0.80	0	0.00	0	0.00	0	0.00	5	1.2
มัธยมศึกษา	3	0.80	4	1.00	4	1.00	1	0.20	2	0.50	14	3.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	เพชรบุรี		กาญจนบุรี		ราชบุรี		ประจวบฯ		ตาก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อนุปริญญา.	4	1.00	10	2.50	8	2.00	17	4.20	4	1.00	43	10.8
ปริญญาตรี	36	9.00	53	13.20	39	9.80	55	13.80	50	12.50	233	58.2
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.20	47	11.80	10	2.50	14	3.50	25	6.20	105	26.2
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.0
4. อายุราชการ												
ไม่ถึง 5 ปี	9	2.20	24	6.00	23	5.80	40	10.00	31	7.80	127	31.80
5 – 10 ปี	29	7.20	65	16.20	24	6.00	32	8.00	28	7.00	178	44.50
11 – 15 ปี	11	2.80	16	4.00	9	2.20	9	2.20	9	2.20	54	13.50
16 – 20 ปี	5	1.20	12	3.00	5	1.20	6	1.50	13	3.20	41	10.20
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.0
5. ตำแหน่ง												
ผู้บริหาร	4	1.00	6	1.50	2	0.50	2	0.50	1	0.20	15	3.80
ปลัด / รองปลัด	4	1.00	6	1.50	2	0.50	1	0.20	2	0.50	15	3.80
ผู้ช่วยผู้บริหาร	2	0.50	6	1.50	3	0.80	8	2.00	4	1.00	23	5.80
ผอ.กอง	2	0.50	9	2.20	4	1.00	3	0.80	4	1.00	22	5.50
หัวหน้าส่วน	13	3.20	14	3.50	10	2.50	5	1.20	18	4.50	60	15.00
อื่นๆ	29	7.20	76	19.00	40	10.00	68	17.00	52	13.00	265	66.20
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	เพชรบุรี		กาญจนบุรี		ราชบุรี		ประจวบฯ		ตาก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ระดับตำแหน่ง												
ซี1 – ซี3	16	4.00	33	8.20	27	6.80	46	11.50	34	8.50	156	39.0
ซี4 – ซี5	22	5.50	35	8.80	22	5.50	23	5.80	26	6.50	128	32.0
ซี6 – ซี7	14	3.50	40	10.00	11	2.80	16	4.00	20	5.00	101	25.2
ซี8 ขึ้นไป	2	0.50	9	2.20	1	0.20	2	0.50	1	0.20	15	3.8
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.0
7. หน่วยงานที่ปฏิบัติ												
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	1	0.20	5	1.20	2	0.50	2	0.50	1	0.20	11	2.8
เทศบาล	4	1.00	1	0.20	1	0.20	1	0.20	0	0.00	7	1.8
องค์การบริหารส่วนตำบล	49	12.20	111	27.80	58	14.50	84	21.00	80	20.00	382	95.5
รวม	54	13.50	117	29.20	61	15.20	87	21.80	81	20.20	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 แสดงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

จังหวัด กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จาก เพชรบุรี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 กาญจนบุรี มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 ราชบุรี มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 และตาก จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2

เพศ จำนวนกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 และเพศชาย มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0

อายุเต็ม ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26 – 35 ปี มีจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 36 – 45 ปี มีจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 มากกว่า 45 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 และในช่วงอายุ 20 – 25 ปีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

วุฒิการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 รองลงมา คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 ระดับอนุปริญญา มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และระดับสุปประถมศึกษา มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

อายุราชการ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 5 – 10 ปี มีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ ไม่ถึง 5 ปี มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 อายุราชการ 11 – 15 ปี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และ อายุราชการ 16 – 20 ปี มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2

ตำแหน่ง ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งอื่นๆ มีจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.2 รองลงมาคือ มีตำแหน่งหัวหน้าส่วน มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้บริหาร มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตำแหน่งผอ.กอง มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตำแหน่งปลัด / รองปลัด มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และ ตำแหน่งผู้บริหาร มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

ระดับตำแหน่ง ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับตำแหน่ง ซี1 – ซี3 มีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมา ระดับตำแหน่ง ซี4 – ซี5 มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ระดับตำแหน่ง ซี6 – ซี7 มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 และระดับตำแหน่ง ซี8 ขึ้นไป มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 และเทศบาล มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรดังกล่าวแสดงค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามภาพรวม

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	\bar{X}	S.D.	(n = 400)	
			ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1.หลักนิติธรรม	3.91	.703	มาก	2
2.หลักคุณธรรม	3.44	.697	มาก	10
3.หลักความโปร่งใส	3.93	.681	มาก	1
4.หลักการมีส่วนร่วม	3.90	.738	มาก	3
5.หลักความรับผิดชอบ	3.80	.693	มาก	6
6.หลักความคุ้มค่า	3.86	.711	มาก	5
7.หลักการบริหารจัดการ	3.88	.834	มาก	4
8.หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	3.72	.715	มาก	8
9.หลักองค์การแห่งการเรียนรู้	3.73	.741	มาก	7
10.หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3.70	.818	มาก	9
รวม	3.79	.626	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$)

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) อันดับสอง คือ มีหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.91$) และหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักนิติธรรม

(n = 400)

ด้านหลักนิติธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1.มีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานชัดเจน ถูกต้องและทันสมัย	3.99	.725	มาก	1
2.กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น มีความเป็นธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ สามารถปกป้อง คนดี ลงโทษคนไม่ดี	3.76	.881	มาก	5
3.มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนในหน่วยงานอย่างชัดเจน	3.93	.896	มาก	3
4.การใช้อำนาจในแต่ละฝ่ายสามารถตรวจสอบได้	3.89	.873	มาก	4
5.หน่วยงานคำนึงถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของผู้ที่มาติดต่อกับหน่วยงาน	3.98	.899	มาก	2
รวม	3.90	.703	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักนิติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานชัดเจน ถูกต้องและทันสมัย มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) อันดับสอง คือ หน่วยงานคำนึงถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของผู้ที่มาติดต่อกับหน่วยงาน ($\bar{X} = 3.98$) และมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนในหน่วยงานอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของการนำหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก
จำแนกตามปัจจัยด้านหลักคุณธรรม

(n = 400)

ด้านหลักคุณธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ ที่
1.มีการทำผิดกฎหมายชัดเจน เช่น ทุจริตต่อหน้าที่ ซื้อขายตำแหน่ง	2.55	1.413	น้อย	5
2.ผู้บริหารมีความเป็นกลางในการบริหารองค์กร	3.78	.957	มาก	1
3.ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงาน โดยยึดหลักความสามารถและผลงาน	3.70	.960	มาก	3
4.มีการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานด้วย ความเป็นธรรมและมีใจเป็นกลางไม่มีอคติ	3.72	.905	มาก	2
5.มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่บุคลากร อยู่เสมอ เช่น การบริจาคทรัพย์ ฯลฯ	3.51	1.016	มาก	4
รวม	3.44	.697	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักคุณธรรมในภาพรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ ผู้บริหารมีความ
เป็นกลางในการบริหารองค์กร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) อันดับสอง คือ มีการรับฟัง
ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานด้วยความเป็นธรรมและมีใจเป็นกลางไม่มีอคติ ($\bar{X} = 3.72$) และ
ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน โดยยึดหลักความสามารถและผลงาน
($\bar{X} = 3.70$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก
จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความโปร่งใส

(n = 400)

ด้านหลักความโปร่งใส	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ ที่
1. ในหน่วยงานมีระบบตรวจสอบภายใน	3.75	.980	มาก	5
2. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	4.12	.856	มาก	2
3. มีการบริหารงานการเงิน พัสดุที่เป็นไปตาม กฎระเบียบ	4.06	.813	มาก	3
4. มีการตีประกาศประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติ / เทศบัญญัติ ให้ประชาชนทราบ	4.14	.853	มาก	1
5. มีการแจ้งข้อดี ข้อเสียของโครงการที่ หน่วยงานจัดทำขึ้นให้ประชาชนได้รับทราบ	3.69	.972	มาก	6
6. มีการตรวจสอบผลการดำเนินงานในทุก ขั้นตอน มีเกณฑ์ตัวชี้วัดการปฏิบัติงานที่เป็น รูปธรรมและเปิดเผย	3.84	.883	มาก	4
รวม	3.93	.681	มาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้
ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความโปร่งใสในภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีการตีประกาศ
ประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติ / เทศบัญญัติ ให้ประชาชนทราบ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)
อันดับสอง คือ มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ($\bar{X} = 4.12$)
และมีการบริหารงานการเงิน พัสดุที่เป็นไปตามกฎระเบียบ ($\bar{X} = 4.06$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก
จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการมีส่วนร่วม

(n = 400)

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ ที่
1.หน่วยงานมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาของ ท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ	3.99	.810	มาก	1
2.ประชาชนมีส่วนร่วมในหลายๆเรื่อง เช่น การจัดการทำแผนงานโครงการ ตรวจสอบ รับรู้กิจกรรมต่างๆ	3.97	.846	มาก	2
3.หน่วยงานมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ของท้องถิ่น	3.82	.903	มาก	5
4.มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงาน เป็นทีม	3.91	.928	มาก	4
5.มีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ แผนปฏิบัติการประจำปีและการจัดกิจกรรม โครงการต่างๆ	3.94	.895	มาก	3
6.มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนประเมินผล กิจกรรมโครงการต่างๆขององค์กร	3.80	.938	มาก	6
รวม	3.90	.738	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้
ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการมีส่วนร่วมใน
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่
หน่วยงานมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.99$) อันดับสอง คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในหลายๆเรื่อง เช่น การจัดการทำแผนงาน

โครงการ ตรวจสอบรับรู้กิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 3.97$) และมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการประจำปีและการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความรับผิดชอบ

(n = 400)

ด้านหลักความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1.ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงาน ท่านได้ทำความเข้าใจ เห็นชอบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความคาดหวังจากการทำงานชิ้นนั้นเสมอๆ	3.92	.769	มาก	1
2.มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน ในการจัดสรรทรัพยากรอย่างชัดเจน	3.85	.766	มาก	2
3.สมาชิกในทีมงานของหน่วยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี	3.84	.818	มาก	3
4.เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น หน่วยงานมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว	3.72	.857	มาก	5
5.มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งที่เกิด	3.73	.882	มาก	4
รวม	3.81	.693	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความรับผิดชอบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงาน ท่านได้ทำความเข้าใจ เห็นชอบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความคาดหวังจากการทำงานชิ้นนั้นเสมอๆ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) อันดับสอง คือ มีการกำหนด

วิธีการขั้นตอนในการจัดสรรทรัพยากรอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.85$) และสมาชิกในทีมงานของหน่วยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความคุ้มค่า

(n = 400)

ด้านหลักความคุ้มค่า	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. มีการบริหารจัดการและวางแผนการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด	3.88	.808	มาก	2
2. มีการควบคุม ดูแล บำรุง รักษาตกแต่งและซ่อมแซมทรัพย์สินของหน่วยงานให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ	3.83	.855	มาก	4
3. สนับสนุนให้บุคลากรใช้น้ำ/ไฟอย่างประหยัด และปฏิบัติเป็นนิสัย	3.83	.878	มาก	4
4. มีการสนับสนุนให้บุคลากรร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.85	.885	มาก	3
5. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ขององค์การในการจัดกิจกรรมต่างๆ	3.99	.835	มาก	1
6. มีการวางแผนและสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ของบุคลากรเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	3.82	.833	มาก	6
รวม	3.86	.711	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักความคุ้มค่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ขององค์การในการจัดกิจกรรมต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) อันดับสอง คือ มีการบริหารจัดการและวางแผนการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.88$) และมีการสนับสนุนให้บุคลากรร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.85$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการบริหารจัดการ

(n = 400)

ด้านหลักการบริหารจัดการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ในหน่วยงานมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.76	.913	มาก	8
2. มีการจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างเปิดเผยในที่ทำงานและในระบบสารสนเทศ	3.84	.877	มาก	5
3. ในหน่วยงานมีการทบทวนภารกิจเป้าหมาย/วิสัยทัศน์ที่ควรปรับปรุง	3.71	.923	มาก	9
4. มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยมีกล่องรับข้อมูลหรือแบบสอบถาม	3.87	.893	มาก	4
5. มีการจัดทำศูนย์บริการร่วมและมีเจ้าหน้าที่บริการหรือมีการจัดการศูนย์บริการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ นอกองค์กร	3.81	.913	มาก	6
6. มีเจ้าหน้าที่บริการอธิบายขั้นตอนการติดต่อกันอย่างชัดเจน	3.80	.841	มาก	7

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

(n = 400)

ด้านหลักการบริหารจัดการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
7.มีการส่งเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากประชาชนให้กับหน่วยงานต่างๆแก้ไขปัญหา	3.89	.827	มาก	3
8.มีแบบฟอร์มคำร้องต่างๆ ไว้บริการประชาชน	4.06	.865	มาก	1
9.เมื่อได้รับการร้องเรียนจากประชาชนมีการตอบกลับเป็นลายลักษณ์อักษร	3.90	.912	มาก	2
รวม	3.88	.834	มาก	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีแบบฟอร์มคำร้องต่างๆ ไว้บริการประชาชน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) อันดับสอง คือ เมื่อได้รับการร้องเรียนจากประชาชนมีการตอบกลับเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X} = 3.90$) และมีการส่งเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากประชาชนให้กับหน่วยงานต่างๆแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก
จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

(n = 400)

ด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ ที่
1.มีการนำแนวคิดที่ได้จากเจ้าหน้าที่มาบูรณาการ รวมเข้ากันในการทำงาน	3.71	.911	มาก	7
2.มีการปฐมนิเทศเจ้าหน้าที่ใหม่	3.50	1.060	มาก	10
3.มีการจัดให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อ เพิ่มขีดความสามารถ	3.77	.881	มาก	3
4.มีการประเมินสมรรถนะของเจ้าหน้าที่อยู่เสมอๆ	3.66	.947	มาก	9
5.มีระบบคัดเลือกและจ้างเจ้าหน้าที่ที่เป็นธรรมและ เสมอภาค	3.69	.917	มาก	8
6.เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม พัฒนาบุคลากร	3.76	.842	มาก	5
7.บุคลากรในหน่วยงานมีศักยภาพในการแข่งขันกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น	3.77	.859	มาก	3
8.มีการจัดให้บุคลากรปฏิบัติงานตามความสามารถ และเหมาะสมกับงาน	3.81	.842	มาก	2
9.มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร	3.83	.849	มาก	1
10.มีการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากรที่ เพียงพอ	3.77	.857	มาก	5
รวม	3.72	.715	มาก	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่
มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) อันดับสอง คือ มีการจัดให้
บุคลากรปฏิบัติงานตามความสามารถและเหมาะสมกับงาน ($\bar{X} = 3.81$) และมีการจัดสรร
งบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากรที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก
จำแนกตามปัจจัยด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้

(n = 400)

ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	อันดับ ที่
1.มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกองค์กร	3.73	.893	มาก	5
2.มีการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆภายนอกองค์กร	3.74	.882	มาก	4
3.มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในหน่วยงาน	3.70	.875	มาก	7
4.มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ซึ่งอำนวย ความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้	3.64	.890	มาก	9
5.มีสิ่งจูงใจและกระตุ้นให้การเรียนรู้ร่วมกัน ในหน่วยงาน	3.68	.906	มาก	8
6.มีการสรุปผลการดำเนินการและเรียนรู้จาก ประสบการณ์เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่ เกิดขึ้นในอนาคต	3.72	.877	มาก	6
7.เจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมให้ความคิด เห็นในการทำงานได้	3.79	.877	มาก	3
8.เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการบริการข้อมูล ให้กับเพื่อนร่วมงาน	3.82	.875		1
9.มีการช่วยเหลือ ส่งเสริม สอน เรียนรู้จาก เพื่อนร่วมงาน	3.80	.857	มาก	2
รวม	3.73	.741	มาก	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ใน
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง

ได้แก่ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการบริการข้อมูลให้กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) อันดับสอง คือ มีการช่วยเหลือ ส่งเสริม สอน เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.80$) และเจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นในการทำงานได้ ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(n = 400)

ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1.มีการจัดทำฐานข้อมูลในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ	3.80	.894	มาก	1
2.เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการใช้ข้อมูลร่วมกันจากฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้น	3.76	.890	มาก	3
3.มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์เครือข่ายสารสนเทศให้ทันสมัยและเพียงพอ	3.77	.919	มาก	2
4.มีการพัฒนาทักษะของผู้ใช้งานเครือข่ายสารสนเทศ	3.69	.960	มาก	4
5.มีผู้ดูแลระบบเครือข่ายสารสนเทศ	3.62	.986	มาก	7
6.มีการตรวจสอบระบบเครือข่ายสารสนเทศและมีการแจ้งผลการดำเนินงานของหน่วยงานเครือข่ายสารสนเทศ	3.66	.957	มาก	6
7.มีการใช้ระบบเครือข่ายสารสนเทศติดต่อกันใน/นอกหน่วยงาน	3.68	.927	มาก	5
8.ประชาชนสามารถติดต่อกับหน่วยงานได้ทางเครือข่ายสารสนเทศ	3.68	.951	มาก	5
รวม	3.71	.818	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามปัจจัยด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีการจัดทำฐานข้อมูลในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) อันดับสอง คือ มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์เครือข่ายสารสนเทศให้ทันสมัยและเพียงพอ ($\bar{X} = 3.77$) และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการใช้ข้อมูลร่วมกันจากฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้น ($\bar{X} = 3.76$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เพศต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเพศต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

หลักการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี	เพศ	จำนวน	\bar{X}	S.D	t	Sig.
1.หลักนิติธรรม	ชาย	140	3.91	0.765	.025	.980
	หญิง	260	3.91	0.670		
2.หลักคุณธรรม	ชาย	140	3.51	0.771	1.332	.184
	หญิง	260	3.41	0.654		
3.หลักความโปร่งใส	ชาย	140	3.93	0.732	-.092	.926
	หญิง	260	3.93	0.654		
4.หลักการมีส่วนร่วม	ชาย	140	3.92	0.770	.311	.756
	หญิง	260	3.89	0.723		
5.หลักความรับผิดชอบ	ชาย	137	3.82	0.758	.301	.764
	หญิง	256	3.80	0.658		

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

หลักการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี	เพศ	จำนวน	\bar{X}	S.D	t	Sig.
6.หลักความคุ้มค่า	ชาย	136	3.85	0.780	-.238	.812
	หญิง	256	3.87	0.673		
7.หลักการบริหารจัดการ	ชาย	140	3.88	0.868	.011	.991
	หญิง	260	3.88	0.817		
8.หลักการพัฒนาศักยภาพ มนุษย์	ชาย	140	3.73	0.751	.135	.893
	หญิง	260	3.72	0.696		
9.หลักองค์การแห่งการเรียนรู้	ชาย	140	3.74	0.807	.144	.885
	หญิง	260	3.73	0.705		
10.หลักเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	ชาย	140	3.76	0.849	.910	.364
	หญิง	260	3.68	0.802		
ภาพรวม	ชาย	140	3.81	0.692	.351	.726
	หญิง	260	3.78	0.590		

จากตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = .025$, Sig. = 0.980) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ได้ผลการศึกษาดังนี้

3.1.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักนิติธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = 1.332$, Sig. = 0.184)

3.1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักคุณธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = -.092$, Sig. = 0.926)

3.1.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักความโปร่งใส ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .311$, Sig. = 0.756)

3.1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .301$, Sig. = 0.764)

3.1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = -.238$, Sig. = 0.812)

3.1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .011$, Sig. = 0.991)

3.1.7 ด้านหลักการบริหารจัดการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .135$, Sig. = 0.893)

3.1.8 ด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .144$, Sig. = 0.885)

3.1.9 ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .910$, Sig. = 0.364)

3.1.10 ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วน ตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($t = .351$, Sig. = 0.726)

สมมติฐานที่ 2 อายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้

หลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักนิติธรรม	Between Groups	1.713	3	.571	1.154	.327
	Within Groups	195.481	395	.495		
	Total	197.194	398			
หลักคุณธรรม	Between Groups	2.266	3	.755	1.559	.199
	Within Groups	191.921	396	.485		
	Total	194.188	399			
หลักความโปร่งใส	Between Groups	2.006	3	.669	1.446	.229
	Within Groups	183.170	396	.463		
	Total	185.176	399			
หลักการมีส่วนร่วม	Between Groups	3.489	3	1.163	2.149	.094
	Within Groups	214.308	396	.541		
	Total	217.797	399			
หลักความรับผิดชอบ	Between Groups	1.599	3	.533	1.108	.346
	Within Groups	187.157	389	.481		
	Total	188.756	392			

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

หลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักความคุ้มค่า	Between Groups	3.203	3	1.068	2.130	.096
	Within Groups	194.470	388	.501		
	Total	197.672	391			
หลักการบริหารจัดการ	Between Groups	4.370	3	1.457	2.111	.098
	Within Groups	273.288	396	.690		
	Total	277.658	399			
หลักการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์	Between Groups	2.388	3	.796	1.563	.198
	Within Groups	201.671	396	.509		
	Total	204.059	399			
หลักองค์การแห่งการ เรียนรู้	Between Groups	4.545	3	1.515	2.793*	.040
	Within Groups	214.797	396	.542		
	Total	219.341	399			
หลักเทคโนโลยี	Between Groups	2.460	3	.820	1.226	.300
	Within Groups	264.836	396	.669		
	Total	267.296	399			
สารสนเทศและการ สื่อสาร	Between Groups	2.460	3	.820	1.226	.300
	Within Groups	264.836	396	.669		
	Total	267.296	399			
ภาพรวม	Between Groups	2.620	3	.873	2.242	.083
	Within Groups	154.229	396	.389		
	Total	156.849	399			

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามอายุต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมา ใช้ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA: Analysis of Variance) จากวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีค่า Significant เท่ากับ 0.083 โดยพิจารณาค่า α ที่ได้ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ อายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้

ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ได้ผลการศึกษาดังนี้

3.2.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักนิติ ธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.154$, $Sig. = 0.327$)

3.2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลัก คุณธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.559$, $Sig. = 0.199$)

3.2.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักความโปร่งใส ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.446$, $Sig. = 0.229$)

3.2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 2.149$, $Sig. = 0.094$)

3.2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.108$, $Sig. = 0.346$)

3.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลัก ความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 2.130$, $Sig. = .096$)

3.2.7 ด้านหลักการบริหารจัดการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 2.111$, $Sig. = 0.098$)

3.2.8 ด้านหลักการพัฒนาศักยภาพคนวัยทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการพัฒนาศักยภาพคนวัยทำงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.563$, $Sig. = 0.198$)

3.2.9 ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 2.793$, $Sig. = 0.040$)

3.2.10 ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.226$, $Sig. = 0.300$)

สมมติฐานที่ 3 วุฒิกการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักนิติธรรม	Between Groups	1.726	4	.432	.870	.482
	Within Groups	195.468	394	.496		
	Total	197.194	398			
หลักคุณธรรม	Between Groups	3.298	4	.824	1.706	.148
	Within Groups	190.890	395	.483		
	Total	194.187	399			

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

หลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักความโปร่งใส	Between Groups	2.035	4	.509	1.097	.358
	Within Groups	183.141	395	.464		
	Total	185.176	399			
หลักการมีส่วนร่วม	Between Groups	2.350	4	.588	1.077	.367
	Within Groups	215.446	395	.545		
	Total	217.797	399			
หลักความรับผิดชอบ	Between Groups	2.145	4	.536	1.115	.349
	Within Groups	186.611	388	.481		
	Total	188.756	392			
หลักความคุ้มค่า	Between Groups	2.658	4	.665	1.319	.262
	Within Groups	195.014	387	.504		
	Total	197.672	391			
หลักการบริหารจัดการ	Between Groups	3.366	4	.841	1.212	.305
	Within Groups	274.292	395	.694		
	Total	277.658	399			
หลักการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์	Between Groups	1.609	4	.402	.785	.535
	Within Groups	202.449	395	.513		
	Total	204.059	399			
หลักองค์การแห่งการ เรียนรู้	Between Groups	3.567	4	.892	1.632	.165
	Within Groups	215.775	395	.546		
	Total	219.341	399			

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

หลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักเทคโนโลยี	Between Groups	5.013	4	1.253	1.887	.112
สารสนเทศและการ สื่อสาร	Within Groups	262.283	395	.664		
	Total	267.296	399			
ภาพรวม	Between Groups	2.310	4	.578	1.476	.209
	Within Groups	154.539	395	.391		
	Total	156.849	399			

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA: Analysis of Variance) จากวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีค่า Significant เท่ากับ 0.209 โดยพิจารณาค่า α ที่ได้ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ วุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านได้ผลการศึกษา ดังนี้

3.3.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักนิติธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = .870$, Sig. = .482)

3.3.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักคุณธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.706$, Sig. = .148)

3.3.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักความโปร่งใส ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.097, \text{Sig.} = .358$)

3.3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.077, \text{Sig.} = .367$)

3.3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.115, \text{Sig.} = .349$)

3.3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.319, \text{Sig.} = .262$)

3.3.7 ด้านหลักการบริหารจัดการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.212, \text{Sig.} = .305$)

3.3.8 ด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = .785, \text{Sig.} = 0.535$)

3.3.9 ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.632, \text{Sig.} = .165$)

3.3.10 ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.887$, Sig. = .112)

สมมติฐานที่ 4 อายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอายุราชการต่างกันมีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงใต้

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักนิติธรรม	Between Groups	1.449	3	.483	.975	.405
	Within Groups	195.745	395	.496		
	Total	197.194	398			
หลักคุณธรรม	Between Groups	1.787	3	.596	1.226	.300
	Within Groups	192.401	396	.486		
	Total	194.187	399			
หลักความโปร่งใส	Between Groups	1.198	3	.399	.860	.462
	Within Groups	183.978	396	.465		
	Total	185.176	399			
หลักการมีส่วนร่วม	Between Groups	1.815	3	.605	1.109	.345
	Within Groups	215.982	396	.545		
	Total	217.797	399			

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

หลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี		SS	df	MS	F	Sig.
หลักความรับผิดชอบ	Between Groups	2.323	3	.774	1.615	.185
	Within Groups	186.433	389	.479		
	Total	188.756	392			
หลักความคุ้มค่า	Between Groups	2.018	3	.673	1.334	.263
	Within Groups	195.654	388	.504		
	Total	197.672	391			
หลักการบริหารจัดการ	Between Groups	2.220	3	.740	1.064	.364
	Within Groups	275.438	396	.696		
	Total	277.658	399			
หลักการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์	Between Groups	.873	3	.291	.567	.637
	Within Groups	203.185	396	.513		
	Total	204.059	399			
หลักองค์การแห่งการ เรียนรู้	Between Groups	1.724	3	.575	1.046	.372
	Within Groups	217.618	396	.550		
	Total	219.341	399			
หลักเทคโนโลยี สารสนเทศและการ สื่อสาร	Between Groups	1.730	3	.577	.860	.462
	Within Groups	265.566	396	.671		
	Total	267.296	399			
ภาพรวม	Between Groups	1.087	3	.362	.922	.430
	Within Groups	155.762	396	.393		
	Total	156.849	399			

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA: Analysis of Variance) จากวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีค่า Significant เท่ากับ 0.430 โดยพิจารณาค่า α ที่ได้ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ อายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านได้ผลการศึกษาดังนี้

3.4.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ ด้านหลักนิติธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = .975$, $Sig. = .405$)

3.4.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ ด้านหลักคุณธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.226$, $Sig. = .300$)

3.4.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ ด้านหลักความโปร่งใส ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = .860$, $Sig. = .462$)

3.4.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.109$, $Sig. = .345$)

3.4.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.615$, $Sig. = .185$)

3.4.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.334$, $\text{Sig.} = .263$)

3.4.7 ด้านหลักการบริหารจัดการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.064$, $\text{Sig.} = .364$)

3.4.8 ด้านหลักการพัฒนาศักยภาพคน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักการพัฒนาศักยภาพคน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = .567$, $\text{Sig.} = 0.637$)

3.4.9 ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = 1.046$, $\text{Sig.} = .372$)

3.4.10 ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($F = .860$, $\text{Sig.} = .462$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญประกอบด้วย 3 ส่วนคือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยมีประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

5.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

5.2 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

สมมติฐานที่ 2 อายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

สมมติฐานที่ 3 วุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

สมมติฐานที่ 4 อายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยคณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1,307 คน และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก ทั้ง 5 จังหวัด จำนวน 7,570 คน รวมทั้งหมด 8,877 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก ทั้ง 5 จังหวัด โดยใช้สูตรคำนวณของยามานะ (Taro Yamane)

เมื่อแทนค่าสูตรแล้ว ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่างดำเนินการแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) โดยดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ชั้นภูมิ ดังนี้ 1. คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก จำนวน $1307 \times 4.5\%$ คน = 59 คน 2. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันตก จำนวน $7577 \times 4.5\%$ คน = 341 คน รวม = 400 คน

5.3.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) โดยศึกษาทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ แล้ว นำมาสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระดับตำแหน่งชั้นยศ หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคำถามจำนวน 70 ข้อ เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 10 หลัก คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า 7) หลักการบริหารจัดการ 8) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 9) หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ 10) หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5.3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (item objective congruence) โดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงถูกต้องด้านเนื้อหาและสอดคล้องกับประเด็นหลักของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ได้แก่ 1) รศ.ดร.สุเทพ เชาวลิต 2) ดร.วัฒนา ล่วงลือ 3) คุณบวร ชูไกรลาส ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง โดยได้ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ = 0.92 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) จำนวน 30 ชุดโดยนำไป

ทดลองใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล 5 แห่ง ได้แก่ 1) อบต. บางกระบือ อำเภอสามโคก
2) อบต. คลองควาย อำเภอสามโคก 3) อบต. บ้านฉาง อำเภอเมืองปทุมธานี 4) อบต. บึงชำอ้อ
อำเภอหนองเสือ 5) อบต. บึงบอน อำเภอหนองเสือ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ = 0.98

5.4 ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในภาคตะวันตก การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้
แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คนแบบสอบถาม
จาก เพชรบุรี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 กาญจนบุรี มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2
ราชบุรี มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8
และตาก จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 260
คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 และเพศชาย มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ
26 – 35 ปี มีจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 233
คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 มีอายุราชการ 5 – 10 ปี มีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 ส่วนใหญ่มี
ตำแหน่งอื่นๆ มีจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.2 มีระดับตำแหน่ง ซี1 – ซี3 มีจำนวน 156คน
คิดเป็นร้อยละ 39.0 ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5

5.4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน
มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก
จำแนกตามภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ **หลัก
ความโปร่งใส** มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มี **หลักนิติธรรม** และ **หลักการมีส่วนร่วม**
ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านหลักคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ ผู้บริหารมีความเป็นกลางในการบริหารองค์กร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก
อันดับสอง คือ มีการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานด้วยความเป็นธรรมและมีใจเป็นกลางไม่
มีอคติ และผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน โดยยึดหลักความสามารถ
และผลงาน ตามลำดับ

ด้านหลักความโปร่งใสในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีการตีคประกาศประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติ / เทศบัญญัติให้ประชาชนทราบ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และมีการบริหารงานการเงิน พัสดุที่เป็นไปตามกฎระเบียบ ตามลำดับ

ด้านหลักการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ หน่วยงานมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในหลายๆเรื่อง เช่น การจัดการทำแผนงาน โครงการ ตรวจสอบรับรู้กิจกรรมต่างๆ และมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการประจำปีและการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ตามลำดับ

ด้านหลักความรับผิดชอบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงาน ท่านได้ทำความเข้าใจ เห็นชอบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความคาดหวังจากการทำงานชิ้นนั้นนั้นเสมอๆ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีการกำหนดวิธีการขั้นตอน ในการจัดสรรทรัพยากรอย่างชัดเจน และสมาชิกในทีมงานของหน่วยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ตามลำดับ

ด้านหลักความคุ้มค่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ขององค์การในการจัดกิจกรรมต่างๆ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีการบริหารจัดการและวางแผนการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด และมีการสนับสนุนให้บุคลากรร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ด้านหลักการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีแบบฟอร์มคำร้องต่างๆ ไว้บริการประชาชน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ เมื่อได้รับการร้องเรียนจากประชาชนมีการตอบกลับเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการส่งเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากประชาชนให้กับหน่วยงานต่างๆแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

ด้านหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีการจัดให้บุคลากรปฏิบัติงานตามความสามารถและเหมาะสมกับงาน และมีการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากรที่เพียงพอ ตามลำดับ

ด้านหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการบริการข้อมูลให้กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีการช่วยเหลือ ส่งเสริม สอน เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน และเจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นในการทำงานได้ ตามลำดับ

ด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ มีการจัดทำฐานข้อมูลในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์เครือข่ายสารสนเทศให้ทันสมัยและเพียงพอ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการใช้ข้อมูลร่วมกันจากฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้นตามลำดับ

5.4.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งกำหนดไว้ ปรากฏผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ เพศหญิง มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เพศต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ตามอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามอายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ มีค่า Significant เท่ากับ 0.083 โดยพิจารณาค่า ที่ได้ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ อายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อายุต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก มีเพียงด้านหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 วุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ มีค่า Significant เท่ากับ 0.083 โดยพิจารณาค่า ที่ได้ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ วุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 อายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามอายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ มีค่า Significant เท่ากับ 0.083 โดยพิจารณาค่า ที่ได้ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ อายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกมาใช้ไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อายุราชการต่างกัน มีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ทำให้ทราบข้อเท็จจริงที่นำมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก จำแนกตามภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับหนึ่ง ได้แก่ หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อันดับสอง คือ มีหลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐกร กลิ่นอุบล (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง ศึกษากรณี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ทำงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ลักษณะที่พบมากที่สุดคือ

อายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและที่ทำงานอยู่คือ อบต. บึงยี่โถมากที่สุด บุคลากรในอบต. มีความเห็นด้วยกับด้านวัตถุประสงค์ มีความเห็นด้วยกับ ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของนโยบาย ($X = 4.27$) รองลงมาได้แก่ เห็นด้วยกับปัจจัย ด้านการสื่อสารและการนำไปปฏิบัติตามนโยบายระหว่างองค์กรต่างๆ ($X = 4.20$) เห็นด้วยกับปัจจัย ด้านคุณสมบัติของหน่วยงาน ($X = 4.00$) เห็นด้วย ปัจจัยด้านทรัพยากรนโยบาย ($X = 3.90$) เห็น ด้วยปัจจัยด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ($X = 3.54$) และตอบไม่แน่ใจกับปัจจัยด้านของ บุคลากรที่รับผิดชอบ ($X = 3.41$) ตามลำดับ ส่วนผลของการบริหารกิจการนโยบายที่ดีไปปฏิบัติ พบว่าบุคลากรเห็นด้วยต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ($X = 3.90$)

2.2 จากการทดสอบสมมติฐาน เพศ วุฒิกการศึกษา อายุราชการ ต่างกัน มีผลต่อ การนำ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุที่ต่างกันมีผลต่อ การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในภาคตะวันตกด้านหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบวร จุลลา (2548) ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักการด้านการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขตสอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูมีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีสู่ การปฏิบัติใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขตสอง โดยภาพรวมและรายได้ อยู่ ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีการนำหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ข้าราชการครูที่อยู่ในสังกัด ข้าราชการครูที่อยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่แตกต่างกัน มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของนพพล สุรนักครินทร์ (2547) ได้ศึกษา การนำ หลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของ ประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวกเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในอบต. ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในอบต. แตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านขนาดของอบต.และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ของอบต.พบว่าประชาชนมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในอบต.แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในอบต.นั้นพบว่าประชาชนมีทัศนคติต่อการนำธรรมาภิบาลมาปรับใช้ อบต.ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของอบต.ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจด้านอบต. แต่ปัจจัยด้านขนาดของอบต.มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของอบต.

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ในด้านหลักนิติธรรมของผู้บริหาร ควรปรับปรุงกฎ ระเบียบให้ทันสมัยและใช้กฎระเบียบอย่างจริงจัง แต่ต้องเป็นธรรม ยึดมั่นความถูกต้องดีงาม รมรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ใช่กฎหมายตามอำเภอใจ ควรทำการประชุมชี้แจงก่อนการออกกฎระเบียบ รวมทั้งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

3.1.2 ในด้านคุณธรรมของผู้บริหาร ควรยึดมั่นในการประพฤติปฏิบัติตามธรรมเนียมคลองธรรม เป็นแบบอย่างของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาให้พนักงานในองค์การมีคุณธรรม ด้วยการจัด อบรม จัดกิจกรรมเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

3.1.3 ในด้านหลักความโปร่งใสของผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเรื่องราวต่างๆและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากยิ่งขึ้น

3.1.4 ในด้านหลักความรับผิดชอบของผู้บริหาร ควรให้ความสนใจในการรับเรื่องราวร้องทุกข์และใส่ใจในการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง

3.1.5 เมื่อดำเนินการจัดทำโครงการใดโครงการหนึ่งของผู้บริหารเสร็จสิ้นแล้ว ควรสรุปผลการดำเนินงาน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานพร้อมทั้งทบทวนว่าควรดำเนินการต่อหรือยกเลิกและรายงานผลให้กับประชาชนได้รับทราบพร้อมชี้แจงข้อดี ข้อเสียของโครงการที่ได้ดำเนินการ

3.1.6 ในด้านหลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาและร่วมจัดทำแผนพัฒนาประจำปี รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ สนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของท้องถิ่น

3.1.7 ในด้านหลักความคุ้มค่าของผู้บริหาร ควรบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่า ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่รัดกุมมีการวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมและใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุดแต่ผลสัมฤทธิ์สูงสุด

3.1.8 ในด้านหลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร ควรมีการวางแผนและพัฒนาระบบการทำงานให้ทันสมัย โดยการใช้เครือข่ายสารสนเทศให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและคุ้มค่ามากที่สุด

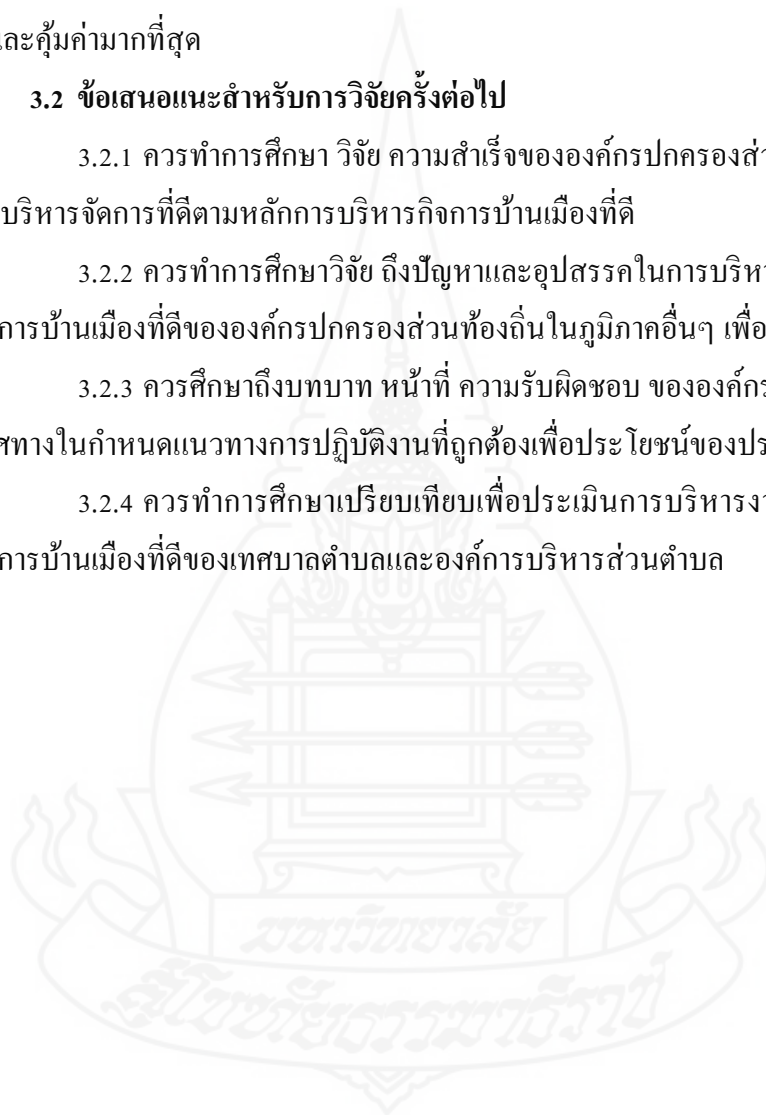
3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษา วิจัย ความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3.2.2 ควรทำการศึกษาวิจัย ถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบ

3.2.3 ควรศึกษาถึงบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ขององค์กรในด้านต่างๆ เพื่อเป็นทิศทางในกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้องเพื่อประโยชน์ของประชาชนต่อไป

3.2.4 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อประเมินการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2546) “เอกสารเพิ่มเติมประกอบชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง” ใน *หลักสูตรการบริหารงาน: การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่* กรุงเทพมหานคร อรุณสภาลาดพร้าว
- โกวิท พวงงาม (2549) *มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิทยุทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานไทย* กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จรัส สุวรรณเวลา (2546) *จุดบอดบนทางสู่ธรรมภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุมพล นิมพานิช (2550) *การบริหารภาครัฐใหม่: หลักการ แนวคิดและกรณีตัวอย่างของไทย พิมพ์ครั้งที่ 2* นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) *Good Governance* กับการปฏิรูปการศึกษาการปฏิรูปการเมือง ม.ป.ท. อ้างถึงใน *สถาบันพระปกเกล้า (2544) รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมภิบาล* กรุงเทพมหานคร อรุณสภาลาดพร้าว
- ดำรง วัฒนา (2549) “รัฐประศาสนศาสตร์กับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ” ใน *แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ ประมวลสาระชุดวิชา 33701 หน่วยที่ 14* หน้า 369,379,383-386 และ 397 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ถวิลวดี บุรีกุล (2548) “การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารภาครัฐ* หน่วยที่ 10 หน้า 237-247 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549) *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549) “รายงานการวิจัยเรื่อง การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า ด้วยเทคนิคการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการใช้ดัชนีชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตคอร์รัปชัน” นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นภคล สุรนักรินทร์ (2547) “การนำหลักธรรมภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่” *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2540) การปกครองส่วนท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์วิญญูชน
- เนาวรัตน์ พุ่มจันทร์ (2550) "ความสำเร็จของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปใช้
ในการบริหารงานเทศบาล:กรณีศึกษาเทศบาลจังหวัดภูเก็ต"
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545) Good Governance การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม
สถาบันพระปกเกล้า
_____ . (2542) การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์วิญญูชน
- พระมหาศกฉา กนกอรียสิน (2552) ตัวแบบการใช้พุทธธรรมในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภิษญาภา สนิทพจน์ (2552) "ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตาก" วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มุตตา คงกิน (2551) "พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงเรียน
ในสังกัดเมืองพัทยา" วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา
- รสุนันท์ รัตนเสริมพงษ์ (2551) ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารภาครัฐ พิมพ์ครั้งที่ 4 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ลิขิต ชีรเวคิน (2541) ธรรมรัฐคืออะไร ใน มติชนรายวัน ประจำวันที่ 16 มิถุนายน 2541
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549) "รายงานการวิจัยเรื่อง การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงาน
ระดับกรมหรือเทียบเท่า ด้วยเทคนิคการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการใช้ดัชนี
ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตคอร์รัปชัน" นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศุภชัย ยาวะประภา (2548) การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย: กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร จุฑาทอง
- สถาบันพระปกเกล้า (2545) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร นนทบุรี
_____ . (2551) ทศธรรม:ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2544) การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี
นนทบุรี สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2547) การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
แห่งชาติ ครั้งที่ 5 (พ.ศ.2547) การเมืองการบริหารของไทยยุคโลกาภิวัตน์
นครปฐม มิสเตอร์ ก้อปปี
- เสน่ห์ จัยโต (2549) ประมวลสารชุดวิชาการบริหารการพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
_____ (2551) องค์การสมัยใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 4 นนทบุรี สำนักวิชาการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุรพล สุชะพรหม (2548) การเมืองกับการปกครองของไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- องค์การมหาชน (2551) ปรับกระบวนทรรศน์ราชการไทยภายใต้ “หลักธรรมาภิบาล”
(Good Governance) กรุงเทพมหานคร มติชน (ฉบับพิเศษ)
- Christopher Hood, (1991) *A Public Management for All Seasons? Public Administration*, 69, pp.
3-9 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการ
แนวใหม่กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)
- Denhardt, Janet and Robert Denhardt. (2003). *The New Public Service: Serving Not Steering*.
New York: Sharpe. อ้างถึงใน สุรัชย์ ศรีสารคาม (2549) “ต้นแบบการบริหารรัฐกิจยุคใหม่: ศึกษา
การพัฒนาระบบการทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์แห่งประเทศชาติของประเทศไทย”
คุณฉันทิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คุณฉันทิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- Dennis R. Briscoe and Gene S. Leonardson. (1980). *Experience in Public Administration*. Mars.:
Duxberry. Press. อ้างถึงใน สุรัชย์ ศรีสารคาม (2549) “ต้นแบบการบริหารรัฐกิจยุคใหม่: ศึกษา
การพัฒนาระบบการทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์แห่งประเทศชาติของประเทศไทย”
คุณฉันทิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คุณฉันทิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- Frederickson, H. George. (1989). *Minnowbrook II : Changing epochs of public administration*.
PAR.49/2 (Mar./April). อ้างถึงใน “ต้นแบบการบริหารรัฐกิจยุคใหม่: ศึกษาการพัฒนาระบบ
การทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์แห่งประเทศชาติของประเทศไทย” คุณฉันทิพนธ์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คุณฉันทิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

George A. Larbi (1999) *THE NEW PUBLIC MANAGEMENT APPROACH AND CRISIS STATES*, Switzerland, pp. 12-17

Jonathan Bostob et. Al. (1996) *Public Management: The New Zealand Model* (Auckland: Oxford University Press), อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)

R.A.W. Rhodes. (1997) *Understanding Governance* Buckingham: Open University Press, pp. 48-49 อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2549) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันตก 5 จังหวัดเป็น ดังนี้

จังหวัด	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้บริหาร	เจ้าหน้าที่	รวม	กลุ่มตัวอย่าง	
1.ตาก	อบต. ท่าสองยาง	4	21	25	6	
	อบต. แม่สอง	3	40	43	11	
	อบต. แม่สลิด	1	10	11	4	
	อบต. พบพระ	4	25	29	6	
	อบต. น้ำริม	5	35	40	12	
	อบต. แม่ระมาด	4	20	24	6	
	อบต. ขะเนจื้อ	4	49	53	11	
	อบต. มหาวัน	4	21	25	5	
	อบต. เชียงทอง	4	43	47	8	
	อบต. วังหมั่น	4	29	33	6	
	อบต. ย่านรี	4	28	32	6	
	2.ประจวบคีรีขันธ์	อบต. เกาะหลัก	4	20	24	6
		อบต. คลองวาฬ	4	20	24	6
อบต. กุยบุรี		4	18	22	5	
อบต. เขาแดง		4	39	43	14	
อบต. เขาล้าน		4	20	24	6	

จังหวัด	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหาร	เจ้าหน้าที่	รวม	กลุ่มตัวอย่าง	
	อบต. แม่รำพึง	4	20	24	7
	อบต. ปากแพรก	4	21	25	7
	อบต. ปราณบุรี	4	20	24	6
	อบต. ปากน้ำปราณ	5	27	32	11
	อบต. สามร้อยยอด	4	28	32	12
	อบต. ไร่เก่า	4	20	24	7
3. ราชบุรี	อบต. คู้้งน้ำวน	4	20	24	10
	อบต. คู้้งกระถิน	4	20	24	8
	อบต. ด่านทับตะโก	4	27	31	14
	อบต. อบต. ท่าเคย	5	20	25	8
	อบต. สร้อยฟ้า	4	20	24	8
	อบต. บ้านคา	4	16	20	6
	อบต. บางโตนด	4	20	24	7
4. เพชรบุรี	อบต. บ้านกุ่ม	4	28	32	10
	อบต. ช้องสะแก	7	23	30	10
	อบต. หนองปรัง	4	23	27	7
	อบต. ห้วยทรายเหนือ	6	27	33	12
	อบต. ปึกเตียน	4	22	26	7

จังหวัด	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้บริหาร	เจ้าหน้าที่	รวม	กลุ่มตัวอย่าง
	อบต. โรงเข้	4	23	27	8
5. กาญจนบุรี	อบต. วังคัง	4	20	24	8
	อบต. ช่องสะอาด	4	20	24	9
	อบต. วังกระแจะ	4	17	21	6
	อบต. ศรีมงคล	4	20	24	8
	อบต. หนองกุ่ม	4	20	24	8
	อบต. หลุ่มรัง	4	20	24	9
	อบต. นาสวน	4	20	24	6
	อบต. สนามเข้	4	20	24	7
	อบต. หนองตากยา	4	20	24	8
	อบต. ปีส็อก	1	12	13	5
	อบต. หินคาค	4	16	20	6
	อบต. ปริงผล	4	20	24	7
	อบต. หนองโรง	4	20	24	6
	อบต. เลาขวัญ	4	20	24	8
	อบต. ด่านมะขามเตี้ย	4	20	24	7
	อบต. จรเข้เผือก	4	20	24	9
	รวมทั้งสิ้น				400

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามเรื่อง “ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก ” เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน โดยคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามทุกฉบับจะเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 หารนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

1. เพศ	() ชาย	() หญิง
2. อายุเต็ม	() 20 – 25 ปี	() 26 – 35 ปี
	() 36 – 45 ปี	() มากกว่า 45 ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด	() ประถมศึกษา	() มัธยมศึกษา
	() อนุปริญญา	() ปริญญาตรี
	() สูงกว่าปริญญาตรี	
4. อายุราชการ	() ไม่ถึง 5 ปี	() 5 – 10 ปี
	() 11 – 15 ปี	() 16 – 20 ปี
5. ตำแหน่ง	() ผู้บริหาร	() ปลัด / รองปลัด
	() ผู้ช่วยผู้บริหาร	() ผอ.กอง
	() หัวหน้าส่วน	() อื่นๆ _____
6. ระดับตำแหน่งชั้นยศ ซี	() ซี1 – ซี3	() ซี4 – ซี5
	() ซี6 – ซี7	() ซี8 ขึ้นไป
7. หน่วยงานที่ปฏิบัติ	() องค์การบริหารส่วนจังหวัด	() เทศบาล
	() องค์การบริหารส่วนตำบล	

ตอนที่ 2 การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในภาคตะวันตก

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ว่า ตามความคิดเห็นของท่าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันมีการดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามข้อคำถามต่อไปนี้ในระดับใด

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน
เห็นด้วยมากที่สุดหรือเกิดขึ้นอยู่เสมอ	5
เห็นด้วยมากหรือเกิดขึ้นบ่อยครั้ง	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อยหรือเกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง	2
ไม่เห็นด้วยหรือไม่เกิดขึ้นเลย	1

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	หลักนิติธรรม มีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานชัดเจน ถูกต้องและทันสมัย					
2	กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น มีความเป็นธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ สามารถปกป้องคนดี ลงโทษคนไม่ดี					
3	มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนในหน่วยงานอย่างชัดเจน					
4	การใช้อำนาจในแต่ละฝ่ายสามารถตรวจสอบได้					
5	หน่วยงานค้ำึงถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของผู้ที่มาติดต่อกับหน่วยงาน					
6	หลักคุณธรรม มีการทำผิดกฎหมายชัดเจน เช่น ทูจริตต่อหน้าที่ซื้อขายตำแหน่ง					
7	ผู้บริหารมีความเป็นกลางในการบริหารองค์กร					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8	ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน โดยยึดหลักความสามารถและผลงาน					
9	มีการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานด้วยความเป็นธรรม และมีใจเป็นกลางไม่มีอคติ					
10	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่บุคลากรอยู่เสมอ เช่น การบริจาคทรัพย์ ฯลฯ					
11	หลักความโปร่งใส ในหน่วยงานมีระบบตรวจสอบภายใน					
12	มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน					
13	มีการบริหารงานการเงิน พัสดุที่เป็นไปตามกฎระเบียบ					
14	มีการตีประกาศประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติ / เทศบัญญัติ ให้ประชาชนทราบ					
15	มีการแจ้งข้อดี ข้อเสียของโครงการที่หน่วยงานจัดทำขึ้นให้ประชาชนได้รับทราบ					
16	มีการตรวจสอบผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอน มีเกณฑ์ตัวชี้วัดการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผย					
17	หลักการมีส่วนร่วม หน่วยงานมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ					
18	ประชาชนมีส่วนร่วมในหลายๆเรื่อง เช่น การจัดการทำแผนงาน โครงการ ตรวจสอบรับรู้กิจกรรมต่างๆ					
19	หน่วยงานมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของท้องถิ่น					
20	มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
21	มีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการประจำปีและการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ					
22	มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนประเมินผลกิจกรรมโครงการต่างๆขององค์กร					
23	หลักความรับผิดชอบ ทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงาน ท่านได้ทำความเข้าใจ เห็นชอบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความคาดหวังจากการทำงานชิ้นนั้นเสมอๆ					
24	มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน ในการจัดสรรทรัพยากรอย่างชัดเจน					
25	สมาชิกในทีมงานของหน่วยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี					
26	เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น หน่วยงานมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว					
27	มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิด					
28	หลักความคุ้มค่า มีการบริหารจัดการและวางแผนการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด					
29	มีการควบคุม ดูแล บำรุง รักษาตกแต่งและซ่อมแซมทรัพย์สินของหน่วยงานให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ					
30	สนับสนุนให้บุคลากรใช้น้ำ/ไฟอย่างประหยัดและปฏิบัติเป็นนิสัย					
31	มีการสนับสนุนให้บุคลากรร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
32	เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ขององค์กรในการจัดกิจกรรมต่างๆ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
33	มีการวางแผนและสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ของบุคลากรเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด					
34	หลักการบริหารจัดการ ในหน่วยงานมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน					
35	มีการจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างเปิดเผยในที่ทำงานและในระบบสารสนเทศ					
36	ในหน่วยงานมีการทบทวนภารกิจเป้าหมาย /วิสัยทัศน์ที่ควรปรับปรุง					
37	มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยมีกล่องรับข้อมูลหรือแบบสอบถาม					
38	มีการจัดทำศูนย์บริการร่วมและมีเจ้าหน้าที่บริการหรือมีการจัดการศูนย์บริการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ นอกองค์กร					
39	มีเจ้าหน้าที่บริการอธิบายขั้นตอนการติดต่องานอย่างชัดเจน					
40	มีการส่งเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากประชาชนให้กับหน่วยงานต่างๆ แก้ไขปัญหา					
41	มีแบบฟอร์มคำร้องต่างๆ ไว้บริการประชาชน					
42	เมื่อได้รับการร้องเรียนจากประชาชนมีการตอบกลับเป็นลายลักษณ์อักษร					
43	มีการกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขข้อร้องเรียนจากประชาชน					
44	หลักการพัฒนาศักยภาพคน มีการนำแนวคิดที่ได้จากเจ้าหน้าที่มาบูรณาการรวมเข้ากันในการทำงาน					
45	มีการปฐมนิเทศเจ้าหน้าที่ใหม่					
46	มีการจัดให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ					
47	มีการประเมินสมรรถนะของเจ้าหน้าที่อยู่เสมอๆ					
48	มีระบบคัดเลือกและจ้างเจ้าหน้าที่ที่เป็นธรรมและเสมอภาค					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
49	เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพัฒนาบุคคลากร					
50	บุคคลากรในหน่วยงานมีศักยภาพในการแข่งขันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น					
51	มีการจัดให้บุคคลากรปฏิบัติงานตามความสามารถและเหมาะสมกับงาน					
52	มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคคลากร					
53	มีการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาบุคคลากรที่เพียงพอ					
	หลักองค์การแห่งการเรียนรู้					
54	มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกองค์กร					
55	มีการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกองค์กร					
56	มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในหน่วยงาน					
57	มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ซึ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้					
58	มีสิ่งจูงใจและกระตุ้นให้การเรียนรู้ร่วมกันในหน่วยงาน					
59	มีการสรุปผลการดำเนินการและเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในอนาคต					
60	เจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นในการทำงานได้					
61	เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการบริการข้อมูลให้กับเพื่อนร่วมงาน					
62	มีการช่วยเหลือ ส่งเสริม สอน เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน					
	หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร					
63	มีการจัดทำฐานข้อมูลในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ					
64	เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการใช้ข้อมูลร่วมกันจากฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้น					
65	มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์เครือข่ายสารสนเทศให้ทันสมัยและเพียงพอ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
66	มีการพัฒนาทักษะของผู้ใช้งานเครือข่ายสารสนเทศ					
67	มีผู้ดูแลระบบเครือข่ายสารสนเทศ					
68	มีการตรวจสอบระบบเครือข่ายสารสนเทศและมีการแจ้งผลการดำเนินงานของหน่วยงานเครือข่ายสารสนเทศ					
69	มีการใช้ระบบเครือข่ายสารสนเทศติดต่อกันใน/นอกหน่วยงาน					
70	ประชาชนสามารถติดต่อกับหน่วยงานได้ทางเครือข่ายสารสนเทศ					

ภาคผนวก ค
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ 0522.17/ ล 1487

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๕ ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมื่อวีซีดี
เรียน ผู้อำนวยการโครงการปริญญาเอก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ ขวรัตน์)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
- 2. แบบสอบถาม จำนวน ชุด

เนื่องด้วย นางสาววิภาสทา หาญณรงค์ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก" ทางโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และได้สอบถามเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้เรียบร้อยแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวีซีดีที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับลักษณะกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับ นักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 081-8475831

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อัญญา พิยะตระกูลกิจ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. 02-5048182,8184

โทรสาร. 02-5033612

ที่ ศธ 0522.17/ บ 1499

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖๕ ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบัน HR. Action
(ดร.วัฒนา ล่วงลือ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2. แบบสอบถาม จำนวน ชุด

เนื่องด้วย นางสาวภัสสา หาญณรงค์ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก" ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวนักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 081-8475831

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร: 02-5048182,8184

โทรสาร: 02-5033612

ที่ ศธ 0522.17/ บ 1486

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๙ ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง
(คุณบวร ชูไกรลาศ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด
2. แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวภัสสรา หาญณรงค์ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก" ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 081-8475831

สาขาวิชา ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. 02-5048182,8184

โทรสาร. 02-5033612

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวรภัสสา หาญณรงค์
วัน เดือน ปีเกิด	13 กรกฎาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอคูสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2532
สถานที่ทำงาน	บริษัท ทีโอพีเออร์อินคัสเตรียล จำกัด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ตำแหน่ง	ผู้จัดการการเงิน / ผู้จัดการทั่วไป

